

**R. S. C. J.**  
**Itt vagyok... engem küldj!**

**Boldog Duchesne Philippine Szent Szív szerzetesnő,  
a Társaság első misszionáriusnője. 1769–1852**

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)  
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért  
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.



# Impresszum

**R. S. C. J.**

**Itt vagyok... engem küldj!**

**Boldog Duchesne Philippine Szent Szív szerzetesnő,  
a Társaság első misszionáriusnője. 1769–1852**

Francia eredeti után összeállította:

R. S. C. J.

Nihil obstat.

P. Franciscus Zsiros S. J. censor dioecesanus.

Nr. 2442/1940. Imprimatur.

Strigonii, die 9. Aprilis 1940.

Dr. Joannes Drahos vicarius generalis.

A szerző kijelenti, hogy gyermeki hódolattal veti magát alá VIII. Urbán pápa rendelkezésének és semmiben sem óhajt az Anyaszentegyház ítéletének elébe vágni.

---

## **A könyv elektronikus változata**

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1940-ben jelent meg a Korda Kiadó gondozásában.

A könyv Boldog Duchesne Philippine-ről beszél, akit 1940. május 12-én avatott boldoggá XII. Pius pápa. Azóta II. János Pál pápa szentté avatta őt (1988. július 3-án), úgyhogy ma már Duchesne Szt. Philippine-ként tiszteljük őt.

## Tartalomjegyzék

Impresszum.....	2
Tartalomjegyzék .....	3
Tisztelendő anyám! .....	4
Előszó .....	6
Hívó szózat (1769–1818) .....	7
1. Hősi csírák .....	7
2. Merész lépés.....	9
3. Sugarak az isteni Szívből.....	10
4. Hősi lelkek tavasza .....	10
5. „Magasabbra születtem...” .....	11
6. Elfojtott láng .....	13
II. Rügyek a tavaszi fagyban (1818–1821).....	16
1. A szentek logikája .....	16
2. A nyílt tengeren.....	17
3. Az Ígéret Földje.....	18
4. A Mississippin.....	19
5. St. Charles .....	21
6. Fleurissant .....	22
7. Szálláskeresés karácsony estéjén .....	23
8. Úttörők.....	23
9. Szigorú iskolában .....	26
10. Visszhangok az Újvilágból .....	27
III. Új hajtások az új talajban (1821–1827).....	29
1. Grand Coteau .....	29
2. Kalandos utazás.....	29
3. Élet vagy halál? .....	32
4. Válságos idők.....	33
IV. Az áldozat hősi magaslatain (1827–1840) .....	35
1. St. Louisban .....	35
2. Félreértések .....	35
3. Villámcsapások .....	36
4. A lombok hűvös árnyékában .....	38
5. Mélyen a föld alatt.....	40
V. A láng utolsót lobban (1841–1842).....	42
1. Hív a szavannák végtelenje.....	42
2. Az indiánok között .....	43
3. „Az asszony, aki mindig imádkozik” .....	44
VI. Őszi lombok az örökkévalóság fényében (1842–1852) .....	46
1. Tűzpróba .....	46
2. A lenyugvó nap bíborsugarai .....	47
3. „Nunc dimittis ...”.....	48
Függelék .....	50
Magyar földön.....	50
Megdicsőülés .....	52
A Szent Szív Társaság Amerikában 1940-ben (térkép) .....	57

## Tisztelendő anyám!

Valóban kitűnő gondolat Duchesne Philippine Anya életrajzának magyar nyelven való közzététele, mert e könyvből egy csodálatos, gyémántkeménységű és tisztaságú női jellemet, Isten szolgálatában nagyra lendülő szívet s kemény áldozatokban, a bensőséges ima tüzében Jézussal egészen egybeforrott lelket ismerünk meg.



*Boldog Duchesne Philippine*

Kell-e ezek után még mondanom, mily felemelő érzés lesz úrrá a lelken e könyv olvasásakor? Duchesne Anya közelebb visz minket az Úr Jézushoz és megszeretteti velünk azt az életet, mely Isten akaratának hősiességével már itt a földön annyira boldogít. Amellett ez az élet a legváltozatosabb, regénybe illő kalandokban és megpróbáltatásokban gazdag misszióstörténet is. Micsoda utazások a Mississippin, az őserdőkben s a félelmetes indián vidékeken! Mennyi gond és szinte robinzonos leleményesség az első alapítások nehézségei közt! Mily mosolyra készítő, derűs jelenetek a „vadnyugati” gazdálkodás életéből! S mindez Duchesne Anya vonzó, szent egyéniségének, prizmáján át sugárzik a lelkünkbe, hogy jól megtanuljunk: lehet az élet prózai, kemény, kalandos vagy humoros realitásai közt is Istenért nagyot tenni, Jézussal szentté lenni.

Így ez a könyv, mint regényesen élvezetes, nemesen szórakoztató olvasmány is, bensőséges elmélyedésre készítő. S ekkor tárul fel a lélek előtt Duchesne Anya életének legmélyebb és legvigasztalóbb tanulsága: mily szeretettel vezeti a mi jószágos Istenünk a kiválasztott és kegyelmével hősiességgel közreműködő lelket egy hosszú és változatos élet minden fordulatán, megpróbáltatásán keresztül... Hogyan jutott a kis Philippine a grenoble-i ügyvédi házból a francia forradalom vérzivatarára közt is, hitének, eszményeinek, lelke szépségének és magas vágyainak érintetlen birtokában, annak a másik csodálatos és gondviselészerű Asszonynak közelébe, akit Barát Szent Magdolna Zsófiában tisztelünk? Mily mély és lelki kapcsolat volt az, mely e két szentet az egész óceán távolságán át is egy

hosszú életem keresztül hűséges szeretetben összefűzte? Hogyan vezette a jó Isten Duchesne Philippine Anyát a kemény megpróbáltatások és szenvedések iskoláján át, egészen odáig, ahol már „nem ő élt, hanem Krisztus élt benne”? Miként választotta ki Isten a személyeket, hogyan fűzte egybe az összes körülményeket, hogy a hősi lélekből Szent legyen? – Mind e kérdésekre a felelet Isten szerető gondviselésének titkaiban van. De ezek a titkok valamelyes részben és mintegy földi visszfényben – mert a maguk valóságában majd az égben látjuk meg, mennyire szeretett minket az Isten! – felsugározódnak Duchesne Anya életrajzának lapjain.

Most, amikor az Egyház oltárra emeli és a Boldogok dicsőségével koronázza a Szent Szív Társaság hőslékű és szentéletű első misszionáriusát, Duchesne Philippine Anyát, s ezzel benne égi pártfogót és földi példaképet ad nekünk, – szívből kívánom, hogy az ő életrajza is felgyújtsa minél több lélekben a Jézus szent Szíve iránti odaadó szeretet tüzet.

Ez az óhaj, melyet Tisztelendő Anyám, ön előtt kifejezésre juttatok, kérve, hogy a Szentséges Szűznek, minden kegyelem Közvetítőjének anyai áldása kísérje a könyvet.

Budapest, 1940. április 10.

Szent József pártfogásának ünnepén.

P. Endrődy László S. J.

## Előszó

Duchesne (ejtsd „düsen”) Philippine komoly és szent alakja úgy jelenik meg előttünk, amint azt nevének értelmezése is kívánja.

Chêne franciául tölgyet jelent. Ez a szentéletű szerzetesnő a tölgy szépségét, erejét és szívósságát egyesíti magában: gyökerei mélyen nyúlnak a hit mélységeibe; dús lombozata vendégszeretettel várja a szegényeket és tudatlanokat; százados csúcsait bearanyozza a bensőséges imádság lenyugvó napja. Ágain a fészkekben gyermekek csicseregnek; jobban közeledve hozzá a hatalmas törzsben elrejtett, nesztelenül és édesen csörgedező mézforrásokra bukkanunk.

Ez a könyv nem akar kimerítő életrajzot adni. A ma emberének sem ideje, sem türelme nincs az ilyesmihez. Gyors menetben pergetjük le tehát az eseményeket, hogy nyomukban ennek a szinte lenyűgöző szent egyéniségnek hű képe a maga teljes nagyságában alakuljon ki férfias áldozataival s a kérlelhetetlen erő és megértő gyöngédség bámulatos összhangjával.

## Hívó szózat (1769–1818)

### 1. Hősi csírák

Duchesne Philippine-Róza 1769-ben Grenoble-ban szorgalmas, hegyvidéki családból született, amely számos emberöltőre tekinthetett vissza. Atyja törvényszéki ügyvéd volt, anyja mélyen hívő, vallásos asszony. Sok gyermeküket Isten kiváló értelmi és akaratbeli ajándékkal halmozta el. Philippine résztvett a szomszédházban lakó unokafivérének latin, görög és matematikai oktatásában. Ebben az apostoli lélekben mindennek, még a tanításnak is férfiasnak kellett lennie.

Úgy látszik, Philippine gyermekkorában feltűnően szép volt, de finom vonásait a fekete himlő elrútította; ő azonban ezzel vajmi keveset törődött. Jó szíve annál inkább kereste az alkalmat, hogy szerényen visszahúzódva nővéreinek szépségére irányítsa a figyelmet.

Szerette a szegényeket és szívesen osztotta meg velük, amit ajándékba kapott. Bátyjai ingerkedtek vele: „Hiszen neked akartak örömet szerezni, Philippine!” Ő nemvárt válasszal fejezte le őket: „Hiszen ez az én legnagyobb gyönyörűségem.”



*Philippine mint 8 éves gyermek kiosztja erszényének összes pénzét a szegények között.*

Nemes volt benne minden, nemcsak nagylelkű önzetlensége, hanem lelkesedése is. Csak szikra kellett ahhoz, hogy szíve lángra lobbanjon. Ez a szikra egy öreg hittérítő ajkáról pattant ki. A Dakotából visszatérő atyát az unokatestvérek vidám serege veszi körül s izgalomtól remegve lesik az érdekes, de egyben borzalmas történeteket a vad indiánok életéből. Philippine maga írja: „Alig voltam 8 éves, máris irigyeltem a hittérítőket. A veszélyek

cseppet sem riasztottak vissza, hiszen éppen akkor olvastam a vértanúk történetét.”  
Gyermekkori mondását: „Nekem az tetszik, ami hősiesség!” – egész életével igazolta.

Első szentáldozását mint a grenoble-i vizitációs zárda növendéke végezte. A kolostor, melyet maga Chantal Franciska alapított és Szalézi Szent Ferenc áldott meg, valósággal árasztotta magából a Szent Szív illatát. A folyosókon, a kápolnában mindenütt ott a Szent Szív képe. Philippine jövője kezd világossá válni: mintha mindenfelől titkos hangok hívnák. S mikor először fogadja szívébe Jézusát, úgy érzi, hogy ezt semmi mással nem viszonyozhatja, mint önmagának teljes odaadásával. „Tizenkét éves korom óta, mióta Istentől a hivatás kegyelmét kaptam, nem hiszem, hogy egy nap is eltelt volna a nélkül, hogy ne kértem volna tőle hűséget és állhatatosságot. Hivatásomat a Boldogságos Szűz oltalmába ajánlottam.”



*Duchesne Philippine meglátogatja a hitvallókat a börtönben.*

A szerzetesnők példája nagy hatással volt Philippine fogékony lelkére. Bámulta műveltségüket és buzgóságukat. A csodálattól az utánzásig nem volt hosszú az út. Philippine önként kelt fel 5 órakor s szaladt a templomba, hogy a szerzetesnőkkel együtt ő is elmélkedést végezzen. Társnői mosolyogva nézték a nagy sietséget, s miközben az utolsó simításokat végezte ruháján, megjövendölték, hogy a nagy buzgóság nem tart sokáig. De nem ismerték őt! Kitartott! Tanulmányaiban is szépen haladt előre, különösen a rajzot kedvelte, de azért egy tárgyat sem hanyagolt el, s ennek később sok hasznát látta.

Szülei, látva leányuk nagy átalakulását, azonnal hazahívták. Talán sikerül kitörölni lelkéből a végzetes terveket! Philippine nem ellenkezett. Ismerte saját szívét, melyet visszavonhatatlanul Istennek adott. Finom tapintattal kereste övéinek kedvét, egész komolyan tanult táncolni; örömet lelte a hangversenyekben, amelyeken nővéreivel együtt résztvett. Gyöngéd és szétszakíthatatlan szálak fűzték egybe a három nővért és unokatestvérüket; együtt szórakoztak, együtt jótékonykodtak. Philippine ismét folytatta tanulmányait unokabátyjai körében. Nőtt, izmosodott, mint a hatalmas fatörzs, egyenesen az ég felé törve, s tudta nélkül valami rejtett hősiesség csíráját hordozta *lelkében*.



## 2. Merész lépés

Történt azonban, hogy két nővére férjhez ment. Ezt az alkalmat használta fel Philippine, hogy nyíltan kijelentse elhatározását: amint lehet, belép a Vizitáció rendjébe. Szülei vigasztalhatatlanok voltak ennek hallatára, hiszen jól ismerték egymást a Duchesnek. Nem remélhették, hogy az idő megváltoztatja leányuk vasakarátát.

Ezzel a vallomással Philippine ismét a maga ura lett; lemondott ékszereiről, a társadalmi szereplésről, s míg szülei lassan, lassan megbarátkoztak a válás gondolatával, a fiatal leánynak visszafojtott, de égő tettekeszsége alig várta, hogy kitörhessen. Legalább az utat akarta egyengetni. Megkérte tehát Périer nagynénjét, kísérje el a hegyi Szűz Mária-kolostorba, hogy beszélhessen a főnöknővel. Itt az isteni Jóság ereje annyira megragadta a fiatal leány lelkét, hogy nagynénjének határozottan kijelentette, semmi sem képes őt Isten házából kiszakítani. Périerné kénytelen volt egyedül hazatérni. Bár otthon sikerült neki a szülőket egyelőre lecsillapítani, nemsokára viharos jelenetnek volt szemtanúja a Vizitáció fogadója. Philippine a klauzúra rácsa mögött szinte reszketett a fájdalomtól, övéinek heves szemrehányásai s az elválás gyötrelmei annyira lesújtották, hogy már-már engedett. Érezte, hogy Isten válaszára állítja. Ebben a pillanatban kell döntenie: vagy azonnal az Istennel való bensőséges egyesülés útjára lép, vagy lemond róla örökre. Lelki ereje győzött, de hogy milyen áron, azt csak az isteni Mester, a nagy lélekismerő tudja.

Vajon mi vonzotta Philippine-t éppen ebbe a szerzetesrendbe? Az apostoli tűz. Itt az egész környezetet áthatotta a lélekmentés nagy gondolata, itt fiatal leány-lelkeket neveltek, itt lelkesedtek a hittérítők munkásságáért, társalgás közben hányszor esett szó Xavéri Szent Ferenc, Regis Szent Ferenc hősi önfeláldozásáról.

Philippine noviciátusa 1789-ben vége felé közeledett. Édesatyja éles előrelátással megsejtette a jelen átalakulásában a jövőbeli egyházüldözés csíráját, megtiltotta tehát leányának, hogy fogadalmat tegyen. Azonban ez a megpróbáltatás is csak valódi hivatásához vitte közelebb. A forradalmárok nemsokára csakugyan feloszlatták a Vizitáció grenoble-i házát s a kolostort lefoglalták. Philippine szülei nem engedték, hogy hivatását követve, külföldre menjen s így húgának, Amáliának vallomása szerint az atyai házban folytatta szerzetesi életét nagyobb hűséggel, mint valaha. A Rend szabályait a felkeléstől és elméledéstől kezdve a zsolozsmáig és szerdai böjtölésig, mindenben pontosan követte. Egyébként jámborságának bensősége elnézővé tette másokkal szemben és életével igazolta Pascal mondását: „Csak úgy járhatunk derült arccal az életben, ha minden kellemetlenséget elfogadunk.” Philippine-ben az önmagával szemben tanúsított kérlelhetetlen keménység valami kimeríthetetlen gyöngéd odaadással párosul mások iránt. Nagysága nem is a végletekben gyökerezik, hanem az ellentétes erények összhangjában.

Négyéves kis húgának, Melániának nevelése természetesen őreá hárult, jóságos édesanyját hosszú halálos betegségében mindvégig ápolta, megkísérelte megnyerni zsörtölődő nagyanyját, aki nem szenvedhette őt házában. De legszebb diadalának mégis azt tekinthette, hogy édesatyja kiábrándulva a XVIII. század téves eszméiből, leányának befolyására visszatért Istenhez és mint jó keresztény fejezte be életét.

A nagy francia forradalom hős asszonyainak tevékenysége töltötte ki Philippine életét is a következő tíz év alatt: utcagyermekeket tanított katekizmusra, papokat rejtegetett, elvezette őket a betegekhez, akiket fáradhatatlanul ápolott. Szobájába fogadott egy nyomorban sínylődő volt szerzetesnőt, s ez nem is csodálkozott, midőn egy este ágyában szegény koldusasszonyt talált, akit Philippine hozott oda, hogy utolsó betegségében segítségére lehessen.

Azonban Szűz Mária hegyi kolostora visszahívta Philippine-t. A falak utána kiáltottak. A vihar elültével családja közbenjárására a hatóságok a feldúlt, düledező kolostort személyesen neki adták át. Utána nyomban megtett mindent, hogy az elszéledt rendtagokat visszavezesse. Ő maga újra felöltötte a szerzetesi ruhát, ami abban az időben még vakmerőség számba ment.

Sajnos, a szerzetesnők visszatérése csak átmeneti volt. Újabb zavargásoktól féltek, a jövő bizonytalanul meredt eléjük, nem merték a szent szabályok édes igáját magukra venni. Négy hónapi kísérletezés után Philippine hő vágya összeomlott. Csalódva, vigasztalanul maradt magára az elhagyott falak között.

### 3. Sugarak az isteni Szívből

De ugyanazon a napon, amikor a Szent Szűz kolostora a Vízitáció tagjaitól elhagyva üres sírbolttá vált, Philippine lelki szemei előtt feltűnt a Szent Szív Társaság víziója.

Egy grenoble-i pap új szerzetesrend alapításáról beszélt neki, a fiatal főnöknőről, Barát Magdolna Zsófiáról, aki Jézus Krisztus szellemétől egészen áthatva mintegy belőle él, az ő nevében szól. Csodálatosképpen a növendékek száma a hegyi kolostorban minden várakozás ellenére egyre szaporodott, kiváló, hősiel lelkék léptek a zárdába mint jelöltek. De Philippine-nek nem volt más vágya, mint hogy csatlakozhassák a Szent Szív-szerzethez és engedelmeskedhessek. Két évig tárgyalt a Szent Szív-szerzet lelki vezetőivel és magával az amiens-i zárdával. A hegyi kolostor naplójában olvassuk: „Varin és Roger Atyák 1804 július 30-án érkeztek ide. Másnap mindketten bejárták a házat; követtem őket, hogy beszélgetésükből megtudhassam véleményüket. De bizony semmit sem sikerült megtudnom ezektől a teljes önuralomhoz szokott papoktól, úgyhogy végtére türelmetlenkedni kezdtem. Varin Atya egyre arról beszélt, milyen lassan örölnék Isten malmai. Én viszont azt feleltem, hogy a Szentírás szerint épp ellenkezőleg, óriási léptekkel halad az Úr és hozzátettem, ha Xavéri Szent Ferenc is ily méltóságteljes lassúsággal járt volna el, sohasem vihette volna véghez hatalmas művét és nem jutott volna el annyi tartományba. Az Atya mosolygott felindulásomon és igazat adott nekem, majd megígérte, hogy hamarosan elküldi hozzánk Barát Magdolna Zsófiát. Ezzel a vigasztaló ígérettel nagy kő esett le szívemről.”

Hogy és mint vélekedett Varin Atya grenoble-i látogatásáról, azt az amiens-i Szent Szív-zárdába írt leveléből tudjuk meg: „Segítőtársakat találnak majd itt, de különösen egyet! Ezért az egyért is érdemes lenne elmenni a világ végére!”

Végre is 1804-ben egy hideg decemberi estén, hosszú, meglehetősen nehéz gyaloglás után Szent Magdolna Zsófia két segítőttestvér kíséretében feljutott a hegyoldali kolostorba. Amikor a szűk, bolthajtásos folyosóba lépett, egy árnyék suhant eléje hihetetlen tüsszel; magas, sovány alak, örömtől ragyogó szemekkel; majd hirtelen az érkező lába elé borult és a Szentírás versével köszöntötte: „Ó milyen szépek a hegyeken azok lábnyomai, akik a békét hirdetik.” (52,7) „Úgy megilletődtem, – beszéli el később a szent rendalapító – hogy csodálkozásomban nem is akadályoztam meg, hogy így leboruljon.” Barát Magdolna Zsófia kezébe tett le Philippine mindent, ő maga már csak eltűnni s engedelmeskedni akart.

### 4. Hősi lelkék tavasza

Micsoda év következett most! A kis társaság tavasza volt ez, a hősiel lelkék ébredése. Szent Magdolna Zsófia, a fiatal főnöknő mint anya terjesztette ki védőszárnyait a Szűzanya hegyi kolostora, az ég és föld között lebegő lelkék meleg fészke fölé, mielőtt szárnyra keltek volna. A Szentírás életadó erejével táplálta őket s Jézustársasága tanításából is sokat merített, hiszen szabályaik ezeken épültek fel. Gazdag forrást nyújtottak saját tapasztalatai, mély, bensőséges szemlélődő élete, Jézus Krisztus Szívével való eggyéolvadása. Sokszor elrejtőzködött a kolostor egyik legkietlenebb zugába, nehogy megsejtsék szent elragadtatásait, éjféli virrasztásait, önsanyargatásait. De Philippine, aki akkoriban a ház gondnoknője volt s azt keresztül-kasul bejárta, hamarosan nyomára jött szent mesternője titkának.

Közös szellem uralkodott ebben a kis noviciátusban: a nagylelkűség szelleme. Hiszen közfelkiáltással választották ezt már kezdetben a jövő társaság jellemvonásául.

De milyen másként érvényesül ez a közös szellem mindkettőben! Jellemezzük csak néhány vonással. Philippine határozottan, az egész világ szemé láttára gyűlölte, megvetette önmagát. – Barát anya talán még alázatosabb. Elmerült s aztán egészen megsemmisült Mesterének Szívében s már nem ő, hanem Jézus Krisztus élt benne.

Philippine nyílegyenesen, kérlelhetetlenül halad előre, nem ismer akadályt. Szent Anyja finom tapintattal mindent meglát, mindent kitalál, mindent figyelembe vesz. Philippine buzgósága emésztő tűz; mit neki, ha az egész földet kell is lángba borítania! Magdolna Zsófiát a szeretet láncolja a kormányzás szent feladatához, amelyre úgy rátermett, de amelyhez oly kevésbé vonzódott. „Új anyjának megértő jósága, szelídsége ellenállhatatlanul vonzotta Philippine-t – írja egyik legkedvesebb társa, Maillucheau Terézia anya. – De anyánk is rögtön felismerte benne a lelki nagyságot. Így jött létre közöttük az a csodálatos szent kötelék, amelyet csak a Te szereteted teremthet, ó Istenem!”

A főnöknő egyik utazása alatt váltott levelezésük szerencsére megőrizte számunkra ennek a lelki vezetésnek alapvonásait. Szent Magdolna Zsófia nem nézett el semmit e kiváló leányának, pedig Varin Atya azt írta róla annakidején: „Alaposan csalódnék ám, ha őt meglátva nem kiáltana fel: Ez aztán valaki!” Az alapítónő leveleiben, a tanítások és szemrehányások között is valami bájos üdeség, derűs fiatalság árad, Duchesne Anya stílusa ellenben „eszünkbe juttatja azokat a remekbe kovácsolt vaskapukat, amelyek semmiféle díszítést sem tűrnek meg. Hiszen elég nekik az, hogy elsőrangú fémből készülnek!” Barát Anyának írt válaszai egész lelki világát visszatükrözik, úgyhogy saját szavai alapján állítjuk majd az olvasó elé évről-évre egyéniségének kibontakozását.

A szent Anya helybenhagyja, de szabályozza s mérsékli égő szomjúságát a szentségimádás után, amelynek nem volt elég se nap, se éj. Minden este 11 óra felé, miután már rendbehozta a ház iratait, Duchesne Anya és társai egymást váltották fel az Oltáriszentség előtt. De az Istennel való benső egyesülésnek át kellett hatnia minden külső elfoglaltságot. „Folytonosan öröködjék saját magán s növekedjék percről-percre Jézus Krisztus szeretetében. Emésszen fel ez a szeretet minden mást! Hallja az Énekek énekének szavait, melyekkel az Úr állandóan szívéhez szól?! Surge amica mea et veni! Ugye érti, Leányom, mit kérek: a teljes és állandó lemondást önmagáról. Számára az egyetlen szegletkő az alázatosság, a szelídség, az imádság szelleme. De a nagy munkát nyugodtan, bizalommal, „békével végezze”. Mikor egyszer engedélyt ad Philippine-nek, hogy nagycsütörtök éjszakáját a szentsírnál átvirassza, hozzáteszi: „Ha együtt lehattunk volna az isteni Mester lábai előtt, nem keltem volna fel onnan, mielőtt meg nem újította volna előttem ígését, hogy átkarolja a keresztet! S ismét elfogadtattam volna minden keresztet, amely magára vár.”

## 5. „Magasabbra születtem...”

1801. november 21-én Philippine és társai letették egyszerű fogadalmukat. Nemsokára eltávozott körükből az Anya, aki a Szent Szív Társaság második szentjét nevelte.

A következő tíz év levelezéséből kitűnik, hogy Barát Anya már felfedezte benne a hittérítőt. Nem is csodálkozott tehát, mikor e sorokat olvasta: Január 10-én éppen arról elmélkedtem, hogy a napkeleti bölcsek teljesen elszakadtak a földiektől s ekkor úgy éreztem, túlságosan ragaszkodom ehhez a házhoz! Elhatároztam tehát, hogy rögtön ajánlkozom a kínai pogányok vagy akármilyen távoli nép megtérítésére.” Szent Magdolna Zsófia válaszából az Isten iránti hála árad: „Levele szívemen talált, édes lányom. Éreztem, meghallgatott az Úr. Igen, ez volt az, amit tőle kértem abban a szent meggyőződésben, hogy ezt az áldozatos lemondást kívánja magától.” Hozzáfűzi még, hogy a saját lelkében is napról-napra erősebb a vágy, hogy az evangéliumot az idegen világrészekben terjesszék. „Kérem Istent, hogy

akadjon közülünk valaki, aki e feladatra vállalkozik, s addig is, amíg a terv megvalósulhat, legalább legyen, aki kész erre a munkára, aki imádkozik a pogányokért, akinek lelkében ég a vágy s aki képes ezt a szent tüzet másokban is felgyullasztani, hogy azután megragadhassuk majd az első kedvező alkalmat, melyet Isten végtelen bölcsessége és irgalma nyújt.” Valami ihletett jövőbelátás szólal ezekből a sorokból.



*„Oh áldásteljes éjszaka! Ott töltöttem egészen az Újvilágban.  
Mindenüvé elvittem kincsemet...”*

Philippine azt hitte, vágya beteljesült. Hiszen általános főnöknője elfogadta s nem minősítette esztelenségnek. „Hát csakugyan átengedhetem magamat ennek az édes reménynek? Mostantól kezdve elkalandozhatok vágyaimmal és imáimmal messze távoli vidékekre, ahol végre az Úr szolgálatára lehetek, s nem lesz más senki, csak Ő egyedül. Micsoda ösztönzés ez új, tökéletesebb életre, nehogy méltatlan legyek a nagy feladatra. És a nagy műhöz méltóan, az eddiginél nagyobb hévvel veti magát az imaéletre: „Ugye, Anyám, nem tiltja meg többé, hogy egész éjszakát töltsék az Úr előtt. Kérem, könyörgöm! Olyan nagy szükségem van rá, hogy kedvem szerint beszélhessek a mi jó Mesterünkkel!”

A megkapott engedély visszhangja pedig: „Ó, az az áldott éjszaka! Ott töltöttem egészen az Újvilágban ... Előbb szent áhítattal gyűjtöttem össze Jézusnak drága vércseppjeit, melyeket az Olajfák hegyén, a helytartó csarnokában, a Kálvárián ontott érettünk. Majd az Oltáriszentségben való jelenléte ragadott magával, szívemre szorítottam Őt, aztán elvittem mindenfelé s nem féltem, hogy kiapad a kincsem. Mintha Xavéri Szent Ferencet láttam volna az Úr trónja előtt, amint kéri Őt, áldja meg, tegye termékennyé ezt a vetést, s nyisson meg előttem új világokat, hogy elvihessem nekik az igaz világosságot. A szomorúságnak még az árnyéka sem volt képes szívembe lopódnani ezen a szent éjszakán, mert úgy éreztem, hogy ezzel majd az Úr Jézus megváltásának érdemei újból nagyobb erővel áradnak az emberiségre. Gyorsan múlt el az éjszaka 12 órája, pedig térden állva töltöttem, s nem is voltam fáradt; pedig azt hittem, egy óráig sem bírom ki. A rám várakozó áldozatok egészen lefoglaltak. Hiszen Anyát kellett feláldoznom – és milyen Anyát! Oda kellett adnom testvéreket, szülőket, egy hegycsúcsot!... Azután magamra maradtam a feketék durva, nevetlen

gyermekeivel... Ó, ha mindez legalább év vége előtt valóra válnék! Már majdnem beleringattam magam ebbe a reménybe ...”

Pedig még esztendőknél kellett eltelnük ebben a vágyakozásban. Philippine lelkében a hódításra született lelkek pecsétje égett, semmi sem elégítette ki. Franciaország után Lousianába, majd a Vadnyugatra kívánczik, s hetvenes éveiben még sóvárgó tekintettel néz a Sziklás Hegység s Dél-Amerika felé.

## 6. Elfojtott láng

Duchesne Anya apostoli buzgósága sokkal mélyebb és igazabb volt, semhogy kimerült volna a tervezgetésben; elsősorban környezetére áradt ki. Szűz Mária hegyi kolostorában a gyermekeknek valóságos anyja volt, természetfeletti erővel vezette őket az erény útjára, s alakította lelki életüket, ugyanakkor mennyi élet és elevenség a tanításában! Növendékei érdeklődését teljesen lekötötte. Ha pedig egészségi állapotukról volt szó, önfeláldozó gondossága nem ismert határt. Szent Magdolna Zsófia írja: „Több gyermek, azt hiszem nyolc, fekszik a betegszobában; s a mi jó Duchesne Anyánk éjjel-nappal mellettük van, emellett tanít, viseli a ház vezetésének gondjait s mindezt a legkisebb megerőltetés s fennakadás nélkül. Micsoda Erős Asszony!”

Azt mondják, a nevelő nem annyira azzal hat, amit mond, mint inkább azzal, ami. Nem sok kellett, hogy Duchesne Anya szívének lángja felgyullassza a kicsi népséget is, amely olyan szívesen sereglett köréje. Ha szó esett a hithirdetés vagy a vértanúság szent boldogságáról, s ő kérdezte: „Ki akar velem jönni?” – azt hiszem, – írja egy akkori növendék – ha a hajó ott lett volna, rögtön vele mentünk volna mindnyájan.” Ez az ifjú nemzedék nem élte át a forradalom borzalmait. Most, hogy Franciaország egén újból kisütött a nap, mintegy újjáéledt benne a boldog vidámság; de nem feledte el, hogy hősi korszak gyermeke s tudta, mennyi mindent kell újjáalakítania, mi mindent kiengesztelnie. A gyermekek nem is csodálkoztak tehát annyira nevelőik szigorú, vezeklő s imával teli életén. Mikor esti ima után észrevették Duchesne Anyát, amint a szentély közelében minden támasz nélkül térdelt, lopva papírdarabkákat dobtak ruhájára. Másnap reggel ott találták azokat a ruháján, ugyanazon a helyen. A gyerekes csíny azután elárulta a kis kíváncsiaknak a hosszú, térdén állva eltöltött órák titkát. Ennek a nyugalmi imának szépsége, a benne megnyilvánuló élő hit ereje, mely hegyeket volt képes elmozdítani helyéből, egészen meglepte kortársait.

Nevelő tevékenységének remekműve éppen legfiatalabb unokahúga, Jouve Aloysia lett, aki alig hét és fél éves korában került Szűz Mária kolostorába: „Duchesne nagynéném nagyon jó hozzám, teljes szívemből szeretem” – olvassuk egyik levelében. A gyermek megkapóan szép volt. A határozott, bátor, okos vonásokon ott ragyogott s egész egyéniségére kiáradt a keresztségben nyert ártatlanság. Mintha finom miniatűrje (kicsinyített mása) lett volna fájának. A kemény vonások benne megenyhültek, kedves vonzóerővé váltak. Nevelői éppen nem kímélték. Egy elmulasztott feladat miatt (a régi Róma térképéről volt szó!) vagy kisebb makacsságáért, mert egyik nap nem akart énekelni, elvesztette a kilátásba helyezett jutalmakat. Miután beismerte hibáját s szépen bocsánatot kért, Aloysia bevallotta legjobb barátnőjének, hogy tulajdonképpen örül, hiszen így az ő kedves Gonzágai Szent Alajosát követheti, megvetve a földi dicsőség koronáját. Különös jutalmakban is részesült, pl. nagynénjétől engedélyt kapott, hogy megossa fárasztó munkáit, sőt hogy levest vihessen a földalatti börtönökben sínylődő raboknak! S mennyire szerette egymást ez a két szív! Aloysiát is hívta az Úr, s mikor a szerzetbe lépett, életét áldozatul ajánlotta fel a hitetlenekért. Az áldozat valósággá lett! Gyógyíthatatlan betegségbe esett, egész testét sebek borították el. De a Duchesne-vért most sem tagadta meg. Ezt írja nagynénjének: „Nem értem, ilyen betegen is hogy vágyhatom a tengereken túlra.” Barát Anya csodálta ezt a két lelket, ugyanazon eszménynek oly különböző hordozóit. Egyiket a Teremtő színaranyból,

leheletszerű finomsággal metszette; a másikat, a kemény vasat üllőre tette s mesteri kézzel remekbe kovácsolta.

Philippine viharos vágya nem talált nyugalmat. Egyre ostromolta az Istent s az embereket. „Készen vagyok – írja 1807-ben Barát Anyának – azonnal indulni, ha gyalog kellene is mennem egészen a világ végéig.” – „Tudom, kedvesem, – felel szelíd gúnyjal az alapítónő, – tudom, jó lábai vannak! De vajon a szíve elég jó-e, hogy a hosszú tengeri utat kibírja? Nemcsak arról van szó, hogy elinduljon, tudnia kell azt is, hová megy, mit tesz majd. Nem értem, hogy valaki, aki oly józanul gondolkodik, képzeletétől ennyire elragadtatja magát s nem gondol rá, hogyan jut majd célhoz. Szép kis oktalanságokat követne így el s miután bejárta a világot, La Fontaine verse magára is ráillenék: János úgy jött vissza, ahogy elindult.” Azután szeretettel enyhíti szemrehányását: „Egy nap majd kimondom a nagy igent, amely után eped. Addig szenvedjen s várjon békés türelemmel.” Hát még nem jött el az idő? Elhiggye ezt Philippine? Igen, elhitte, de a hittérítők látogatása, a Szentírás szavai mint valami tavaszi zápor öntötte el lelkét, hogy virágba borítsa a rügyező ágakat, szárnyakat adjon a pelyhes madárfiókáknak.

1815-ben megszakad a levelezés. Philippine Párizsba kerül szent Anyja mellé. A kis Társaság – ahogy az alapítónő nevezni szerette – egyre terjed. Már nyolc háza van. Új tisztségek válnak szükségessé. A tanács Duchesne Anyát általános titkárnővé nevezi ki az általános főnöknő mellé. El kell hát hagynia az ő hegycsúcsát, el a grenoble-i házat, ahol minden kő az ő munkájáról beszél. Philippine megy, mindent otthagya a nagy lelkek tékozló szabadságával.

Áldozatát megédesíti a nagy reménység, hogy talán Párizsban előre halad majd ügye. De egyelőre még tovább folyt a harc közte és általános főnöknője között. Philippine-ből ki-kitört a forrongó, a cselekedni vágyó Duchesne-akarat. Barát Anya alig képes mérsékelni: „Nagyon erősen ragaszkodik még saját akaratához. Várjon, imádkozzék. Most még lehetetlen, ne kérjen egyelőre semmit!” – „Nem kérek, – felelte ő, a maga nagyratörő, szent könnyelműségével – nem kérek semmit, csak ezt az egy szót: Menjen! A szent engedelmség kegyelme majd mindent pótol.” Philippine lelkében pedig egyre erősebb visszhangot találtak Izaiás próféta szavai: „Itt vagyok én, engem küldj!” (Iz 6,8)

Xavéri Szent Ferenc ünnepét 1816-ban szinte magánkívül töltötte. „A szentlecke szavai szívembe markoltak. A könnyek minden erőfeszitésem ellenére elöntötték szememet, s azt se tudtam, hová rejtőzzem” – írja. A tölgy egyre izmosodott, törzsében egyik gyűrűből alakult a másik, és belőlük fejlődött a kemény kéreg és bennük keringett az életet adó őserő. Du chène, tölgyből való! ... természetes adottságai mint kemény, borostás kéreg rejtegették és óvták a kegyelmi élet gazdagságát, amely megtermette az igehirdetők hősi erényeit. Ez az isteni életnedv pedig felszívódott, mind jobban és jobban átjárta, megduzzasztotta a rostokat, pezsdülő életbe bontakozott. A tölgy pedig bírta: kemény kérge volt!

Néhány héttel később, 1817-ben, Lousianából Dubourg missziós püspök meglátogatta Párizsban a Posta utcai anyaházat. Történetesen éppen Duchesne Anya nyitott ajtót és sietett, hogy hívja a főnöknőt, „Ütött a Gondviselés órája, kérem, könyörgöm, Anyám, el ne mulasszuk ezt! Csak egy szót kell szólnia, kérem, mondja ki!” A püspök nem is érintette a tárgyat, csak azt kérte, hogy misét mondhasson másnap a Szent Szív-zárdában. A mise végeztével beszél Barát Anyával, s most kérve-kérte, küldjön egyházmegyéje részére néhány szerzetesnőt. A Szent rögtön felismerte ebben az Úr kezét. „Mihelyt lehetséges, Püspök atyám, rendelkezésére bocsátók valakit, aki egészen kész.” A püspök azonnal látni akarta. Duchesne Anya pedig a megindultságtól némán, térden állva fogadta a hithirdető áldását. Az Isten is rányomta a megindulásra pecsétjét: abban a percben megszabadította oldalfájásától, amely 15 év óta gyötörte.

Dubourg püspök folytatta európai körútját. De mintha minden összeesküdött volna a nagy határozat ellen. Az egyházi előljárók határozottan szót emeltek az ellen, „hogy a még

törékeny erőket is megosszák”. Franciaország alig heverte még ki a forradalom csapásait, még alig lélegzett fel a nagy helyreállító mozgalom első békés éveiben; a kis Társaság alig bírja a létező néhány szerzetesház terhét viselni s máris Amerikára veti magát? Nem merészség ez? Barát Anya nagyon is jól látta ezt. Úgyhogy mikor St. Louis püspöke visszatért, haladékot kért tőle.

Amint a püspök csalódottan, gondterhes arccal a kapu felé tartott a szintén lehangolt s még tétovázó alapítónő kíséretében, hirtelen előbukkan Duchesne Anya.

„A beleegyezését, Anyám! az Isten szerelmére, a beleegyezését” – könyörgött térden állva főnöknőjének.

Ez a pillanat egy örökkévalóság volt. A Szent megtorpan erre a kiáltásra. Szíve a magasba, az örök világosság Atyjához emelkedik, és megkapja az isteni választ:

– Jól van, megadom, édes Philippine-em s mostantól kezdve én magam keresek számára útítársakat.

A tölgy győzött: imái meghódították az isteni akaratot, 11 évi várákozása megnyerte előljaróit. Diadalmaskodott „törhetetlen reményége”.

## II. Rügyek a tavaszi fagyban (1818–1821)

### 1. A szentek logikája

Szent Magdolna Zsófia az Úr választotta volt. Gazdagon nyerte tőle az ihletést, a kegyelmeket, a természeti adományokat, amelyek a szó legszentebb értelmében szerzetalapítónak tették. Jól érezte ő, hogy a nagy úttörő mű elhalasztása csak emberi okoskodás. Emberileg szólva, Dubourg püspök egyházmegyéje egyáltalán nem volt alkalmas terület a Szent Szív Társaság számára. De a szentek, a természetfölöttiség messzelátójával a végtelenbe hatolnak, s azt közel, egészen közel hozzák. Így értette meg az alapítónő, hogy az örök Bölcsesség nem mindennapi utat szán a Szent Szív-szerzet első misszionáriusainak. S valóban az eljövendő szenvedések minden képzeletet meghaladtak. Személyes! Olyan kemény, riasztó szó a közönséges halandó számára, olyan megfoghatatlanul vonzó, olyan kimondhatatlanul drága a szenteknek. Ők a természetfölötti élet fanatikus hősei; mindent kockáztatnak! A XX. század embere, akitől annyi vakmerőséget, annyi vállalkozó szellemet követel a felfokozott technikai élet irama, aki szinte lázasan keresi a veszélyes kalandok csábító izgalmait; a rekordok embere, akinek semmi sem elég, ne értené meg a szeretetnek ezt a halált megvető bátorságát akkor, amikor a cél a legfölségesebb, a legszentebb: Isten országának terjedése? A szent alapítónő az ő istenszeretetre, szenvedésre, teljes odaadásra szomjazó lelkével megértette Philippine vágyainak szinte féket nem tűrő kirobbanását. Ismerte a mozgató erőket! Visszatarthatta-e tehát a hősiesség útján?!

St. Louis püspökének nagylelkű és biztató ígéretei nem váltak valóra. Hisz ő maga is nehéz körülmények közt élt. Barát Anyával úgy egyezett meg, hogy az új szerzetesházat a püspöki székhelyen, a missziós terület szívében alapítják. De ez lehetetlen volt, s sok nélkülözés közepette egyik faluból a másikba kellett vándorolniuk a szerzetesnőknek. Növendékek alig akadtak, s így tulajdonképpen hivatásukat, a gyermeknevelést nem is gyakorolhatták. Nem is sejtették előre a nehézségeket s nélkülözéseket, amelyek rájuk vártak. De Duchesne Anya olyan útravalót kapott az Úrtól, amely mindenben győzedelmeskedett: nagy lelke egész hevével szerette a keresztet, önmagát pedig megvetette. De hadd mondják el ő maga és társai az elindulás s az első kísérletek viszontagságait.

Befejeződött tehát a nagy küzdelem. Duchesne Anya egész valóját kimondhatatlan béke és derű hatotta át. Az isteni sugallat diadalának boldogsága sugárzott arcáról. Három hónapon keresztül ápolta a párizsi ház szűk falai között a járványos betegeket, mégpedig nagyobb odaadással, mint valaha. Negyvenkilenc éve ellenére is buzgalommal tanult angolul s nagy szeretettel készítette elő leendő kis kápolnájuk felszerelését. Tavaszra tervezték az elutazást, amikor 1818 februárjában Martial apát, Dubourg püspök helynöke egészen váratlanul megjelent és nagy meglepetésükre kijelentette, hogy egy hét múlva magával viszi a kis missziós csapatot. Duchesne Anya a lelkében zsongó hívó szóztól elfoglalva nem igen törődött az anyagiakkal. Barát Anyának kellett őt erre rábírnia. Ettől fogva azonban előreláthatóan, nyugodtan gondoskodott társainak minden szükségletéről. Csak saját magával nem törődött. „Azt adják nekem, amit jónak látnak!” – felelte a nélkül, hogy bármit is megnézett volna.

Egyik útítársa Berthold Oktávia volt, Voltaire titkárának leánya, aki a kálvinista hitben nevelkedett és csak hat évvel ezelőtt tért a katolikus hitre. Beszélt angolul, olaszul, latinul. Egész elutazásáig éjjel-nappal a gyermekek körében buzgólkodott, akik rendkívül szerették, talán inkább szellemi kincseiért s szívének gazdagságáért, mint megnyerő, bájos külsejéért. A kiváltságos kegyelem, amely a katolikus Egyházba, a Szent Szív Társaságba vezette, finoman



érző lelkét egészen áthatotta, s a hála hatalmas mozgató ereje mintegy odavetette őt az áldozati oltárhoz, hogy ott az Úr szeretete föleméssze.

A harmadik karszerzetesnő, Audé Eugénia mint nagyvilági hölgy lépett a noviciátusba, az ő lelkét az alázatosság, a folytonos önsanyargatás gondolata ragadta meg. Barát Anya hívó szavára sietve útra kelt s öt nap alatt 150 mérföldet tett meg postakocsin. Anyánk maga készítette elő az örök fogadalom nagy kegyelmére, amelyet az elutazás reggelén Varin Atya kezébe tett le. Első Anyánk két segítőtestvért is adott melléjük: Lamarre Katalint, akit az „erős asszony” nagy bátorsága jellemez és Manteau Margitot, aki már régóta éli a szentek feltűnés nélküli, egyszerű, hűséges életét. Jóllehet az anyaház minden lehetővel igyekezett az utazókat ellátni, az isteni Gondviselés megengedte, hogy igen sok hiányt szenvedjenek.

Halljuk most Audé Anyát, aki az utolsó napot így írja le: „Utazásunk előestéjén Barát Anyánk maga köré gyűjtött bennünket. Erővel teljes, megindító módon éreztette velünk, milyen nagy, milyen irigylésreméltó a mi hivatásunk. Egész lelke benne volt szavaiban, hanglejtésében, arckifejezésében. Lábainál ültünk. Mindnyájan csendben maradtunk; ó milyen pillanatok voltak ezek! Az esti szünidőben Barát Anyánk leoldotta keresztjének zsinórját s órájával együtt nekem adta. A többieknek is adott valami emléket, mintha mindentől meg akarta volna magát fosztani. Láttam, hogy könnyei hullottak, egészen szívemig hatoltak.”

## 2. A nyílt tengeren

Sietve indultak útnak február 8-án. Bordeaux-ban szálltak a Rebekka nevű rozoga kis hajóra, de a rossz időjárás miatt nemsokára megint partra kellett szállniok. Szétszórva laktak egy kis faluban s csupán március 17-én, nagycsütörtökön folytathatták útjukat. 27-én még Spanyolországot sem hagyták el. „A tengeri betegség borzasztó, – írja Katalin testvér – de minél több a baj, annál több az érdem. Legyen áldott érte az Isten.”



*Duchesne Anya megérkezvén Amerikába,  
térdre borult és megcsókolta a földet.*

Kalandokban nem volt hiány. Egy 120 emberrel, 11 ágyúval felszerelt kalózhajó üldözőbe vette őket. A Rebekka kapitánya szerencsére ismerte a kalózok vezérét s elég jó lábán állt vele. Miután megismertette magát, a veszély elmúlt, az utasok megmenekültek a fosztogatóktól. Május elseje, Szent Fülöp ünnepe még a hajón érte a kis társaságot s elképzeltető, milyen bensőséges szeretettel ünnepelték főnöknőjüket névnapja alkalmából. Legszebb napjaik azok voltak, mikor Martial apát misét vagy szentbeszédet mondott nekik. Pedig nem is igen engedte meg, hogy egyszerre mind áldozzanak. Később egészen meglepetve, bátorságukról így ír: „Úgy látszik, a püspök úr a megaláztatások iskolájába akart vezetni akkor, amikor 68 napra rám bízta ezeknek a lelkeknek vezetését. Erényeik láttára igazán el kellett némulnom, ... de legalább hatalmas eszköz volt ez, hogy megújuljak a bensőséges életben. Hiszen napról-napra magam előtt láttam példájukat. Az utasok, a legénység, mindenki a legnagyobb csodálattal tekintett rájuk.”

S hogy érdeklődtek minden iránt, ami új hazájukra vonatkozott, hogyan akartak minden érdekes részletet testvéreik számára megörökíteni! Egyszerű közvetlenséggel írják: „Repülő halak, bálnák akadnak utunkba, sőt Cuba partjain egy krokodilust sikerült kézrekeríteni s a hajó szakácsa nagy örömmel rögtön rá is tette kezét, hogy számunkra mint finomeledelt felszolgálja. A szárazföld közelében szürkés kúszó növények hullottak ránk, mérges legyek és rovarok csípései torzították el Oktávia és Eugénia Anya arcát.”

### 3. Az Ígéret Földje

„Május 29-én, Jézus Szíve ünnepén a Mississippi torkolatához értünk. Martial apát rövid beszédet mondott, majd a szentmise alatt megújítottuk fogadalmainkat. Gyönyörködve szemléltük a mosolygó partvidéket, a réteket, cukornád- és kukoricaültetvényeket, amelyek a lakosság szorgalmáról tanúskodtak. Egyszerre csak értesítenek minket, hogy Martial apátot kocsni várja a parton. Este 9 óra volt, mikor beszálltunk a kis mentőcsónakba, amire annyiszor vetettük félő és vágyakozó pillantásainkat. Kiszálláskor Anyánk szíve túláradt a hálától. Letérdelt, hogy megcsókolja az átázott, nedves földet, így vette birtokába az Ígéret Földjét ajkaival, melyeken ott piroslott az isteni Megváltó vére s amelyeken égett az imádság szent tüze. Szemeiben könnyek ragyogtak, s arcából valami különös égi fény áradt. Az éjszaka főséges volt, a csillagokkal teleszórt égbolt a folyó ezüstös vizében csodálatos változatban tükröződött. A bokrokban világító bogarak ezrei nyüzsögtek. – Egyik háznál kenyeret vettünk. Hetven nap óta nem látott ritkaság. Úrangyalára az orsolyiták rendházába érkeztünk, ahol a legnagyobb szeretettel fogadtak s azóta is vendégszeretetük újabb és újabb jelével halmoznak el.”

Néhány hétig kellett itt várakozniuk: „A püspök úr nem ír, ami nem nagyon vigasztaló ránk nézve.” Az orsolyiták sürgetik őket, hogy New Orleansban telepedjenek le. Itt elég tágas tér kínálkozik két szerzetesház számára is. De Duchesne Anya elhagyatottabb lelkekről álmodott. Egy kétéves néger kisleányt vittek hozzá. Elképzeltető, hogy becézte! Közben látott indiánokat is: „Vonásaikban semmi vadság, inkább a nyomorúság, a szenvedés nyomait viselik, s ez valósággal fáj az embernek.” Megismerkedett a város legelőkelőbb családjaival is. „Milyen kedves, finoman metszett arcok – írja a kreolokról. Kiváló gondot fordítanak az ifjúság nevelésére.” A Társaság nagy hivatásától áthatva, máris kérte Franciaországból az intézeti rendtartást és szabályokat, sőt tankönyveket is. Gondol azokra, akik missziós útján követni fogják, utasításokat ad az utazásra és felhívja a figyelmet a sok-sok nehézségre. Közben akaratlanul is elárulja, hogy mi mindent szenvedtek ők maguk. „Mindennap érdeklődöm, jött-e Franciaországból levél, de a felelet rövid és kegyetlen „nem”. Poggyászuk egy része még a hajón van. Tegnapelőtt a testvérek szállásadóink kocsiján ágyainkért mentek öt néger kíséretében, akiknek munkája különben alig ér fel egy európaiéval. Nagy volt az öröm a hajón, mikor megjelentek. A matrózok mind köréjük

sereglettek. A szakács a maga három törött bordájával és harmincéves hadiszolgálatával sietett őket leültetni. A kapitány kis inasa könnyes szemmel borult Katalin testvér nyakába, aki annyiszor bekötözte sebeit. A hajó kutyája, Corbin, amelynek hűsége még a mi Tóbiásunkét is felülmúlja, összeszedte minden tudományát s ugrásaival, táncmutatványaival üdvözölte az érkezőket. A kapitány eljött ide meglátogatni bennünket s kijelentette, hogy sohasem voltak kellemesebb utasai. Én nem mondhattam, hogy nem felejttem el soha, de legalább megígértem, hogy mindig szívesen emlékezem a Rebekka hajóra. Úgy látszik, ez tetszett neki. – Szent Orsolya leányai mindig azon voltak, hogy segítségünkre legyenek. A maga módja szerint mindegyik hozzá akart járulni az új alapításhoz. Viszonzásul növendékeiket taníttattuk, akik minden jóra fogékonyaknak bizonyultak.”

## 4. A Mississippin

Nagy szenvedésektől menekültek volna meg az alapító szerzetesnők, ha New Orleansban nyitották volna meg a Szent Szív Társaság első rendházát. Az akadály tulajdonképpen a Dubourg püspök és hívei között fennálló félreértés volt. Az Úristen szándékai szerint szenvedéssel kellett a talajt megtermékenyíteniük. „Áldom az Istent, – írta Duchesne Anya Franciaországba – hogy elrejtette a ránk váró nehézségeket, vagy jobban mondva, hogy megsejthettük azokat és nem hátráltunk meg előlük. S tudja mi az, ami leginkább felbuzdít? Az új haza lelkipásztorainak, magának a püspök úrnak példája. Ő igazán mindenkinek mindene, szakadatlanul dolgozik, semmi más anyagi segélyforrása nincs, mint az, amit Franciaországban gyűjtött. A bajok bizony nem hiányoznak, de milyen nagy ő a nehézségek közepette is!” Valóban nagy püspök! Magától mindent megvont, s így módot talált arra, hogy székesegyházat, kollégiumot, szemináriumot építsen s saját költségén több mint 50 embert eltartson.

Dubourg püspök tehát elrendelte, hogy a Mississippin át St. Louisba jöjjenek. A gőzhajózással való közvetlen megismerkedés, bizony elég meglepetést hozott a szerzetesnők számára. 1818-ban merészség számba ment az ilyesmi, hisz a hajó egész szerkezete még igen kezdetleges volt. Akkoriban még csak kísérleteztek vele. Gyakran megesett, hogy a hajó naponként csak két mérföldet tett meg s ezt is 12 öl fa árán! Minden reggel meg kellett állniok, hogy ezt a rakás fát beszerezhessék vagy ott helyben maguk vágják ki. Az éjszaka ezer veszélyt rejteget, a hajó útját alig világítják a cethalak bűzös olajából készült mécsesek. Egymást érik a balesetek, különösen a zátonyra jutás vagy az összeütközés a folyón tömegesen úszkáló fatörzsekkel. Ha a gépezet felmondja a szolgálatot, felszólítják az utasokat, hogy kézenfogva szaladjanak a fedélzetre. Ennek a mozgásnak többszöri megismétlése kiszabadítja a hajót nehéz helyzetéből. A hajó 17 női utasát külön fülkével tisztelték meg. A fülke padlóján egymás hegyén-hátán voltak a fekvőhelyek, úgyhogy minden lépésnél vigyázni kellett, nehogy valakinek a fejére lépjenek. Majdnem minden állomáson váltakoztak az utasok s így a régiek közül csak a szerzetesnők maradtak a hajón egy protestáns hölgygel együtt, aki sok figyelmet tanúsított irányukban, ő is St. Louisba utazott, hogy hathónapos kisleányát katolikus templomban kereszteltesse meg. „Amíg a fát beszállították, egy gyapottermelő falusi házában patriarkális szeretettel látott minket vendégül. Mindig készen áll nála egy ágy fáradt utasok számára. New Orleansban is, ha pl. egy gyermek árvaságra jut, a lakosság szinte versenyez, hogy ki vegye gondjaiba. S a szülők nem tesznek különbséget köztük, sőt még nagyobb gonddal és szeretettel nevelik őket, mint saját gyermekeiket.”

Amennyire lehetett, Duchesne Anya titkolta, hogy sokat szenved az éghajlattól. Megérkezésükkor skorbutot kapott, s alig lábalt ki belőle, súlyos és fájdalmas panarisz támadta meg, amely magas lázzal járt. A testvérek valami könnyű levest kértek számára, mire egy whisky, borovicska, bors és fahéjból készült keveréket hoztak a betegnek. „Igazán csoda,

hogy nem lett rosszabbul tőle!” – írják. Naplójuk tanúsága szerint hajójuk egyre-másra megfeneklett s útközben gyakran találtak mindenféle „különös szerkezetű gőzössel, melyeknek oldalán tátongó nyílásokból szörnyű robajjal távozott a gőz. Lenyűgöző, félelmetes látvány! Egyik meg akart minket előzni, végigsúrolta tehát a mi rozoga járművünk oldalát, mely majdnem kigyulladt tüzétől. A sok késés ínséget is okoz. Még jó, hogy a partokon kukoricacsöveket lehet találni. Az utasok vadászni mennek s diadallal hozzák az elejtett kövér vadpulykákat.”

Fiatalabb szerzetesnők emlegetik „az élvezetes pillanatok”-at, melyeket szent, lélekemelő beszélgetésben töltöttek Duchesne Anyával, aki jóságában mindig szentelt nekik néhány órát. Áldozócsüdtörtököt is itt töltik szentmise és szentáldozás nélkül. „Az Ita Pater, mely az Úr Jézus Szívéből tört fel először, átsegít bennünket mindenben. A kilátás szép s most már változatosabb; itt-ott mintha kissé Franciaországra ismernék s hogy örömünk teljes legyen: íme egy kis falusi templom kerül elénk. Szent Péter és Pál kezdetleges szobrai azonban oly fenyegető arccal néznek le ránk, mintha nem akarnának beengedni a szentélybe. Nincs is itt Oltáriszentség, a papok ezen a vidéken csak átutaznak. Mégis mindenért kárpótol minket az Úr Jézus szeretete. Bizony az öt heti hajózás alatt eléggé tapasztaltuk, hogy többet ér egy óra az Úr hajlékában, mint ezer kinn a világban. Visszajövet (a templomlátogatásból) vadakkal is találkoztunk.” Duchesne Anya misszióért égő lelke mindenre ügyel, ruházatukra, szokásaikra. Érdeklődik vallásuk iránt is. Egy kilencéves spanyol kisleányt fel akartak áldozni *Szép csillag* nevű istenségüknek, legalábbis e célból hízlalták őt. Szegény gyermek folyton imádkozott megszabadulásáért. Csakugyan, a véres áldozat előestéjén egy gazdag spanyol kétezer frankon kiváltotta.

Végre augusztus 21-én a gőzös, fá híján végleg megállapodott St. Louishoz elég közel. Az utasok kiszálltak. „Mielőtt elhagytam a hajót, – írja Duchesne Anya – újból átolvastam Mózes Deuteronomium-ának szavait, melyek már Szűz Mária hegyi kolostorában úgy megragadták lelkemet: „Halljad, Izrael! Te most átkelsz a Jordánon. Azt ne mondd szívedben: Az én igaz voltoméért juttatott engem az Úr e föld birtokába. Gondosan ügyelj arra, hogy teljesíts minden parancsolatot, ügyelj s vigyázz magadra, hogy soha meg ne feledkezzél az Úrról, a te Istenedről s el ne hanyagold parancsolatait, rendeleteit és szertartásait, amelyeket ma parancsolok neked.” (5Móz 9,1-4; 8,11) Duchesne és Oktávia Anyák gyalog mentek a hajóskapitány hivatalos kíséretében a püspök úrhoz, s innen egy falusi gazdához, nyolc napi tartózkodásra. Itt nagy csalódás várt rájuk, „A püspök úr a St. Louistól 12 mérföldnyire fekvő St. Charlesbe küld minket, egy házba, melyet egyelőre rendelkezésünkre bocsátanak. Ő maga is sok nehézséggel küzd, de azt mondja: szeressük ezt a mi nyomorúságos helyzetünket, mert hisz a jövőben majd megtermi gyümölcseit. Úgy álltam előtte, mint valami szikla, melyet egyre-másra érnek a kalapácsütések. Testvéreim azonban bátrabbak és buzgóbbak, mint én. Ők is világosan látják a keresztet, de szeretettel ölelik magukhoz.”

A legbizonytalanabb és legkényesebb helyzetbe jutottak. Lehetetlen volt ebben a félreeső faluban bennlakó növendékek számára intézetet alapítani, felforgatni a meggyökerezett hagyományokat, meggyőzni a szülők maradi felfogását, s megnyerni őket a Társaság új nevelési rendszerének. Pedig St. Louis vezető családjai erre nagyon hajlottak. Pratt tábornok, későbbi házigazdájuk a legszívélyesebben fogadta az érkező öt szerzetesnőt. „Felesége St. Louis legszeretreméltóbb asszonya. Őt kisleánya alaposan elkényeztetett gyermek, de minket annyira szeretnek, hogy készek szüleiket is elhagyni, csak hogy intézetünkbe jöhessenek. Ha elmegyünk hazulról, félnek, hogy nem térünk többé vissza, s főleg a kis Célesztin, akár alkalmas, akár nem, napjában négyszer-ötször kéri szüleit, hogy hozzájuk jöhessen. Mind az öt gyermek szép reményekkel biztat. Az egész várossal rokonságban vannak. S milyen bájosak, szeretetreméltóak mindnyájan! El is jöttek meglátogatni minket. Egyikük még aludni sem tudott megérkezésünkön való örömeiben. Azt hiszem, ez a nagy

lelkesezés őrzőangyaluk sugallata. De a színések gyermekei is éppen így viselkednek. Még a szájuk is tátva marad, ha ránk néznek. Oktávia Anya egyszer maga mellé ültette az egyiket s a többiek irigykedve mondták: Milyen boldog vagy. Látható, milyen ragaszkodó itt az ifjúság, még a vadak is.”

De Dubourg püspök hamarosan véget vetett a túlfűtött lelkesedésnek. 1818. szeptember 7-ét jelölte ki az elutazás napjául. „Másnap, Kisasszony napján, misét mond számunkra, azután az Úristenre bíz minket.”

## 5. St. Charles

S most bontakozott ki Duchesne Anya hősiességének bátorsága a maga teljes nagyságában. Mint egykor Szent Klára, vállalja a szegénység úrnőjének súlyos, de dicsőséges szerepét. Két hónap múlva megkezdte élet-halálharcát az éhséggel, a nyomorral, az éghajlattal. Munkájuk semmit sem jövedelmezett. Az ingyenes iskola szerencsére hamar benépesült, de fel is emésztett mindent, amit a szerzetesnők irgalmas szeretete olyan bőkezűen nyújtott. Munkásuk se volt, aki felásta volna elvadult, bozótos kertjüket. Így tehát fáradtságtól és éhségtől gyötörve maguk láttak munkához. „Egész új mesterséget űzünk, ásunk, teheneket itatunk, trágyázunk, istállót takarítunk. Ez igazán nekem való, – teszi hozzá a főnöknő mélységes önmegvetéssel – hiszen szolgaságra születtem. Egészen más képességek kellenek a lelkek vezetéséhez; ott Isten maga tesz mindent.”

Az elszegényedett ház naplója említi, hogy néha még a kenyér és víz is hiányzik. „Egyik nap még a tejet is ollóval és kalapáccsal kellett vágni, akárcsak a cukrot, pedig ez a tél enyhébb volt a tavalyinál. Sem az ajtók, sem az ablakok nem zárnak jól. Favágónk nincs. A befagyott folyón nem lehet élelmiszert szállítani, a drágaság egyre nő. Ilyenkor se vége, se hossza a betöréseknek, lopásoknak, fosztogatásoknak. Néha, az éjszaka csöndjében, vihar üvöltése riasztja fel testvéreimet álmukból, az egész látóhatár vöröslik a szavannák tüzétől, s a lángtenger pusztító hullámai egész St. Charlesig hömpölyögnek. Mintha egy ostromolt, kiéheztetett, ellenség kezeibe került város minden borzalma egyesült erővel tört volna ránk, hogy szent vállalkozásunkat megghiúsítsa.” A megpróbáltatásokat Duchesne Anya betegségére tetőzte be. Nem is csoda, hiszen ő kétszeresen kivette részét a nélkülözésekből s a munkából. Hősiességével csak ennyit ír: „Vigasztalással tölt el, hogy testi, lelki erőim egyre fogynak, egész alkatom összezsugorodik s ez jelzi, hogy a vég már közeleg.” S a már leírt borzalmak közepette is így nyilatkozik: „Vigasztalásaink messze felülmúlják a bajokat; imám nem is más, mint a köszönet, a hála túlradása.”

Legnagyobb boldogsága az volt, hogy a Szentszék hivatalosan is megerősítette hitterjesztő munkásságukat. „A Szentatya örömmel vette tudomásul, – írja Litta bíboros – hogy ezek a bátor nők, nemük gyöngeségén felülemelkedve, nem riadnak vissza attól sem, hogy átkeljenek a végtelen tengeren, csakhogy ott a lelkek üdvének szentelhessek magukat. Öszentsége a leggyöngédebb szavakkal adta atyai áldását, nemcsak azoknak, akik már eltávoztak, hanem azoknak is, akik egy napon követni fogják őket. Legyen ez az Egyház szentéletű leányainak vigasztalása, s enyhülés kemény munkájuk közepette.” „Milyen öröm, – feleli erre Duchesne Anya – hogy a Szentatya szava megpecsételi az Isten akaratát s ezzel megszabadít attól a kízó nyugtalanságtól, hogy a hivatás ürügye alatt saját akaratomat követtem!”

Az igazán alázatos lélek, ha magában nem is, de másokban hamar felfedezi a jót. Így Duchesne Anya másik nagy öröme az volt, hogy társnői a szenvedések közepette is a helyzet magaslatán állottak. „A két fiatal szerzetesnő egyre jobban halad a tökéletesség útján. Szinte élvezik szegénységüket, úgyhogy a jólét számukra valóságos szenvedés volna. Ilyen lelkületre van szükségük azoknak, akiket várunk (és aláhúzza), – válasszák maguknak osztályrészüln a szenvedést s egyedüli támaszuknak az Istent.” Oktáviát és Eugéniát nagyra

becsülte a püspök. Ez a jóindulat majdnem újabb nehézséget okozott. Hogy az intézetet még jobban püspöksége szükségleteihez idomítsa, Dubourg püspök meg akarta változtatni a szabályokat, a szerzetesnőket pedig rá akarta bírni, hogy egyezzenek ebbe bele. Magához hívatta hát külön mindegyiket, hogy rábeszélje, de hiába. Végre majdnem haragosan így kiáltott fel: „Öt fej ez, egy főköetőben.”

Közben az első év véget ért, s vele együtt lejárt a bérlet is. Pénz híján lehetetlen volt azt megújítani. Különbem sem felelt meg az intézet céljainak. Minden reggel szét kellett bontani s félretolni az ágyakat, hogy a bejáró növendékek elférjenek. Azonban St. Charles lakossága, amely megszerette a szerzetesnőket, ingyen telket ajánlott fel nekik, hogy azon építkezzenek ... Igen, de miből?

## 6. Fleurissant

Dubourg püspök most egy kis eldugott majorra gondolt Fleurissant-ban. Ez az ő tulajdona volt, nem kellett érte bért fizetniök. Először Audé Anya indult útnak, és szállította el rozoga szekéren szegényes holmijukat. „Szülők és gyermekek nagy sírással búcsúztak el tőle a folyó partján, a kicsinyek zokogva kapaszkodtak ruhájába. A hajóskapitány egész tekintélyére volt szükség, hogy elszakítsa tőlük Audé Anyát. Azután Oktávia Anya utazott két gyermekkel. Aznap este én magam zártam be a menetet a tehenek, tyúkok s Margit testvér kíséretében. De bizony a teheneknek nem volt ínyére a nagy meleg, nem akartak tovább menni. Így azután másnap kora reggelre halasztottuk az indulást. Egy kis csalafintasággal, finom káposztafajak árán sikerült is most csökönyös állatainkat előre csalogatni. Igazán, azt se tudtam, mire ügyeljek jobban, az ereklyetartókra vagy a tyúkokra. Mikor a hajóból kiszálltunk, szép sorban felálltunk a parton. Anyai gyöngédséggel megettünk féltett jószágainkat. Margit testvér a tyúkokat, jómagam a teheneket. Delacroix, Fleurissant plébánosa lovon jött elénk s irányította utunkat. A lónak jó hasznát is láttuk. Teheneink ugyanis szabadságuk boldog érzetében mindegyre elkalandoztak, s nekiiramodtak az erdőnek. A ló egy pár ugrással utolérte őket.” Ahol az isteni Szív az Aratás Ura, ott nem az eső, hanem csak forró könnyek termékenyíthetik meg a földet. Duchesne Anyának újból kemény, rögös talajba kellett vágnia az ekevasat. De ő nem hátrált, tudta, hogy az Úr „úttörőnek” szánta.

Fleurissant és St. Louis között mintegy 15 mérföldnyi távolságban hatalmas zöldellő tenger, lakatlan szavanna terül el. A major egyetlen lakója ezideig a szentéletű Delacroix plébános volt, aki sietett lakását átengedni az érkezőknek. Ő maga pedig egy kukoricaszárító viskóba húzódott. Olyan volt ez, mint valami madárkalitka, szélnek, esőnek kitéve. Tinódi Lantos Sebestyén joggal elmondhatta volna róla is: „Télen-nyáron fű körmében házában.”

A keskeny bejáraton egy szék is alig fért be. Néhány szál deszkából ajtót tákoltak össze. Ilyenformán rendezték be a kápolnát is. A nyomorúság dacára sok poézis van benne. A mandulafák lombja mennyezetül szolgál, talán hódolatuk jeléül gyümölcseiket szórják a kis szentély Ura elé. – Mégis, úgy érezzük, tökéletesen berendezkedtünk, hisz Jézus velünk van. Mi hiányozhatnék még? Ez a kápolna vigasztalásunk egyetlen forrása. Azt kérdelem: mit adhatna ennél többet az Isten? Tán csak a vértanúság kegyelmét. De én!? Ó, mit adtam én viszonzásul az Úrnak?!

Eleinte csak az állatokat gondozták, de később bőven akadt dolguk. Az erdő szolgáltatott elég fát, csak ki kellett vágni s behordani. A munkától ki is melegedtek, de a lakás fűtésére ez bizony édes-kevés volt. Újból fel kellett ásniok a földet, hogy legalább kukoricájuk és főzelékük legyen. A püspök ennek a szokatlan lelki erőnek láttára egészen megindulva mondta papjai előtt: „Ezek igazán nemes fajból valók.”

## 7. Szálláskeresés karácsony estéjén

Ez a major is csak rövid állomás volt bolyongásuk közepette. Négy hónap múlva át kellett adniok, és a decemberi fagyban a faluhoz közelebb költözniök. A szerzetesnők egymásután dermedten, jéggé fagyva gázoltak a vadállatok nyomán a térdig érő hóban. Ezt a regénybe illő kalandos utazást Audé Anya írja le. „Először jó Anyánk indult el egy kis árvával. Előbb meleg levest készített palackokba azok számára, akik szekéren jöttek. Azután visszatért a kihalt, fagyos lakásba. Leírhatatlan szeretettel és körültekintéssel gondoskodott mindenről. December 24-én kegyetlen hidegben, bottal kezünkben mi ketten útnak indultunk. Tehenünket kukoricával csalogattuk előre. De, ó hiú vállalkozás! A furfangos jószág, miután jól megfuttatott a hóban, úgyhogy a fátyolunk is darabokra szakadt a bokrok között, – végleg kereket oldott. Anyánk egy hatalmas zsákot cipelt. Cipője olyan bő volt, hogy mindegyre a hóban maradt. S a zsebei! úgy meg voltak rakva, mint egy kosár. Nem csoda, hogy kiszakadtak, s a vastag hótakaró mindent eltemetett. Fagyos ujjaival persze nem tudta összeszedni drágaságainkat. Végre egyesült erővel mégis sikerült megmenteni azokat s így folytathattuk utunkat.” Karácsony este jó későn érkeztek meg. Holtfáradtan a szörnyű úttól, rögtön hozzá kellett látniok egy nagy farakás leszedéséhez, hogy a helyiségben kápolnát állíthassanak fel. Padló gyanánt ágylepedőket terítettek le. Egy-kettőre összetákolták az oltárt, s azután feldíszítették, majd meggyóntak. Delacroix plébános mondta a szentmisét. Nemcsak a házbeliek vettek részt rajta, hanem a környék jámbor munkásnépe is eljött és áldozott.

## 8. Úttörők

Ezek hallatára Szent Magdolna Zsófiának önkénytelenül is eszébe jutottak sejtelmek abból az időből, mikor a jó püspök leányainak „kellemes, minden apró kényelemmel ellátott” tartózkodást ígért. És akkor újból hallotta az isteni sugallatot határozottan, keményen, úgy mint egykor: „Most! Most! nem a siker miatt... hanem hogy a gabonaszem a földbe esvén ... meghaljon!”

A földbe esett... meghalt, azután kihajtott, a föld fölé emelkedett! Duchesne Anya áldozatos szeretete messze túlnőtt az emberi határokon. Különösen az ínség, a nyomorúság esztendeiben. Élt, mintha önmaga már nem is léteznék, élt egyedül az Istennek, s Istenért mindenkinek. Dubourg püspök hozzá küldte Fleurissant-ba munkájukban kifáradt hithirdetőit. S a Szent Szív Szerzetnek ez a nyomorúságban tengődő háza úgy ellátta őket, mintha ő maga dúskálna minden jóban. Egy prelátus ebédelt egyszer náluk papjaival. Képzeltető, mennyire elcsodálkozott, mikor ebéd után véletlenül felfedezte a ház egy zugában egy padra készítve a szerzetesnők nyomorúságos ételét. Csak egy asztaluk volt, s azon a vendégeknek terítettek. „Tagadhatatlan, – írja a főnöknő Barát Anyának – mindez sok pénzbe kerül s a házirend is szenved miatta. De kárpótol az a tudat, hogy ezeket a szegény agyondolgozott papokat senki más el nem látja. Meg volnék elégedve, ha egyebet nem is tennék, mint főznék számukra.” Néha cukrot, teát s efféle drága dolgot kaptak ajándékba. Az ilyesmi azonban csak a papok és növendékek asztalára került. A szerzetesközösség többre tartotta a prérük illatos gyógyfüveiből készült italt. Végre teljesült hő vágyuk, hogy bennlakó növendékeik legyenek. Eleinte 21-en voltak. A helyszűke miatt össze kellett szorulniok, de a nagy jóakarát s a leleményességet itt is segítette. A játékterem, ahol később az esti imát is mondták, tüneményes gyorsasággal hálóteremmé alakult: A növendékek derékaljukat a padlóra terítették, Audé Anya nagy bivalybőrbe burkolódzott s melléjük heveredett. Ő volt különben a tűz őre is, s éber szemmel vigyázott, nehogy valaki nekiugorjon a tűznek.

A kezdetleges anyagi berendezéssel szemben az oktatás a legmagasabb igényeket is kielégítette. Duchesne Anya szent volt. A szentség, ez a lobogó istenszeretet tette képessé a legnagyobb nehézségek, nyomorúságok elviselésére. Ez azonban nem azt jelenti, hogy távol a kor és a helyi viszonyok szükségleteitől, minden emberi és földi értéket megvetett s idegenné vált a világ számára. Az előkelő család kivételes műveltségű, ünnepeleánya helyesen ítélte és értékelte most is a dolgokat, ismerte a vezető körök igényeit, s teljes fontosságában átértette a Szent Szív Szerzet nevelőoktatási feladatát. Éppen származása, nagyra hivatottsága – a szó természetes értelmében – és életmódja közötti megdöbbentő ellentét mutatja nagyságát! Teljes öntudattal, a nehézségeket kifinomult lelki világával súlyosan átérezve, maga választotta, akarta az Úrtól kijelölt királyi utat: a szenvedést. De csak magának! Mindenütt, ahol a ház, a gyermekek javáról volt szó, ahol intézetük színvonalát csak emelhetette, egész tehetségét, éleslátását, képességét latba vetette. A Társaság franciaországi tantervét honosította meg, ami annakidején korát megelőző újítás volt a tanítás terén. A fiatal leányokat magasabb szellemi világba vezette be a klasszikus és filozófiai alapra épített összhangzó, változatos tanulmányi anyagával, amelynek minden ága a vallásos hitből fakadt és táplálkozott. A leányokat igazán előkészítette élethivatásukra, családi és társadalmi kötelezettségeik betöltésére. A francia és angol nyelvet egyidejűleg tanították. A magas osztályok francia nyelvi oktatását a főnöknő maga vette át. Az angol nyelvi tanítás ellenőrzésére, meglehetősen anyagi áldozat árán is, St. Louisból szaktanárt hozatott, aki alaposan kikérdezte a növendékeket s a vizsgálat után megállapította az évvégi jutalmakat is. A jutalomkiosztás ünnepélyén a püspök maga volt jelen papjai kíséretében s nem győzte eléggé csodálni a kiállított ízléses kézimunkákat, pedig a Duchesne Anya vezetése alatt készült remekművek nem is voltak köztük. Mindez Dubourg püspököknek is nagy örömeire szolgált.

Duchesne Anya két szerzetesnőt zongoratanításra is kiképeztetett s hivatott tekintélyekkel ellenőriztette, hogy szerzetesleányai tökéletesen beszélnek-e angolul. Egyáltalán nagy gondot fordított minél többoldalú kiképzésükre; levelében az egyik Anyáról ír, aki most „szorgalmasan tanul, később, ha főnöknő lesz, majd szüksége lesz rá”. Az alig néhány tagból álló kis társaság apostoli munkája hihetetlen bő termést hozott. St. Charlesban, mikor először készítettek elő bennszülött gyermekeket az első szentáldozásra, meglepve tapasztalták, milyen fogékonyak minden szépre, jóra, sőt még az önmegtagadás, az alázatos lelkület magaslatára is képesek felemelkedni. S mindezt átültették életükbe is. A Szentlélek titokzatos működése folytán olyan is akadt köztük, aki már-már túlzásba vitte a buzgóságot.

A hivatások is sarjadni kezdenek. „Egyik növendékünk azért harcol szüleivel, hogy beléphessen hozzánk. Azelőtt valósággal falta a rossz könyveket. A Szent Szűz most meghódította szívét s kiesdette számára az élő hit s a hivatás kegyelmét. A világról hallani sem akar többé. S nem ő az egyedüli, akire ráesett az Úr választó, hívó tekintete. De nehéz állhatatosnak maradniok, hisz annyi veszély fenyegeti őket.”

A szenvedésnek ebből a hősi idejéből származnak a legnemesebb hivatások. Elsősorban egy segítőtestvér, atyjának elkényeztetett leánya, aki szabad amerikai polgár létére készséges lélekkel vállalja magára az alárendeltség, az engedelmisség súlyos, de édes igáját. Duchesne Anya egyik legnagyobb öröme, már csak a nevük miatt is, a két Hamilton testvér: Regis és Xavéra. Egyik a maga tüzes, lendületes egyéniségével bizony nehezen szakadt el mindattól a szép és értékes élvezettől, amelyet az igazán művelt lélek a világban talál, de azután ugyanazzal a hévvel vetette magát az életszentség hősi útjára. Alig pár év múlva el is nyerte a mennyei dicsőség koronáját. Húga egész más volt; bár szelídebb, de határozatlanabb, finom lelkével mégis kialakította magában a Szent Szív szerzetesnő igazi eszményképét. Az Úristen szent, drága feladatként bízta rá a vigasztaló angyal szerepét Duchesne Anya mellett az utolsó nagy pillanatokban.



Duchesne Anya imájából valami titokzatos, ellenállhatatlan vonzóerő áradt. A későbbi bámulatraméltó főnöknő, Shannon Anna Anya is ennek köszönhette hivatását.

A fleurissant-i levelek sok érdekes részletet örökítenek meg életükből. Többek között említik, hogy a Missourin gyakran keltek át kivándorlók szekerei. A missziók nagy rajongója, Duchesne Anya gyakran vágyakozó szemekkel tekintett utánuk, mintha követni akarta volna, hogy elvigye a hit világosságát oda az elhagyott vidékekre is. Ez az átható tekintet ráesett egyszer a Shannon-család szekereire is s ellenállhatatlan erővel vonzotta vissza a prérík messzeségéből a kis Annát. 1824-ben, 15 éves korában került Fleurissant növendékseregébe az üde, bájos fiatal leány, akinek lelkében ott élt az irlandiak eleven hite. Duchesne Anya készítette elő az első szentáldozásra. Ő maga kedvesen, élénken emlékszik meg növendékkoráról s a noviciátus idejéről, ahová alig 17 éves korában lépett. „Szent Anyám – így nevezte mindig Duchesne Anyát – nagy gondot fordított a tanulmányokra, ő maga elsőrangúan tanított s a vallásoktatást sohasem bízta másra. Persze tankönyveink nem voltak, s a szerzetesnőknek rengeteget kellett másolniuk. A két különböző nyelven való tanítás pedig szükségessé tette a folytonos fordítást. Tanulmányaim nem mindennapi körülmények között folytak: akár söpörtem, akár gyomláltam, mostam vagy vasaltam, mindenütt velem volt a nyitott könyv. Ha egy szakaszt már jól tudtam, kicsit pihentem, hogy átnézzem a következőt. Vasárnap szépírási és rajzórákat kaptunk, hogy azt is taníthassunk. Kemény munka s ájtatossági gyakorlatok egymást váltották fel. Szerencsére jó erőben voltam s egy zsák lisztet könnyedén felemeltem. Felkelés után megfejem a teheneket, hárman voltak a lóval egy istállóban. Micsoda küzdelmet folytattam ezzel a nyalánk jószággal! Keservesen szerzett kincsünket, a tejet meg akarta inni. S ez a jelenet minden reggel újra kezdődött. De elég más viszontagságom is volt. Egyik reggel dermesztő hidegben odaragadt a kezem az ajtókilincshez; elkaptam hirtelen, de ó, jaj, lerántottam a bőrt egész tenyeremről. Még a könnyeim is kicsordultak ... volna, ha közben mint kicsi jégcsapok oda nem fagytak volna az arcomhoz.”

Nem is csoda, ha a gyermekek szentnek tartották ezeket a hősi újoncokat, de hozzáadték még azt is: „Duchesne Anya pedig még szentebbé teszi őket.” S éppen ebből a sok sanyarúságból fakadt az a boldog vidámság, szent lelki öröm, amit Duchesne Anya terjesztett maga körül s ami olyan széppé varázsolta a szerzetesnők s a növendékek életét. Szerették is mindnyájan egész rajongásig s valami közvetlen, áldozatos, családias szellem uralkodott közöttük. Jól tudták, hogy egyedül értük fűtenek s egyiknek sem jutott volna eszébe csak egy darabka fával is többet tenni a tűzre, mint amennyit szabad volt. Legnagyobb kitüntetésnek tekintették, ha részt vehettek a nehéz kerti munkában, gyomlálásban, burgonyaszedésben.

De micsoda ez a széleskörű külső tevékenység ahhoz a megfeszített, kitartó, mélyreható és szent belső munkához képest, amely a lelkükben folyt, s amely emberi szemnek láthatatlan maradt! Pedig egész létük súlypontja a belső élet volt. Szent Magdolna Zsófia szelleme ez.

Ezt a szellemet már az újoncok is magukba szívták s bár néha humoros körülmények között, de megható küzdelmet folytattak a belső élet kegyelméért. Shannon Anya folytatja visszaemlékezéseit: „Szent Anyám egész éjjeleket töltött imában. Egyszer végre engedélyt kaptam, hogy vele maradhassak a kápolnában. Nemsokára elnyomott az álom. De én nem adtam meg magam s felálltam. Minden hiába, egyszer csak állva kezdtem bóbiskolni. Ez sem tartott sokáig, hirtelen végigvágódtam egész hosszúságomban s két padot is felborítottam. A szokatlan robajra Duchesne Anya, aki egész idő alatt mozdulatlanul, Istenbe elmerülve imádkozott, természetesen felriadt s szép csöndesen, jóságos mosollyal aludni küldött.” Szerinte a Szent Szív szerzetesnőt teljesen át kell hogy hassa az imádság, a bűnbánat s az engesztelés szelleme. Ezt a két vonást véste bele újoncai lelkébe is, úgyhogy mintegy 50 éven át erről lehetett megismerni neveltjeit. A szűkös körülmények elég böjtöt róttak az úttörőkre s mégsem volt nekik elég, önként vállaltak még többet. Nem csoda, ha a fiatal újonc ezeket újra följegyzik: „Mindig éhes voltam, s persze gondolataimban sem tudtam ettől

megszabadulni. Meg is gyóntam az esetet Theux Atyánál. Arra a kérdésre, hogy miért nem eszem többet, nem felelhettem mást, mint hogy félek, nem marad azután a többieknek semmi. Másnap ajtónk előtt egy zsák zöldséget találtunk. S amíg a páter volt a gyóntatónk, a keresztényi szeretetnek ez a csodája gyakran megisméltódott.”

Milyen súlyos hiba lehetett ilyen körülmények közt a legkisebb vesztegetés vagy pazarlás is! „Duchesne Anya egyik nap száraz kenyérmaradékokkal telt kosarat talált. Ott hevert a pad alatt! Én láttam el akkoriban az ebédlőt, tehát én voltam a bűnös. „Penitenciául ebből kell majd fogyasztania minden étkezésnél” – szóló főnöknőm. Meg is kezdtem, de fiatal fogaim s étvágyam dacára is keservesen haladt előre a dolog. – Hadd segítsünk neki mi is, Anyám! – kérte erre a jó Hamilton Anya a főnöknőt. Persze mosolyogva adta meg az engedélyt s maga is jól kivette részét a száraz kenyérkaréjból. El is tűnt az egész egy nap alatt!”

Leányai részéről is sok fájdalom érte Duchesne Anyát! A fiatal, alig kiképzett szerzetesnők, akikhez annyi szép reményt fűzött, sokszor állottak meg félúton s hazatértek, másokat halálos betegség ragadott el. Shannon Anya újonckorában tífuszt kapott, ami hamarosan a sír szélére vitte. „Kimondhatatlan gyöngeség fogott el, úgy feküdtem ott, mint a halott, még szólni sem tudtam. Egy este a Jézustársaság házfőnöke lépett be az orvossal együtt. – Meghal? – kérdezte fojtott hangon a páter. – Mindenesetre, hacsak valami csoda nem történik. – Akkor – felelte szomorúan a páter – írnom kell atyjának. Hisz az én tanácsomra adta ide a leányát. – Mindketten eltávoztak. Most az én szent Duchesne Anyám térdelt ágyam mellé. – Drága gyermekem, – susogta meleg szeretettel – egyesüljön lélekben velem; kilencedet kezdek felgyógyulásáért Regis Szent Ferenchez. – A kilenced utolsó napján, minden átmenet nélkül, teljesen egészségesnek éreztem magamat.”

## 9. Szigorú iskolában

A fleurissant-i tartózkodás egyik érdekes, de Duchesne Anyára egyszersmind fájdalmas fejezete a jezsuiták letelepedése s szomszédsága. A házfőnök, P. van Quickenborn 14 társával innen akarta megindítani az indiánok közt a missziós munkát. Duchesne Anya boldogsága leírhatatlan volt. Hittől áthatott lelkének az Egyház: az emberiség között tovább élő Jézus Krisztus. Duchesne Anya minden vágya, öröme: a szentmise, a szentségek, a szertartások. Az ő nagy lelke minden egyoldalúságot kizár: hétköznapiakon az Úr fáradhatatlan apostoli munkása, az éjjelek csendjében az ő szerelmes szemlélője, az ünnepnapok drámai szertartásain pedig rajongó hódolója. A lelki élet három különböző iránya benne szent összhangban egygé olvad.

De honnan van az, hogy a szentéletű jezsuiták jelenléte és sokszor az egyházi vezetőség is újabb keresztet rak vállaira? Ez az Úristen titka. Különösen neveli ő a maga szentjeit! Kemény, számunkra sokszor érthetetlen úton vezeti őket. Vagy talán nagyon is merészen, könnyörtelenül vádolta magát lelki vezetői előtt? A szentek más mértékkel mérnek, de talán éppen ez az őszinte meggyőződés az, ami szavaiból áradt, hitette el, hogy „alig tesz egy lépést előre, ezer apró hibával megint csak lerontja a haladást”. Elég az hozzá, hogy lelkének hősi lendülete rejtve maradt s egyre-másra érték éppen egyházi oldalról a kemény rendreutasítások. De milyen szabaddá válik így a lélek mindentől, ami emberi! Alig érkeztek meg, ő maga már ezt írja: „A püspök úr ismer már s jól meg is mondta a magáét. Nem hiszem, hogy valami jó benyomást tettem rá. De tulajdonképpen ez kell nekem! „Isten egyedül!” – csak most, ebben a különös helyzetben élvezem igazán ennek értelmét: Úgy érzem, semmim sincs a Gondviselésen kívül, de hogy ő most valóságosan az enyém. Mintha szívem, kezeim érintenék őt!”

Az a veszély is fenyegette őket, hogy teljesen lelki támasz nélkül maradnak. A jezsuiták letelepedésekor Dubourg püspök azonnal elhelyezte Delacroix plébánost. A házfőnök pedig sietve kijelentette, hogy az intézet se rá, se a többi atyákra ne számíton. Duchesne Anya ezek

után is így nyilatkozik róluk: „Sok keserves könnyet hullattam e miatt. Ebben a hónapban már legalább négyszer említették, hogy egész nyugodtan magunkra maradhatnánk. Pedig ezeknek a szenteknek a közelsége s lelki vezetése olyan kimondhatatlan érték nekem, hogy többre tartom miatta ezt a szegény elhagyott vidéket a városok minden gazdag intézeténél.” Mathevon Anya is csatlakozik véleményéhez. „Ezek az atyák igazán szentek, de a házfőnök kissé túlságosan szigorú.” Ez a tulajdonsága különösen érvényesül Duchesne Anyával szemben. A flamand síkság szülötte s a dauphiné-i hegyek leánya találkozott itt. Micsoda két ellentét! A jó atya – mint Keresztes Szent János mondja – „ellenállhatatlan buzgósággal tört előre”, de nem igen válogatta meg lelki fegyvereit. Isten tudja, mennyi véres sebet ütött a szent szerzetesnő szívében. De ő is Isten eszköze volt, akárcsak Konrád Atya a mi Szent Erzsébetünk életében. Egy Szent Szív-ünnepen pl. eltiltotta a szentáldozástól csak azért, mert a főnök nem találta célszerűnek egy bútordarab áthelyezését, amint azt a páter kívánta. A fájdalmas következményeket egyik szerzetesleányától tudjuk, aki a mise vége előtt kijött a templomból. A főnök ott térdelt a küszöbön s könnyeivel áztatta.”

A hősies szerzetesnők pedig minden alkalmat felhasználtak, hogy segítsenek a Jézustársaság most alakult szegény noviciátusán. A Franciaországból érkező apácák kelengyéje, szerzetesi ruháik, karköpenyeik egymásután változtak át reverendákká. Duchesne Anya sokszor nagyobb adományokat is küldött át az atyáknak. De a szigorú házfőnököt mindez nem juhászította meg. Történt, hogy egyszer a szokottnál finomabb ételt küldött át hozzájuk. Nem küldte-e vissza rögtön e száraz megjegyzéssel: „Nem tudja, mit kezdjen Duchesne Anya alamizsnájával.” Sokkal súlyosabbak voltak azonban a lelki nélkülözések, amelyeket reá rótt. Heteken keresztül megtagadta tőle a feloldozást, úgyhogy a testileg-lelkileg meggyötört Szent, aki már csak Istent éhezte, kénytelen volt St. Geneviève-be utazni, hogy papot találjon, aki végre kiszolgáltassa neki a szentségeket. Amint hazaérkezett, meghallotta, hogy Quickenborn Atyának szüksége volna szűzmáriás zászlóra, mert körmenetre készül az osaga indiánokkal. Abban a pillanatban leült s hozzákezdett a festéshez, hogy kielégítse a páter kívánságát. A legmulatságosabb a dologban az, hogy a jó páter, mikor Mathevon Anyától meghallotta a Duchesne Anya áthelyezésére vonatkozó terveket, hangosan felkiáltott: „Ha elviszik innen, be sem teszem a lábamat a rendházukba.” De ez csak fenyegetés maradt. Mikor Rosati püspök kívánságára át kellett őt engedni St. Louisnak, atyai jóssággal volt továbbra is az árván maradt szerzetescsaládhoz. Nagy örömmel vállalta magára a főnök a plébániatemplom gondozását is, ahol a jezsuiták végezték az istentiszteletet. „A népnek inkább a templom sem kellene, mint hogy valamivel is hozzájáruljon a fenntartásához. Pedig az atyáknak sem igen van miből fedezni a kiadásokat! S azok a templomi ruhák! Egyik nap valami piszkos, rongyos indián hímzést kaptam s ez a cédula volt rátűzve: „Javítását kérjük; ez a mi oltárterítők.” Minden ilyenfajta kincsünket, amit még drága hazánkból hoztunk, összekeresgeltünk, hogy eldobhassuk ezeket a piszkos cafatokat.”

## 10. Visszhangok az Újvilágból

Első gondolatuk az volt, hogy az európai rendházakhoz forduljanak segítségért. Igazán jellemző, hogy milyen szavakkal akarja őket Duchesne Anya a missziós eszme számára meghódítani! „Sellier Atya s a többiek mind, milyen nagy örömeiket találnák ezekben az utazásokban. Errefelé minden hiányzik, csak a szenvedés, a baj nem.” Bizony kijutott abból bőven Duchesne Anyának is. „Amikor e hó végén számadásaimat lezártam, nem maradt egyéb, mint 6 és fél sous s egy csomó adósság! A szegénységet, nyomorúságot nem bánom; ezek a Mester ajándékai, szeretettel öleljük át, hiszen érezzük, hogy az ő Szíve küldi számunkra. De az adósság szíven talált!” Az adósságok valóban olyan fenyegetők voltak, hogy a hitelezők majdnem elárverezték a házat s a szerzetesnőket is el akarták miattuk kergetni. A vészkiáltás visszhangra talált az óhazában s az általános főnök s a többi

vezetős szerepet betöltő főnöknő az intézet jóakaróival minden követ megmozgattak, hogy a legelső hajóval segítségükre siessenek. A megszorult hajóskapitány később nevetve mesélte, hogy megszalasztották a francia szerzetesnők járművével együtt. Márpedig ez nem kis dolog volt akkoriban. Hálából Duchesne Anya sok érdekes részletet ír le a Szent Szűz kedves régi kolostorába. Szent Magdolna Zsófiának egész meleg szívét kiönti: „Mik a szenvedések, a veszélyek ahhoz képest, amikor a lélek egy csodálatosan szent, gyöngéd baráti köteléket kénytelen eltépni! Emlékszik-e, Anyám, azokra a szép időkre, amikor mind közösen olvastuk az úgynevezett „Épületes leveleket”, ti. a hithirdetők közléseit. Hányszor kiáltottam fel vágyakozva, hogy már mehessek én is messze a vadak közé! Anyám pedig mindig megígértette velem, hogy ha egyszer majd odakerülök, sokat fogok hazairni!” Persze a gyermekek számára finom érzéssel kiválasztja mindazt, ami őket csak érdekli, ír a különleges gyümölcsökről, tüzes paripákról, csökönyös tehenekről, amelyek olyan makacsok, akár a szamarak s hozzá szeszélyeseek, mint a kecskék! „A vidék legkedvesebb állata, szerintem, az őz. Kecses tartása, karcsú nyaka, szép feje van. S olyan barátságos! Alig közeledünk hozzá, élénkbe fut, kezünket nyalogatja. Szelíd, mint a bárány, könnyen elfogatja magát.” De nem feledkeznek el a yucca virágán csinosan ülő gúnymadárról sem, amelynek trillázó nevetése bele-belehasít a levegőbe, sem a bíborszínű „kardinális” madárról s egyéb észak-amerikai ritkaságról.

Egyik volt növendékének gyermekkori álmát beszéli el abból az időből, mikor még ő is Krisztus missziós harcosai közé akart állani s az álom alapján elsőségi jogot formált a vértanúi pálmára. Aztán így folytatja: „Itt is van egy alig 15 éves s máris be akar lépni, de csak akkor, ha babáját is magával hozhatja a noviciátusba. Ezek az amerikai gyermekek sem tanulás, sem lelki élet terén nem maradnak el a mieink mögött, ha elég idő volna hozzá, hogy a nagy irányelvek lelkükbe vésődjenek. Most pl. két fiatal leány jött hozzánk, hogy előkészítsük őket az első szentáldozásra. Egyik húszéves, a másik tizennégy. Az idősebb remekül ért a fésülködéshez, a tánchoz, énekhez, de nem tud keresztet vetni, nem tudja sem a Miatyánkot, sem az Üdvözlégyet. Fogalma sincs róla, mi a szentmise s a szentáldozás. Velem tanulták a katekizmust.” A maga baját elfeledve így folytatja: „Ha az ember látja püspökünk óriási nehézségeit s a szinte legyőzhetetlen akadályokat, képes volna mindenre, csak hogy dolgozhassék annak a dicsőségére, aki olyan hősi lelkületet ébreszt munkásaiban!” Majd tehetetlensége érzetében ez a szívzaggató kiáltás tör ki belőle: „Ezer darabra hasíthatnám magam, ha ezt a nyomorult testet pénzre lehetne váltani a missziók javára!” Hősi buzgósága nem ismer határokat; csak az Úristen érdekeit nézi. Elragadtatással hallja a többi tanítórend sikerét Baltimore-ban, Kanadában, New Yorkban. Mint maga az isteni Mester, úgy érezte, hogy »amit a legkisebbnek cselekszenek«, neki magának teszik. Az ő lelke áttörte az »én« korlátait s ez az önzetlen, őszinte, magasztos öröm ömlik el levelezése minden lapján. Méltán elmondhatták volna róla is, amit XIII. Leó pápa Lavigerie-nek mondott: »Lelki nagyságot áraszt magából mindenütt, ahol a lelkek üdvéről van szó.«”

### III. Új hajtások az új talajban (1821–1827)

#### 1. Grand Coteau

Vajon hová hull az isteni harmat, amelyért annyi munka, annyi szenvedés hangtalan könyörgése szállott az ég felé? Talán Duchesne Anya sovány, terméketlen mezejére? Ha az Úr reá bízta volna a választást, bizonyára ő maga is úgy ítél, mint ahogy a Mindenható cselekedett vele: a sikert, az aratást magától társaira hárította volna!

Szép reményekkel kecsegtetett egy új alapítás Grand Coteau-ban, Louisiana tartományban. Egy vallásos özvegy hölgy, Smithné leánynevelő intézetet akart itt létesíteni, s Dubourg püspök a Szent Szív Társaságot hívta meg.

A főnöknő előterjesztette a tervet Szent Magdolna Zsófiának, s egyben jelezte, hogy Audé Anya lenne legalkalmasabb az alapításra. „Az Úristen is igazgatásra teremtette. Pedig ha valaki sokat veszít távozásával, akkor én magam vagyok az, hiszen jobb kezem volt. Minden munkáját siker koronázza, nagy elismeréssel, tisztelettel veszik körül. Angolul is jól tud. Hivatásáért pedig valósággal rajong.”

A Teremtő sohasem ismétli meg műveit, így Duchesne és Audé Anyák ugyanazon isteni kegyelem legkülönbözőbb hajtásai. Dubourg püspöknek is rögtön feltűnt a dolog, s így ír róla az alapítónőnek: „Duchesne Anya szent. A növendékek azonban Audé Anyát a szó szoros értelmében körülrajongják. Vezetése alatt nagy léptekkel haladnak nemcsak a tanulmányokban, hanem az erényekben is.” Ritkán akad két apostoli lélek, akik olyan különböző természetűek, s akik mégis annyira szeretik egymást, mint ők! A lelkek meghódításában szinte utolérhetetlenek. Duchesne Anya tántoríthatatlanul nekivág a nehézségeknek, szembeszáll a csapásokkal. Eugénia Anya tapintatosan alkalmazkodó, ügyesen bánik az emberekkel, meggondoltan, mérséklettel jár el s talán többször sikerül célt érnie, mint a Szentnek. Duchesne Anya már régen kész volt vállalni ezt a mellékszerepet. Egy titkos belső hang egyszer világosan megsúgta neki: „Nem a munkád sikere, hanem a csapások bátor elviselése kedves nekem.” Azután hozzáteszi: „Ezek után nem győztem csodálkozni, hogy az isteni kegyelem boldoggá tesz akkor is, amikor mindent el kell vesztenem, amit legjobban szerettem, s a sikertelenség közepette áldozataimat a maguk teljes keserűségében átérzem.”

Az elválás nagyon fájdalmas volt. Hiszen a szerzetesek, a szentek igénytelen ruhája alatt is melegen érző emberi szív dobog. S az ő véres szíváldozataik az Úr Szívének legdrágább kincsei. Az Úr Szívének szívet kell áldozatul hozni, – szépen megosztották szegényes holmijukat. Dubourg püspök is hozzájárult a templom felszereléséhez, amint írják: „legjobban szerette volna mindenét odaadni”. De bizony az első két év a nélkülözések időszakára volt Smithné minden bőkezűsége és segítsége ellenére is. Szent Magdolna Zsófia közben Duchesne Anyát tartományfőnöknővé nevezte ki. S így felelőssége tudatában, de meg azért is, mert Audé Anya egészségi állapota igen aggasztotta, elhatározta, hogy meglátogatja az új intézetet.

#### 2. Kalandos utazás

1822. július 20-án indult útnak két újoncával és egy növendékkel, aki már nagyon vágyott Audé Anyát viszontlátni. Az út hosszú és kínos volt, szentmiséről, szentségekről az egész idő alatt nem is álmodhattak. Duchesne Anya azonban mégis talált vigasztalást. „Az Úr csodálatosan kárpótolt minket. Egyik állomásnál két kisleánnyal találkoztunk, akik már jó

darabon kitartóan futottak utánunk a parton kutyájukkal együtt. Mikor kiszálltunk, atyjuk is odajött, megkérdezte, római katolikusok vagyunk-e. Igenlő válaszunak megörült, s mi rögtön aziránt érdeklődtünk, vajon a gyermekek meg vannak-e keresztelve. Csak az idősebb vette fel a keresztség szentségét, s az atya szerette volna a fiatalabbikat is keresztvíz alá tartani, hiszen az oktatáshoz úgyis túlságosan kicsi volt. Több sem kellett nekünk, rögtön papot kerítettünk s a szülők nagy örömeire egy-kettőre megvolt a keresztelés!”

Július 29-én elhagyták a Mississippit s Plaquenime helység nyomorúságos vendéglőjének nyirkos, dohos levegőjében, a vadnyugat durvalelkű, kétes eredetű kalandorainak társaságában kellett megszállniok. Itt még legyek és moszkító is elborították őket csipéseikkel. De Duchesne Anya mindezt számba sem vette, csupán azt sajnálta, hogy csak ilyen keveset ajánlhat fel az Úrnak! Az esőzések egész járhatatlanná tették a talajt. Így szó sem lehetett arról, hogy ökrösszekéren menjenek Grand Coteau-ba, mint tervezték. „A falubeliek azt ajánlották, hogy holminkkal együtt egy kis bárkába szálljunk, s a Mississippi egy keskeny csatornáján át evezzünk szárazabb vidékre. Hittem a jó embereknek s nemsokára a gyanús járműre szálltunk. Az evezősök csakhamar elfáradtak. A kis csatorna egy másikba torkollott bele. De micsoda förtelmes pocsolya volt ez. Az embernek önkénytelenül is a hitregék tartarusi (alvilági) folyóit juttatták eszébe. A víz egyre feketébb, iszaposabb lett. Amerre mentünk, mérhetetlen erdők terültek el, amelyeket egy-két hónappal azelőtt még félig ellepett a víz. Azután egészen belekerültünk a sűrű erdőbe. Szárazabb vidéknek se híre, se hamva. Alkonyodott. Nyolcan utaztunk s nem volt egyebünk, csak egy kenyér. A kormányos maga sem tudta, mitévő legyen. Jómagam meg voltam győződve, hogy élve nem lálalunk ki ebből a mocsárból. Hirtelen vad kiáltást hallottunk, villámgyorsan siklott felénk egy csónak. Benne vad indiánok, néger s fehérbőrűek, derékig meztelenül. A félelmes alakok üvöltöttek, füttyültek. Úgy látszik, biztosak voltak a győzelemben. Embereink halálra sápadtak. Látták, hogy itt lehetetlen az ellenállás. Mondottam három remegő fiatal kísérőmnek, nincs mit tennünk, mint Istenre hagyatkoznunk, s a Boldogságos Szűz oltalmába ajánlani magunkat. Éppen kilenc szentmisét ajánlottam fel szabadulásunkért, mikor a csónak hozzánk ért. A vadak egy percre megállították a csónakot, aztán mintegy megkövültén bámultak ránk s tovább száguldottak. Eleinte azt hittem, hogy csak törbe akarnak csalni s valami alkalmasabb helyen majd ránk törnek. Elvégeztem a haldoklók imáit. Útitársaimat arra kértem, legyenek türelemmel s imádkozzanak. Végre-végre kijutottunk a rengetegből, s a parton egyszerre csak megpillantottuk az élénkbe küldött ökrösszekeret. Sohasem felejttem el nevüket: Fáklya, Vörös, Pajkos, Fehér, annyit hallottam őket. Nem is csoda, ha folyton nógatni kellett szegény állatokat, hiszen a süppedős úton alig tudtak haladni. Elég jó szállóba vittek minket, ahol egy pár nappal később az összes utasokat kirabolták s elhurcolták. Hajnali két órakor elindultunk a Szent Szív Zárdába, s kilenckor már ott is voltunk.

Audé Anya nem sejtett semmit. „Éppen kicsinyeim között voltam, amikor egyszer csak három szerzetesnő érkezését jelenti egy idegen ember. Azt hittem, valami levélről beszél.”

– Ha mondom, itt vannak a kapuban – erősködött tovább a hírnök.

De erre már felkiáltottam:

– Ő az, az én anyám! A gyermekek megrökönyödve ismételték:

– Anyám? Ki az?

„Úgy szorongattak jobbról-balról, hogy alig voltam képes lerázni őket, hogy siessek, hátha meglátom őt a kapuból. Egyszerre csak ott voltam a karjaiban, a nagy öröm egészen torkomra forrasztotta a szót.”

Duchesne Anya is szíve mélyéig meg volt hatva. Átható szemei rögtön felfedezték, hogy milyen megviseltek a kis szerzetescsalád tagjai, akik az óhazából jöttek s a helybeliek is. Valósággal megtízszerezte erejét, hogy mindenütt könnyíthessen rajtuk, hogy évi lelkigyakorlatuk idején felmentse őket mindentől s főleg, hogy a rend Szentlélek sugallta szabályai érvényesüljenek az egész vonalon. Leányai kérésére mindegyiket külön is hívatta s

anyai szeretettel, bizalmasan beszélgetett velük, de egyszersmind az Istentől ráruházott tekintély egész súlyával. Nehézségeik iránt érdeklődött, tanácsokat, útbaigazítást adott s egyszerű, keresetlen, de életével megpecsételt szavai erővel tárták fel a természetfeletti világ s a benső élet titkait. Szívből jöttek, – szívhez szóltak. Egy fiatal szerzetesnő, akit Szent Magdolna Zsófia utoljára küldött az Újvilágba, így ír róla az általános főnöknőnek: „Olyan szükségét éreztem már, hogy beszéljek s valakinek megnyissam szívemet. Duchesne Anya valósággal olvasott lelkemben. Még gondolataimat is eltalálta. Megnyugtatott. Teljesen megértett. Soha senkivel sem melegedtem fel olyan hamar. S ha ő valamiről határoz, minden kétségem eltűnik. Béke, boldogság tölti el egész valómat.” Duchesne Anya valóban a lelki élet nagy mesternője volt. Istenben élt, lelke egybeforrott Teremtőjével, mintegy hozzátapadt az isteni Jósághoz, hogy ebből az édes, szent közelségből közvetlenül áradjon reá a föld színét megnyitó, az erényeket életre keltő Lélek ereje. Ő maga ezt írja imaéletéről: „Sohasem voltam képes egy tárgyat sokáig boncolgatni. A hittitkok megragadnak engem, de teljes egészségben sohase elemzem őket”. De ha a lélek keresi Istent, mennyivel szenvedélyesebben jár utána a lelkek apokaliptikus Jegyese. Rejtekhelyéből, a tabernákulumból varázslatos erővel, sugallataival egészen foglyul ejtette nagy választottját. Végig is ministrált ő majdnem minden misét, támasz nélkül ott térdelt az oltár előtt. Micsoda kín volt számára, ha nem áldozhatott! Az Eucharisziából merítette a legnagyobb kegyelmeket: mélységes hitéletét s az erények hősi fokát a Társaság szabályainak szellemében. Audé Anya írja: „Az életszentségre vonatkozólag csak Duchesne Anyától kérek tanácsot, ezen a téren igazán utolérhetetlen.”

Egyszóval a természetfeletti élet óriása!

Milyen öröm volt számára, ha látogatása alkalmával az első növendékek szép haladását tapasztalhatta. Egyik fiatal leány, aki 15 éves koráig nem is hallott Istenről, káromkodott, mintha az ördög bújt volna beléje, s úgy füstölt, mint valami férfi, s a négerek társaságát kereste, a keresztség s a szentségeknek felvétele után már a mindennapi elmélkedést is végezte. Egy másik analfabéta volt, mikor a zárdába került, s két év múlva francia és angol nyelven írt és olvasott. Smithné egyik protestáns unokahúgát megzavarta a vád, hogy a katolikusok bálványimádók, azt hitte, hogy nagynénje is arany-ezüst istenség előtt borul térdre. Audé Anya felvilágosította a valódi tényállásról, rendszeres hitoktatásban részesítette. A gyermek mohón szívta magába szavait, s nem egyszer törtek ki belőle a hála s a bánat forró könnyei.

„Az Úristen szemmel láthatólag sokszor csodálatosan is megáldja Eugénia tevékenységét – írja Duchesne Anya az általános főnöknőnek. – Nem hiszem, hogy itt, Amerikában volna még egy ily megnyerő szerzetesnőnk, aki úgy megtartaná a Társaság szellemét, mint ő, olyan istenadta képességei volnának a kormányzáshoz, mint neki.” Ítéletéből lehet mindenkit legjobban megítélni – így szól egy találó mondás. Mit mondjunk tehát erről a nagy lélekről, aki önmaga iránt olyan kíméletlenül követelődő, a gondjaira bízottakról pedig mindig annyi szeretettel, nagyrabecsüléssel, sőt szent tisztelettel nyilatkozik? Isten hordozóit, az Úr legdrágább kincseit, a halhatatlan örök értékű lelkeket látja bennük.

Várták is epedve vissza, odafenn a Missouri mentén! Egyikük azt mondja: „Mintha kihalt volna körülünk az egész világ, mióta nincs velünk.” Margit testvér pedig hozzáteszi: „Türelmetlenül várjuk.” Az ő kedves Oktáviája pedig így nyilatkozik: „Egyre szorosabbá válnak a kötelékek, amelyek jó Anyánkhoz fűznek bennünket. A főnöknőm, s így föltétlen engedelmisséggel tartozom neki, de sokszor szinte félek, hogy nagy gyermeki szeretetem elveszi az engedelmisség érdemét, vagy hogy a szándékom veszít tisztaságából. Leírhatatlan boldogság vele lenni. Már három éve, hogy főnöknőnk s nem is merek arra gondolni, hogy ennek hamarosan vége lehet. Hová lennének nélküle? Kis családja most hét tagból áll, s úgy szeretjük egymást, szinte összefonódnak szíveink az övével. Különben is ő már ismeri a vidéket s a lakosságot. Másnak mindezt még tanulmányoznia kellene.”

### 3. Élet vagy halál?

Három hét múlva Duchesne Anya ismét útrakelt Grand Coteau-ból hazafelé. „Azt hittük, megszakad a szívünk a fájdalomtól, hogy ismét el kell tőle válnunk!” – írják onnét később.

De micsoda hazatérés! Valóban, erről senki sem álmodott! „Kétfogatú lovaskocsin indultam el. Az egyik ló, amelyet Eugénia Anya kölcsönzött nekünk, mintha csak Szent János Apokalipsziséből támadt volna fel. Nem akart menni semmi áron, végül párjával együtt belerántott minket egy mocsárba. Hosszantartó erőlködés után, miután mindent leraktunk a kocsirol, négerünknek sikerült kihúzni a járművet a hínárból. Megint ökrökhöz folyamodtunk tehát a nagy sárban. Majd azon a bizonyos „alvilági” csatornán hajóztunk végig, s innen ökrösszekéren szerencsésen eljutottunk a plaquemine-i vendéglőig.”

Ismét le kellett először menniök egészen New Orleansig, hogy gőzösre szállhassanak. Az orsolyiták ekkor is a régi vendégszeretettel fogadták őket, de Duchesne Anya, akárcsak első megérkezésükkor, ismét megbetegedett. A baj komoly volt; az orvosok megdöbbenve tanácsolták, hogy minél előbb hagyja el a Mississippi deltáját. „Én magam is már tükön ültem, s indulni akartam, habár igazán nem voltam olyan állapotban, hogy 400 mérföldnyi útnak ezen a vad, elhagyott vidékén egykönnyen nekivágjak. Mikor gőzhajóra tettem lábamat, valami ösztönszerű irtózat fogott el. Mintha a halál lehelete érintett volna.” Alig indultak el, az eddig lappangó sárgaláz teljes erővel kitört rajta. A hajó már teljesen meg volt fertőzve. Alig két nap alatt három halott! A kapitány, helyettese s egy utas. Még aznap este egy szerencsétlen fiatalember került sorra. Ő is nemrég jött Franciaországból, s szörnyű kínok között feküdt. Kítették hát egy falucska határába, ahol rövidesen meg is halt. „Milyen szerencse, hogy ott legalább akadt egy pap – írja Duchesne Anya. – De szinte elviselhetetlenül kínos látni, hogy hálnak meg itt a hajón az emberek. Akárcsak az állatok! Minden isteni és emberi segítség nélkül. Nyoma sincs itt az emberi együttérzésnek, gyöngéd részvétnek, amely legalább enyhíti a kínokat.” S ekkor mutatkozik hősi lelke egész nagyságában. Elfeledve saját betegségét, a hajó irgalmas nővére lesz. Mathevon Anya is tanúskodik róla az alapítónőnek írt egyik levelében. „Csodálatos az Úr végtelen jósága minden intézkedésében! Ő volt az, aki megengedte ezt a viszontagságos utazást egy lélek üdvösségeért. Azért, hogy Anyánk irgalmas szeretete s imái megnyithassák számára az eget. Volt a hajón egy férfi, aki szintén megkapta a sárgalázt. Anyánk gyakran elment hozzá, meglátogatta, beszélt neki Istenről s végül halálos ágyán megkeresztelte őt.”

De végre őt is elhagyta ereje. Egyre hevesebben tört ki a láz. Már képtelen volt többé eltitkolni. A lehető leggyorsabban kítették őt is a partra. Natehez város szélén sorsára hagyták; élelem, segítség nélkül feküdt a homokban, azaz inkább a Gondviselés ölében. Egy derék ember járt arra, aki alig három hete temette el feleségét. Megszánta a halálra vált szerzetesnőt s befogadta házába. Rövidesen ott feküdt Duchesne Anya az asszony halottas ágyán, amely azóta se látott friss lepedőt. „Éppen akkor jött rám a lázroham, de tartottam magam, ahogy csak bírtam, hogy leplezzem a bajt. Részben sikerült is. Négy napig elzárkóztam s magamat ápoltam. Végre az Úr megkönyörült rajtam, a láz megszűnt s a rohamok mind ritkábbak lettek.” Közben magához kérte a helység plébánosát, hogy elhozza neki az Oltáriszentséget. Hő vágya azonban mégsem teljesülhetett. Az élesszemű pap ugyan rögtön fölismerte Duchesne Anyában a szentet, de nem volt annyi pénze sem, hogy a kompot megfizesse. Egy jólelkű katolikus házaspár hívta később magához a beteget, addig, amíg a gőzhajó megérkezett, amely azután hazaszállította. „A legkínosabb nélkülözés mindenesetre az volt, hogy nélkülöznie kellett a szentmisét és a szentáldozást. Meg vagyok győződve, hogy e miatt tértek vissza lázrohamaim. Talán sohasem szomjaztam úgy az Istent, mint éppen akkor!” A hajó lassan haladt, felhasználta tehát az egyedüllétet lelkigyakorlatának elvégzésére. „Elég nekem az Isten egyedül, hisz nincs is más könyvem, mint a Szentírás, melyet a hajón találtam, s a kis zsolozsmás könyvem.”



Az Ohio torkolatánál hirtelen irtózatos látvány tárult eléje. Az elhagyott parton egy hajóroncs feküdt! Ugyanaz, melyen annakidején ő elindult. A kazánrobbanás következtében a hajó s vele együtt számos utas a lángokba veszett. A sárgaláz is tovább dühöngött azon az elátkozott hajón s a parton álló őr meg is mutatta az elhagyott kis szigetet, ahol 13 utast temettek el. A Gondviselés éppen megpróbáltatásokon keresztül mentette meg Duchesne Anyát a biztos haláltól.

Még egy utolsó akadály tetőzte be a sok nélkülözést. A hajó homokzátonyra futott s csak 19 nap múlva, sok nehézség árán sikerült ismét szabaddá tenni. „Ott kellett vesztegelnem a hajón, míg végre az Úr sugallatára egyik francia hölgynek az a szerencsés gondolata támadt, hogy magához hívjon.” St. Louist elhagyva, 1822. november 28-án viszontláthatta szeretett leányait és a kis fleurissant-i rendházat.

Ennek a rettenetes utazásnak a híre futótűzként terjedt el a franciaországi intézetekben. S a pislogó parázs egyszerre fellángolt, végigfutott a lelkeken s hatalmas lángtengerré nőtt. „Ha tudná, leányom, – írja Varin Atya – hogy irigylem a sorsát, s milyen boldogan osztoznék benne magam is! Ugye, számára is nagy öröm s biztatás, ha hallja, hogy testvérei itt az óházában versenyeznek az Úr színe előtt s könyörögnek főnöknőjüknek, hogy kié legyen az a dicsőség, hogy az ön nyomdokaiba léphessenek. Valósággal vigasztalnom kell egyik-másikat s biztatnom, hogy majd egyszer őreá is kerül a sor.”

## 4. Válságos idők

Fleurissant azonban újabb nyomorúság színhelye lett. Az egész tartomány súlyos anyagi válságba került; a növendékek száma ezzel persze csökkent. Azokat pedig, akik eddig a missziók költségén nevelődtek intézetünkben, mind egészen ingyen tartották. „Különbem nem adnának a lakosok többé hitelt nekünk”, mondja a főnöknő. Sőt még árvákat s elszegényedett bejáró növendékeket is fogadtak magukhoz. Pedig ennek az irgalmas szeretetnek egyedüli jutalma csak rágalmazás volt. „Kígyót-békát kiáltottak ránk; még csoda, hogy azt nem mondták, megmérgezzük a gyermekeket! Hogy gáncsot vessenek egész működésünknek, azt híresztelték, hogy távozni készülünk ismét. Persze vannak, akik szeretnék, ha igaz volna a dolog. Nem is az fáj legjobban, hogy még régi növendékeink közül is sok kigúnyol s minden rosszat ránk fog, hanem az, hogy tehetetlenül kell néznünk, mint rohannak vesztükbe az élvezetek útján.”

A Nagy Király kis erődítményében pedig haditanácsot tartottak. Elhatározták, hogy semmi áron sem adják meg magukat. Döntésüket a következő szavakkal terjesztették Barát Anya elé:

„A keresztet akartuk s nem a dicsőséget, a szegénységet s nem a jólétet, az Isten akaratát és nem a sikert! Ha meghíúsul vállalkozásunk, annál szorosabban egyesülünk a mi Urunk Jézus Krisztussal, akit jegyesünknek vallunk. A fekete fátyolosak kivétel nélkül mind így nyilatkoztak: Berthold és Mathevon Anyák s a két fiatal Hamilton. A segítőtestvérek is: Katalin és Ignácia, aki a Szent Szív-ünnepen tette le fogadalmát. A három újonc közül kettő a végsőkig el van határozva. A harmadik, a fiatal spanyol habozik. S minden csapás között ez érint legérzékenyebben. Hiszen csak magamra vethetek! Azért nincs ereje a kitartáshoz, mert hiányzott részemről a gondos vezetés, a jó példa.” Azután bámulatos önzetlenségében, saját magáról egészen megfeledkezve, egész lelkével fordul a Társaság nagy eseményei felé, amelyek éppen akkor játszódtak le Rómában. Ugyanis a Társaság szabályainak jóváhagyása került döntésre azokban a napokban. „Olyan boldog vagyok, hogy szinte újra éled egész valóm, s mindez mintha még jobban odaláncolna hivatásomhoz, a Társasághoz ... de nem, szorosabbá már nem válhatnak a kötelek!” Ő maga igazi rajongója volt a szegénységnek; annak a fölséges szegénységnek, amely nem ismer kényszerűséget s panaszszót, de valami diadalmas szabadsággal vet el mindent magától, mert érzi, hogy semmi más ki nem elégítheti,

mint az örök értékek! Alázatos szívvel kér engedélyt minden csekélységre s koldul mindent: cernát, tűket, régi tankönyveket, s ezt a pár szót fűzi hozzá mosolyogva: „Nem tudom, hogyan, de csomagjaink s leveleink mind Eugéniához kerülnek. Nem is csoda, hiszen olyan kedves, szeretetreméltó egyéniség.”

„Az igazak lelke az Úr kezében van – mondja a Bölcsesség könyve – s senki sem ragadhatja el tőlem őket” – teszi hozzá az Úr Jézus. Valóban nem! Még egy szentnek égő kívánsága sem! Hogy ez mennyire igaz, mutatja a következő jellemző kis epizód Duchesne Anya életében. Az alapító Anya meg akarta kedves Philippine-jének azt a nagy örömet szerezni, hogy halála előtt viszontláthassa szeretett hazáját. Csak ennyit írt: „Jöjjön”. A levél azonban sohasem jutott kezei közé, s valószínűleg tudomást sem vett volna róla, ha a következő posta nem hozta volna meg az utazás elhalasztásának hírért. Később azután egész feledésbe ment a dolog.

## IV. Az áldozat hősi magaslatain (1827–1840)

### 1. St. Louisban

Szent Magdolna Zsófia ösztönszerűen St. Louisban akarta megnyitni az első amerikai intézetet. De sajnos, ez nem volt lehetséges; Dubourg püspök egész környezete ellenezte a dolgot. Most, hogy az Úr nagy munkása az égető nap hevétől kimerülten szőlőjéből hazatért, utóda, Rosati püspök örömmel jóváhagyta a tervet. A papság is már inkább hajlott feléjük, különösen megrendítette őket Duchesne Anya két régi növendékének gyönyörű bátor halála, melyet az áldozat szelleme egészen áthatott! Mindebből arra a meggyőződésre jutottak, hogy ilyen jó kezekben a gyermekek kis szentek lesznek, s a nevelők lelkén át majd egész St. Louis megszentelődik.

„Mindenfelé kerestem megfelelő helyet, – írja Duchesne Anya – mikor egyszerre az az ötletem támadt, hogy írok Mullamphy úrnak s megkérdezem, nem hajlandó-e eladni egyik házát. Befolyásos, gazdag ember, egész birodalmat elkörmányozna. Felajánlotta rögtön egy majdnem új kültelki házát 80 hold birtokkal együtt, azzal a föltétellel, hogy intézetünk állandóan 20 árvát részesítsen ingyenes nevelésben. Visszautasíthatom-e ajánlatát?”

– Nem, leányom, – felelte az általános főnöknő – az árvák támogatása olyan nagy, fontos feladat. Persze, mindez súlyos megterhelést jelent, de Isten majd csak megsegít. A bennlakó növendékek intézete mellé ingyenes iskolát is nyitottak. De volt is szükség mind a kettőre. „Mintha Párizs kellős közepén járnánk, olyan itt a fényűzés, de ha a vallási tudatlanságot nézzük, valóságos öserdei állapotok vannak itt.”

### 2. Félreértések

Az alapítás fáradságait Duchesne Anya vállalta magára. Az intézet ma a város szívében fekszik, de akkoriban a vidék még félreeső vadon volt, kóborló indiánok, vadállatok tanyája. Átkozott helynek tartották. Irtózatos lárma, sóhajtozás, üvöltés riasztotta el a környékbeli lakosokat, úgyhogy azok lassanként odébb álltak, s a terület egészen kihalt. Alighogy megérkeznek az alapító szerzetesnők, újra kezdődött az éjszakai színjáték. Duchesne Anya azonban rá sem hederített az ilyen semmiségekre. „Leányait biztonságba helyezve, – írja a helyi krónika – elment meglesni a szellemeket.” Hamarosan kiderült, hogy a gonoszlelkek serege nem egyéb, mint egy csapat vadmacska. Az éj beálltával a mozgékony állatok egymásután ugráltak le a fákról s besompolyogtak a nyitott padlásra. Itt azután megkezdődött a dínomdánom. A nagy felfedezés után hamarosan kiirtották a hívatlan vendégeket, s az árvák elfoglalhatták helyüket a puszta házban.

St. Louis lakói nem feledték még el Duchesne Anyát első megérkezése (1818) óta. Most nagy örömmel siettek hozzá, hogy viszontláthassák és segítségére legyenek. A jó plébános úr rögtön küldött egy tehenet s néhány bútordarabot, mert bizony hiába tett Duchesne Anya szemrehányást magának, hogy „kifosztotta” a fleurissant-i házat; nem volt itt számukra se ágy, se szék, csak a puszta föld.

Még sokkal nehezebbjére esett Istenbe merült szívének az, hogy nélkülözniük kellett az Oltáriszentséget. „Nem lehet a mienk, mert nincs cibóriumunk!” említi fájdalmasan. Kápolna hiányában nyirkos, penészes pincében végezték ajtatossági gyakorlataikat. S mindenféle csúszó-mászók társaságában imádkozta át Duchesne Anya a hosszú éjjeleket. „Körülötte hangversenyeztek a pókok, akárcsak az éneklő madarak.” Ha legalább még misét hallgathattak volna! De a fleurissant-i jezsuita rendfőnök nem sok jóval biztathatta őket: „Azt

mondotta a múltkoriban, – írja Duchesne Anya szomorúan – hogy ezután nemigen számíthatunk sem reá, sem papjaira. Ezidén Úrnapiját és a Szent Szív-ünnepet meg sem ülhettük. Megegyik, hogy hetenkint négyszer is le kell mondanunk a szentáldozásról.” Akkor azután szigorú böjtöt tartottak, mert a főnöknő minden valószínűség ellenére is remélt, s csak késő este vett valamit magához. Egy újonnan érkezett franciaországi szerzetesnő elragadtatva ír róla: „Tisztelendő Anyánk bámulatba ejt. Mindenütt ott van, mindent ő tesz, mindenkinek mindene, s mindenért áldja az Istent.”

De sajnos, nem mindenki gondolkodott így. Akadtak, akik azt tartották, hogy túlzásba megy, nem halad a korrallal, nincs elég gyakorlati érzéke és szervező képessége, egyszerűen, hogy a vezetős szerep már nem neki való. Be is vádolták ezért Barát Anyánál, aki rögtön írt a főnöknőnek, hogy legyen készen az esetleges áthelyezésre, majd hozzátette: „Értekeztek Rosati püspökkel a dologról, őt mindenről értesítettem.” Hogyan hatottak az általános főnöknő szavai Duchesne Anyára!? Szerencsére a püspök meglegedett a rövid válasszal, hogy majd ír Párizsba. Levelében valóságos emlékművet állít annak a mélységes tiszteletnek, melyet Duchesne Anya iránt érzett. „Nem hiszem, hogy akad a Társaságban még valaki, aki iránt olyan föltétlen bizalmat tanúsítanak, mint Duchesne Anya iránt. Aki csak ismeri, nagyra becsüli s szent tisztelettel adózik neki magas kora és erényei miatt. Az Újvilágban szerzett gazdag tapasztalatai pedig biztosítják tekintélyét. Alig van valaki a világon, akit annyira tisztelnek, mint ezt a szent szerzetesnőt; teljesen hivatásának magaslatán áll, lelki nagyságát nem egy esetben volt alkalmam megcsodálni.”

Duchesne Anya félreismerte, megvetette önmagát, s egyáltalán nem kereste a rövid lélegzetű sikereket, amelyekről az alapítónő így ír Audé Anyának: „Dédelgetett terveink, ha még olyan jámborak is, hacsak holmi emberi fogások árán sikerülnek, ritkán szolgálják Isten dicsőségét.” Éppen ezért áldotta meg az Úr Duchesne Anyában a Társaság missziós munkásságának jövőjét.

Rosati püspök levele és határozata tisztán megvilágította a helyzetet s igazi megkönnyebbülés volt Szent Magdolna Zsófia számára. Egész szívvel megerősítette tehát régi barátnőjének hatáskörét.

Még nem jött el az idő, hogy elrejtőzzék az emberek szeme elől s behatoljon mélyre, egészen mélyre, oda, ahová az Úr nagy művének alapköveit letette! Ott kellett még állnia éveken keresztül rendíthetetlenül, mint a szegénység, a klauzúra s mindenekelőtt a katolikus leánynevelés őre. Bár sok nehézségbe ütközött, mégsem vett fel protestánsokat, csak elvétve, ha lelkük üdve kívánta.

S hogy gyakorolta főnöknői tisztét? Semmiesetre sem önkényesen, ellentmondást nem tűrő merevséggel! Ő csak hűségesen követte tekintetével a hatalmas fényszórók sugárkéveit, melyeket maga a szívek örök ismerője vetít „a vezetők elé, hogy lássanak s átadhassák magukból a szellemet, az erőt s az életet. S minél értékesebbek azok a javak, melyeket az utókorral közölniök kell, annál erősebb, annál áthatóbb, annál nagyobb területet világít be ez a fénysugár”.

### 3. Villámcsapások

De ennek a nagy szívnek még sok csapást, fájó sebet kellett elviselnie éppen első, legkedvesebb segítőitársai részéről. Természetesen, akarata ellenére.

Az anygali lelkületű Berthold Oktávia, Duchesne Anyához méltó lelkesedéssel élvezte a missziós életből áradó természetfölötti kincseket. „Milyen szabadon szárnyal a szív Isten felé, ha már semmi sem köti a földhöz! – írja – s napról-napra boldogabb lesz az ember. Hat újoncunk van; s ezek mind nagy léptekkel haladnak a tökéletesség útján Anyánk kemény, de mégis olyan gyöngéd keze alatt. Ő pedig napról-napra drágább lesz mindnyájunk szívének.”

S mégis, ő maga okozta neki az egyik legnagyobb fájdalmat. A sok nélkülözéstől kimerülve teljesen megrokkant. Egyik nap Oktávia meglepetve döbbsen rá, hogy megkapó külsejével mindenkit elbájol. Elviselhetetlen volt számára az a gondolat, hogy Isten helyett magára vonja mások figyelmét. Eszébe jutott ilyenkor az, akit mindenekfölött szeretett az emberek fiai közül, a Legszebb, az Elsőszülött, az Egyetlen, aki irántunk való szeretetből „mintegy bélpoklossá, az emberek söpredékévé akart lenni”. (Zsolt 22) Kért, könyörgött, hogy legyen az emberek szemében inkább megvetés, mint csodálat tárgya. Az Úr szaván fogta! „De mindig éreztem, írja, hogy az isteni Mester segít, erőt ad, hogy meghozhassam éppen azokat az áldozatokat, amelyek gögös természetemet úgy megviselték.” Mély sebek támadtak nyakán, vállain is, úgyhogy minden mozdulata fájdalmat okozott. Nagy lelki erővel tovább folytatta a tanítást. Ez igazán a kegyelem csodája volt. Ez emelte olyan szent istenközelségbe, amelyet közönséges észjárással felfogni nem is lehet. Szent Magdolna Zsófiának így ír róla: „Az Úr maga hív erre az isteni életre. Néha végtelen szentsége egész súlyával nehezedik reám, s azt sem tudom, hová rejtőzzem vakító fénye elől. Szeretnék a föld alá süllyedni, szeretném, ha minden teremtmény lábbal taposna. Máskor, a szentségház előtt, de másutt is, az ebédlőben a gyermekek között világosan, érzékelhetően fogja el egész valómat az Isten jelenléte. Ez az állapot néha napokig is eltart. Felajánlom magam újból, hadd szenvedjek még többet, azután leírhatatlan béke ömlik el lelkemen. Nem cserélnék előbbi életemmel semmi szín alatt!” Van Quickenborn Atyában biztos és tapasztalt lelki vezetőt talált a nem mindennapi lelki állapot közepette. Persze irányítása alatt a természet ugyancsak szenvedett. Kíméletlenül felhasználta Oktávia betegségét, hogy megalázza s az önszeretetnek még árnyékát is kipusztítsa lelkéből. Az is igaz, hogy nem volt meg benne az a finom tisztelet, amely a női méltóságot minden körülmények között megilleti. De Oktávia lelkének szárnyait ez sem törte le: „O milyen boldogság foszlányokra hasadni, feloszlani, hogy eljussak Istenemhez, az én Mindenemhez.” Duchesne Anya is elmondhatta a Prófétával: „Az ő sebei engem is megsebeztek.” Micsoda fájdalom volt gyöngéd anyai szívének végignézni a betegség roncsolását s a teljes összeomlást. A protestáns orvos egészen megrendült ily lelki erő láttán, s a példa meggyőzte. Egész családjával katolikussá lett.

Isteni béke árasztotta el ennek az egész áldozattá vált életnek alkonyát. De még egyszer feltámadt ellene a pokol a maga végső elkeseredett dühével, hogy elragadja őt az Úr kezéből. Az iszonyú roham három óra hosszat tartott. A beteg arcára rettentő félelem, kétségbeesés ült ki. Micsoda rémítő látomásai lehettek? Majd hideg veríték lepte el borzalomtól megdermedt testét, szemei kimeredtek s irtózatossá hangon felkiáltott: „Minden elveszett! ... Az Úr eltaszít magától!” ... „Jézusom, hadd szeresselek még egy kissé legalább itt a földön.” A Páter maga is egészen megrendült s arcra borulva könyörgött. Duchesne Anya karjaiba szorította szegény vergődő leányát, s miközben erőt akart önteni belé, maga is reszketett. Hirtelen az Úr irgalmas Szívének egyetlen sugarától eloszlott a sötétség. A haldokló mennyei fényrel eltelve, boldogan fordult főnöknőjéhez: „Anyám, a küzdelem véget ért, számomra már nem létezik semmi más, csak Jézus.” S mialatt felhangzott körülötte a Magnificat ujjongó diadaléneke, a lelke felszállt az örök hazába.

De másik társa, aki oly áldásosán működött, igazán aranyat ért a misszióban, talán mellette maradhat végig? Nem, még ugyanabban az évben, 1833-ban Audé Anya meghívást kapott Franciaországba. Ekkor tudtán kívül s egyszersmind örökre istenhozadot mondott Amerikának. Pedig csak az általános tanácsra volt eredetileg hivatalos. Ez a tanács több halálos csapást mért Duchesne Anya szívére: felozlatta Szűz Mária hegyi kolostorát Grenoble-ban; s ezzel legdrágább, legfélelmetlenebb emléke semmisült meg. Oda volt St. Charles, szegénységük első bölcsője, Fleurissant, Berthold Oktávia sírja ezer más reménnyel együtt összeomlással fenyegetett. Hogy viselhetett el ennyit egyszerre e szegény emberi szív?

Ő pedig „állott, mint a tölgy a fejszeapások alatt”!

Talán ezekben a napokban történt, hogy a fiatal Shannon Anya megpillantotta őt a veteményes kert egyik zugában. Ott dolgozott s aztán leült egy földhányásra. Felejthetetlen, szívtépő látvány lehetett. Ezeket írja róla: „Rózsafüzére ott pergett ujjai között, láttam, hogy sír ... Ó, hogy sírt! milyen keservesen, milyen hangtalanul. Észrevétlenül visszavonultam ...” Igazgyöngy akkor keletkezik, mikor megsebzik a kagylót. A legforróbb könnyek azok, amelyek összeomláskor fakadnak. Mikor Duchesne Anya dédelgetett alkotásai, legnemesebb vágyai, törekvései semmisülnek meg, akkor ér el nagyságának tetőpontjára.

Mindehhez még súlyos ragályos betegség is járult, mely a St. Louis-i házat sújtotta. A főnöknő eltávolított mindenkit, akit csak lehetett, s ő maga néhány árvával egyedül maradt. S ami ezután következett, igazán meghaladja a közönséges földi észjárást. Szinte már nem is követhetjük őt a magasba. Abban a szent meggyőződésben, hogy az Úr saját bűnei miatt sújtja a házat, megkétszerezte a bűnt s a vezeklést, hogy kikönyörögje a megbocsátást. Engesztelő körmenetet rendezett, s ő maga ott haladt az árvák mögött, gyertyával a kezében, mezítláb, kötéllel a nyakán, mint valami nyilvános bűnös. Korunk talán megdöbben ezek hallatára, de az Isten előtt kedves volt. Meghallgatta imáját. Attól a naptól kezdve a betegek rövidesen meggyógyultak.

## 4. A lombok hűvös árnyékában

St. Louis most már virágzásnak indult, de nem Duchesne Anya vezetése alatt. Az isteni Gondviselés csodálatos tréfát űz választottjaival. A félreértések egész sorozata játszott közbe. A szent alapítónő azt hitte, hogy Duchesne Anya legbensőbb vágyát teljesíti, ha visszahelyezi az ő kedves, nyomorult kis Fleurissant-jába.

24 óra sem telt el a levél vétele után, a szentéletű szerzetesnő már is elrendezett mindent s megérkezett működésének régi színterére. Persze a viszonyok nagyot változtak. Hiába, amit egyszer otthagytunk, azt sohasem találjuk meg többé. A szívek sajogtak a régi főnöknő, Thiéfrý Anya után, s Duchesne Anyának végig kellett néznie a könnyeket, melyeket, habár akaratlanul, mégis csak ő fakasztott. Arra nem is gondolt, hogy ő maga milyen tátongó úrt hagyott St. Louisban. Pedig halála után még 30 évvel is virágba borították régi gyermekei Szent Fülöp napján az egész kis kápolnát. Még maradandóbb emléket állítottak neki egykori növendékei életükkel. Akkor már mint a város előkelő hölgyei, élő példái voltak a hit szellemének, az Egyházhoz való hűségnek, az irgalmas szeretetnek, szóval, valóra váltották, amire Duchesne Anya tanította őket.

A főnöknő utolsó éveit Fleurissant-ban töltötte. Gyermeki naivsággal írja egyik régi növendéke: „1838-ban kerültem a fleurissant-i intézetbe. Mai napig is emlékszem, milyen anyai szeretettel fogadott. A francia nyelven kívül hittant is tanított, mégpedig angol nyelven, amelyet sohasem sajátított el egészen. De mindegy, ha Istenről, a hit titkairól, az erények szépségéről vagy a lelki élet kialakulásáról beszélt, szavai kitörülhetetlenül vésődtek szívünkbe! S hány „erős asszony”, hány szent szerzetesnő került ki a szeretett kis Fleurissant-ból!

Egy nagycsütörtökön összegyűjtött egy teremben 12 kislányt, jómagam is köztük voltam. – Egyszer csak fehér köténnyel lépett be hozzánk egy tál langyos vízzel kezében. Leültetett minket, s aztán nagy csodálkozásunkra mindegyikünk elé letérdelt, megmosta, megtörölte lábunkat s azután nagy szeretettel és gyöngédséggel megcsókolta. Mihelyt befejeződött a számunkra különös szertartás, kezünkbe csúsztatott egy remek, koszorúba font pogácsát. Valószínűleg meg akart jutalmazni azért, hogy mindezt megengedtük neki. Persze, mi nemigen értettük meg, mit jelentett a dolog s nem fogtuk fel az egésznek mélységesen szép értelmét, de mindenesetre örültünk az ajándéknak.

Vasárnap délután bevitt minket az éléskamrába s aztán biztatott, hogy válasszunk valamit, amire leginkább fáj a fogunk. Legtöbben egy hatalmas uborkás üveg tartalmára áhítoztak. Azóta sem ettem ilyen finom ecetes uborkát.

De leginkább hatott reánk szentségének különös varázsa, amely szinte áradt belőle. Persze először is saját magának kíméletlen sanyargatása. Láttam, milyen örömmel kereste mindig a legdurvább munkákat, a konyhakertben gyomlált, ásott, fát hordott télvíz idején is, pedig a Missouri vidékén dermesztő telek járnak. S az öltözete? Ó, az maga volt a nyomorúság, a szegénység, de mégis mindig tiszta, kifogástalan. Ruháján nem láttunk soha szakadást vagy pecsétet, de bizony már úgy agyon volt foltozva, hogy egyre jobban megszűkül. Ez volt az oka a következő kis balesetnek is: Körülbelül 9 éves lehettem, mikor a főnöknő magával vitt egyszer a kertbe játszani, mialatt ő dolgozott. Nagy erőlködéssel húzta ki a káposztafejeket a földből. Egyszerre csak az egyik meglazult, ő pedig szűk ruhájába megbotolva hátra esett. Gyerek létemre persze hangos nevetésben törtem ki, s azután futottam, hogy segítsek neki fölkelni. Akkor azután közelről megláttam a cipőjét, ha ugyan cipőnek lehet nevezni azt a rongyokból s bőrdarabokból durván összerótt valamit, amit ő a lábán viselt. Hirtelen lelkiismeretfurdalás fogott el s amint lehetett, rögtön meggyóntam, hogy kinevettem egy szentet. Persze a Páter nem értette a dolgot s megkérdezte, miféle szentről beszélek. Megmondtam hát, hogy kiről van szó, mire a Páter egészen meghatva, szent meggyőződéssel felelte: „Jól mondta, gyermekem, ha Duchesne Anyán nevetett, szentet nevetett ki.”

Nagy kiváltság s kitüntetés volt, ha vele lehettünk. Ha a kertben megláttuk, már messziről futottunk hozzá egy szeretetteljes szóért vagy jótanácsért. Legjobban szerettük őt a kápolnában meglesni, mikor imádkozott. Láttuk, hogy órákat, sőt egész délutánokat töltött itt, s valóságos kinyilatkoztatás volt számunkra, amint itt néma mozdulatlanságban térdelt. Gyakran megszőktünk a kápolnába a felügyelő anyák elől, – akik jóságosán szemet hunytak – hogy lássuk az alázatos imába merült főnöknőt!

Duchesne Anya halála után névnapja, a május elseje, otthonunkban hagyományos ünneppé vált. Virágdíszbe öltözött a szoba, ahol arcképe függött, s emlékezetére ezen a napon mindig fagyaltot és édességeket küldtem a St. Charles-i növendékeknek.”

Egy másik növendék mulatságos esetet jegyez fel abból a korból: „Egyik társnőnk kifecamította a lábát, s nem volt szabad mozdítania. Ott feküdt a betegszobában, mikor éppen három bátyja jött látogatóba. Duchesne Anya nem engedhette meg, hogy felmenjenek az internátus területére; akkoriban a szabályok kereken megtiltották az ilyesmit. Mégis megesett a szíve a három fiún, s négy nagy növendékkal valami kis hordszéken lehozatta a szegény sebesültet. A fiatalurak el voltak ragadtatva az ötlettől s nem győztek hálálkodni a bájos betegszállítóknak, olyannyira, hogy a kis baleset később házassággal végződött. „Mégpedig szent, istenáldotta házassággal, mert – amint egy későbbi vallomás hozzáteszi – ennek köszönhetem létemet s azt a boldogságot, hogy a Szent Szív szerzetesnője lehettem!” Mikor minden elcsendesült a házban, s már mindenki lepihent, a főnöknő körüljárta a hálótermet s összeszedte a rongyos ruhákat, hogy megfoltozza. Azután lábujjhegyen visszajött és kijavítva helyünkre tette. Theotis, az öreg bevásárlónő hányszor emlegette a harisnyákat, melyeket a szent Anya jóságos keze éjjel javított ki. Persze, a gyermekek nem tudták mire vélni, hogy az este még szakadt ruhaneműjük hogyan lett éppé reggelre. A szeretet titka maradt mindez!

De jóságának legszebb diadala mégis a betegápolás. Hogy tudott vigasztalni, hogy elszórazottatta a kicsinyeket érdekes történeteivel. Az orvosok jól tudták, mennyire hat rá mások szenvedése, s kíméletesen el akarták távolítani a főnöknőt, ha műtétről volt szó. De hiába! Ott állott mindvégig a beteg mellett biztató, bátorító tekintetével. A környékbeli szegény betegek sebeit heteken át kötözte, ápolta, vigasztalta őket. S költségei megtérítését az Úristenre bízta. Nem csodálkozhatunk hát Thiéfrý Anya szavain: „Isten tartsa meg soká a mi páratlan Duchesne Anyánkat! Olyan nagy szükségünk van rá. Képzeljék, 11 napon át le sem

hunyt szemét. Ott virrasztott pihenés nélkül egyik betegünk mellett! Igazán érthetetlen, hogy bírja mindezt!”

## 5. Mélyen a föld alatt

Pedig minden erejét össze kellett szednie, hogy össze ne roskadjon saját keresztjének súlya alatt. Valami ördögi betegség gyötörte tagjait. Mintha a pokol akarta volna rajta bosszúját kitölteni. Éjszakánként egész teste tetőtől-talpig forró tűzben égett. „Ujjaim olyanok voltak, mint tíz tüzes golyó. Egyszer, éjfél körül már nem bírtam tovább s a Boldogságos Szűz oltalmába ajánlottam magamat. Azután egyszerre jobban is lettem.” Hogy mennyire felemésztette acélos szervezetének utolsó erejét is, elárulja szerzetesleányainak levelezése. Kíméletlen önsanyargatása, kemény fekhelye is nagyban hozzájárultak szélütési rohamaihoz. „Semmivel sem bírhattuk mérsékletre, – írja Mathevon Anya – szóvá tettem tehát a dolgot a főtisztelendő Páter Rektornak. S ő azt felelte: „Miért ártják bele magukat a dologba?” Később azonban beismerte, hogy igazunk van. Mikor testvéreink látják, mit szenved ettől a kukoricapéptől, mely itt a kenyeret pótolja, hát maguk is leteszik a kanalat s sírnak! Betegségeiből azonban többször csodálatosan felgyógyult, egyszer Szent József, máskor Regis Szent Ferenc közbenjárására.”

Duchesne Anya egyetlen vágya volt még, hogy feltárhassa lelkét Bruté püspök úrnak. „Szent kívánta egy másik szent lelki közelségét.” A missziós püspök akkor éppen St. Louisban volt s a főnöknőnek csak egy szavába került volna, hogy eljöjjön, de szegénységük nem engedte meg. Nem volt miből tisztességesen ellátni a magas vendéget. Mindenkorra emlékezetes marad különben egy másik püspöki látogatás. Duchesne Anya éjjeli fekhelye, egy keskeny, kivékonyodott derékalj nappal egyik szekrényben húzódott meg szépen összegöngyölgetve. A látogatás alatt a szekrényajtó egyszer csak kipattant s a Szent iszonyú zavarral látja, amint a szörnyű jószág kigurult a magas társaság lábai elé s még hozzá vele együtt bontakozott ki ócska, ezer folttal megrakott takarója, amely halotti lepelnek is beillett volna. A püspök úr pedig felkiáltott: „Na, itt van! Ugye, jól mondták mégis! Jöjjenek, uraim és bámulják meg az »Erős Asszony« ágyát!” Legkedvesebb tanyája az egyik fogadószoba volt, ahonét senkitől meg nem sejtve a belső templomajtó küszöbére osonhatott, hogy ott egész éjszakákat imába merülve átvirasszon. Egyik plébános, aki évek hosszú során látta el itt az istentiszteletet, azt mondja, hogy valahányszor éjjel kellett az Oltáriszentséget beteghez vinnie, a Szentet mindig itt találta.

Reggelire összeszedte a kenyérdarabkákat, amelyeket a gyermekek este hagytak s vízzel jól felhígított tejes kávént öntött rá. Cselédséget persze nem volt miből tartaniok s így maguk művelték meg a földjüket. Nyáron egy hatalmas káposztalevelet vagy régi újságpapirost tűzött Duchesne Anya fátyolára napszúrás ellen. Néha azután megtörtént, hogy ezzel a fejdísszel együtt lépett be a templomba zsolozsmához. Elgondolható, mennyire próbára tették az ilyen esetek a fiatal szerzetesnők komolyságát.

Munka közben lelke Istennél, az ő egyetlen mindenénél időzött. A szeretet kiáradt e nagy szívből, suttogása néha elárulta a belső tüzet. „Jézusom ... érted ... Jézusom, irgalom!” Ez a tűz egész lángjával lobog fel a következő csodálatos imádságban, amely tőle ránk maradt: „Add, Uram, add, hogy meghaljak mindennek ezen a világon s hogy a Te szeretetedért megvessenek, félreismerjenek. Engedd, hogy egyedül Benned találjak nyugodalmat, semmi másban, amit itt e földön megkívánhatnék. Benned találjon az én lelkem egyedül menedéket, mert Te vagy igazi békességem. Ámen.” Róla is el lehet mondani, mint Eudes Szent Jánosról: „Nem volt még lélek, aki annyit imádkozott és annyit tett, nem volt apostol, aki olyan sokat érintkezett az emberekkel – s az Istennel, s aki úgy összhangba hozta a tevékeny életet a szemlélődéssel, mint ő.”



Grand Coteau-ba való első utazásának gyászos emlékei nem riasztották vissza a főnöknőt. Többször ellátogatott oda, hogy a Társaság elvei szerint irányítsa a nevelést, nehogy az egyre jobban elharapódzó fényűzés megmértelyezze a keresztény élet szent egyszerűségét, kemény szilárdságát, hogy lelkükre kösse a segítőtestvérek szerető gondozását. Duchesne Anya nem intézkedett fölényesen, inkább tartózkodó volt, példája beszélt mindennél világosabban, sértő vagy merev szigorúság nélkül. „Meggyőződésem, hogy jobb, ha félrehúzódok” – írja Barát Anyának a fiatal főnöknők egyik gyűlése után. Pedig a szelíd lelkületű alapítónő akkor már azt találta, hogy bizony jobb volna, ha Duchesne Anya erélyesebben és határozottabban érvényesítené saját véleményét. A kegyelemnek micsoda diadala ez a kemény, szinte erőszakos Duchesne természetén!

Lousianai utazása közben egyszer egy Louaillier nevű ültetvényes volt vezetője, aki azután nagy szívélyességgel vendégül is látta őt házában. Felesége, vallásos, szeretetreméltó asszony, bizalmasan közölte vele titkos bánatát, hogy nincs gyermekük. „Imádkozom önökért, asszonyom, – válaszolta a Szent – s mikor legközelebb erre utazom, hő vágya beteljesül, a kisbaba már ott lesz karjaiban.” Szórol-szóra így is lett. S imádságának boldog gyümölcse, a gyermek St. Michelben, mint Szent Szív szerzetesnő halt meg.

Mindebből elég világos, hogy amikor Duchesne Anya Szent Magdolna Zsófia előtt saját magát mint használhatatlan eszközt, minden jó kerékkötőjét állítja be, a szentek szemüvegén, az alázatosságon át nézett és látott élesen nagyítva ott is, ahol a mi emberi szemeink csütörtököt mondanak. Előrehaladott kora, aszkétikus külseje, a kemény munkától kérges, kirágott kezei mind ürügyül szolgáltak neki. „Milyen boldog lennék a legutolsó helyen is, – írja – bocsássa meg a múltat, Anyám, s imádkozzék értem, hogy jóvá tegyek mindent.”

Így múlt el hét esztendő, s ezalatt az Úr, úgy látszik, lassanként előkészítette két legbensőbb vágyának beteljesítését. Az első, hogy végre letehetette a súlyos terhet, megválhatott főnöknői tisztjétől. Pedig a szent alapítónőnek nagy áldozatába került a dolog. Jól ismerte, mit ér „egy olyan főnöknő, aki imájának hevével, Istenben tartja fenn a szerzetesházakat”. Ezerszer meghátrált már a gondolat előtt, míg végre 1840-ben a tanács a Társaság részéről hivatalos látogatót rendelt Amerika számára Galitzin Anya személyében. Ez utóbbi csupa élet és tevékenység, aki számba se veszi a saját fáradságát s igen gyakran a másokét se, s meggyőződése szerint kíméletlenül, merészen haladt előre. Természetesen ő rögtön kész volt Duchesne Anyát főnöknői tiszttségétől felmenteni. A Szent pedig koráról, múltjáról, hosszú szolgálatairól, érdemeiről megfedekezve, térdenállva fogadta az első tekintélyt, aki közéje és általános főnöknője közé állt s most már annak személyét képviselte. Azután áldását kérte. A jelenet olyan fölséges volt, hogy mindenkit könnyekig meghatott.

Duchesne Anya visszavonult tehát St. Louisba, hogy ezentúl egészen és kizárólag csak Isten szolgálatának éljen. S ő egész odaadással élte azt az életet, belevitte egész lelkét, mint azok a kiváltságosak, – az emberiség legnagyobbjai – akik sohasem számolnak magukkal, a maguk erejével, hanem mérték nélkül adnak, pazarul szent tékozlással dobnak el mindent, mindent, amijük van s még annál is többet: önmagukat. Így minden művükön ott ragyog örök pecsét gyanánt valami a Végtelenből. S most eljött az idő, hogy az Úr teljesítse szíve másik vágyát is, legalább egy időre: közvetlen érintkezésbe jutott az indiánokkal, elvihette nekik az „örömhírt”.

## V. A láng utolsót lobban (1841–1842)

### 1. Hív a szavannák végtelenje

A világszerte ismert indián apostol, De Smet jezsuita atya akkoriban éppen St. Louisban járt és azzal a kéréssel kereste fel Galitzin Anyát, hogy minél előbb kezdje meg közvetlen missziós tevékenységét a potowatomi indiánok között, még mielőtt a presbiteriánusok, methodisták, vagy valami más protestáns szekta beteszi lábát a területükre. Ennek hallatára Duchesne Anyában újból lüktetni kezdett az élet. Régi vágya végre megvalósul! Igen, ezért, ezért engedte őt ilyen sokáig élni az Úr! Azonnal engedélyt kért, hogy ő is mehessen a választottakkal csak úgy ráadásnak. Majd segített ott, ahol csak lehet.

A kis missziós csoport megalakult... de ... Duchesne Anya nélkül! Azt találták, hogy ő már nem való az ilyesmire, megrokkant, kimerült. S ő, aki egész életét ennek az eszmének áldozta, hogyan viselte el most ezt a rideg kizárást? Szerencsére volt valaki ott a tengeren túl, aki szíve egész melegével átérezte e kegyetlen fájdalmat. Szent Magdolna Zsófia rögtön védelmébe vette legkedvesebb leányát. „Értse meg jól, – írja Galitzin Anyának – hogy eredeti tervünk egyáltalán nem a lousianiai alapítások voltak! Duchesne Anyát a vad indiánok megtérítése ihlette meg, ez vonzotta őt messze Amerikába.” Verhaeghen atya, a misszió vezetője sem tárgított. Valóságos istenáldásnak tekintette a Szent részvételét.



*Duchesne Anya bemutatkozása a potowatomi indiánoknál.*

Duchesne Anya szent elragadtatással vette az engedély hírért, s olyan lelkesedés fogta el az egész vikáriátust, hogy „mindenki kész elmenni, akár vándorbot és tarisznya nélkül is”. A főnöknő, Mathevon Anya szintén kiváltságos lélek volt, aki odaadását és szervező képességét a második St. Charles-i alapításnál s az indián iskola vezetésében eléggé bebizonyította. St. Louisból általános érdeklődés, lelkes ünneplés közepette, szeretetadományokkal elhalmozva négyen indultak el, három karszerzetesnő és egy kanadai segítőnővér.

„Utazásunk a Missouri folyón nem volt veszélyes”, írja Mathevon Anya. – „A partvidék csodaszép látványt nyújt, égis meredő hegyek, hívogató völgyek, zöldellő fákkal koszorúzott sziklák! A természet bőkezűen osztotta errefelé kincseit! A sziklák festői alakzatokat öltenek. Egyik olyan, mint valami virágtartó, melynek mélyéből óriási fa emelkedik ki; a másik kosárformájú, remekbe vajt fülekkel. Ez a víz mesteri munkájának eredménye. A kosár szájából itt is, ott is örökzöld fák, a legváltozatosabb növények kandikálnak ki. Duchesne Anya egészen megfiatalodva sétál a fedélzeten. Az egész nagybőjt alatt szigorú vezekléssel, folytonos önmeztartóztatással készült az utazásra. Pedig az orvos véleménye szerint a halál állandóan ott settenkedik az ajtó előtt s bármely pillanatban betoppanhat.” Azután nekivágtak a préri végtelenjének. Természetesen útnak errefelé se híre, se hamva. A könnyű kis kocsi úgy dőcögött, hogy az utasokból a lelket is majd kirázta. Persze mindez nagyon megviselte az agg misszionáriust. De az ő legnagyobb bánata a lakosság nagy lelki nyomorúsága volt. Se templom, se iskola; sírva könyörögtek, hogy maradjon közöttük. „De sajnos, nem maradhattunk, az indiánok lelki üdvét nagyon is a szívünkön viseltük. Sietnünk kellett. Nem volt vesztegetni való időnk.” A falutól 18 mérföldre egyszer csak két vörösbőrűt pillantottak meg. Úgy látszik, követül jöttek. Verhaeghen atya virágos nyelvükön megüzente az örömhírt: „Mondjátok meg, hogy holnap a felkelő nap első sugaraival mi is megérkezünk.”

Másnap azután, két mérföldnyi távolságban újabb és újabb indiáncsapatok jöttek eléjük kíséretképpen. Amikor pedig a nyílt prérihez értek, két missziós atyával élükön a törzsfők mutatkoztak be. Remek paripákon ültek, fejüket karcsú tollak ékesítették, vállukon tarka köpenyek lobogtak. A díszmenet most körülfogta őket, s útközben a legkülönbözőbb fegyvergyakorlatokat, indián harci fogásokat mutattak be; végre a menet elérkezett a plébániához. Az egész törzs itt várta őket négy sorban felállítva. Verhaeghen Atya első dolga volt Duchesne Anyát a vadaknak bemutatni: „Vörös testvéreim, látjátok, ez a fehér arcú hölgy itt előttetek, 35 év óta könyörög a Nagy Szellemhez, hogy közétek jöhessen.” A törzsfő és felesége most előléptek, hogy üdvözléjk az érkezőket, „örömünk és szeretetünk jeléül pedig, – fejezték be mondókájukat – asszonyaink és leányaink átölelnek majd benneteket.” A szertartást azonnal végre is hajtották. De ez még nem volt elég. Rendre kezet kellett szorítanok a férfiakkal, akik a törzsfőkkel élükön, ünnepélyesen elvonultak előttük. Nem kevesebb, mint 700-szor egymásután estek át ezen az üdvözlésen, amelyen Duchesne Anya holtfáradtan, de szíve egész szeretetével vett részt.

## 2. Az indiánok között

A szívélyes fogadtatásban nem volt hiba, azonban a fatörzs-kunyhó, amelyet a szerzetesnőknek megígértek, sajnos még nem készült el. Egy derék vörösbőrű felajánlotta tehát a sajátját, ő maga pedig övével együtt az erdőben húzta meg magát. Nem volt ebben a nyomorult viskóban még egy fatönc sem, amelyre leülhettek volna. A kis szerzetescsalád tíz napig tanyázott itt, mert a potowatomi indiánok, akármilyen jó keresztények voltak is, a foguk még nem nagyon fűlt a dologhoz. Végre harmincan nagynehezen rászánták magukat, hogy egy-egy fatörzset kivágjanak. Ebből aztán hamarjában összetákoltak egy kalyibát. Ez az egyetlen helyiség volt az iskola, amely alkalmilag mindenféle más célt is szolgált, hol konyha, hol ebédlő, majd osztályterem, éjszaka pedig a szerzetesnők hálóterme volt. A kis indián gyermekek, akik egészen náluk laktak, este egyik felügyelő anyával együtt hálóból alakult függőágyakba másztak fel.

Ajtójuk előtt hullámozott a préri végtelenje, a ködös távolból a Sziklás-hegység körvonalai látszottak, Duchesne Anya apostoli lelkét vonzotta a határtalan messzeség. „Ugyanaz a vágy hajt a Sziklás-hegység felé, mint amely annakidején Franciaországból Amerikába s innen a Vadnyugatra hívott. Egészségem helyre állt, mindössze 73 éves vagyok, azt hiszem, legalább tíz évig kivehetem még itt a munkából a részemet!” Igen! a munka! Hiszen azért jött ide ez a

hősi lélek, hogy magának válassza a legalábbvalót, a legundorítóbbat. Anyai gyöngédséggel gondozta a piszkos indián gyermekeket. Hogy szerette őket; milyen megértő szívvel tűrte el nyers, vad szokásaikat! Pedig már messziről megérezett rajtuk a nyershús szaga, akárcsak a mesebeli emberevőn. Egyikük, ravasz, mint valami apacs, elbújt az éléskamra csapóajtaja alá s ott titokban teletömte magát nyers vadhússal. Persze a falánkság megártott, éjjel hirtelen rosszul lett s Duchesne Anya, aki mellette aludt, kénytelen volt saját magán elviselni a tilos lakoma undorító következményeit.

Bizony, még az emberevésről is alig szoktak le. Az új misszió naplója is ismertet egy esetet: „Itt a szomszédunkban két kövér leányt rostélyon sütöttek meg, hogy zsírukukat kukoricásütéshez felhasználják. A missziós atyák hiába beszéltek a lelkükre, nem menthették meg a szegény áldozatokat. Hiába vegyülnek ezek a kannibálok a keresztények közé, rögtön elárulja őket kegyetlen, állatias arckifejezésük.”

### 3. „Az asszony, aki mindig imádkozik”

Az új iskolába vagy ötven kislány tódult mindennap anyjukkal együtt. A szerzetesnők tisztaságra, főzésre s a ruha szabás-varrás művészetére tanították őket, – úgy amint az osagák főnöke kívánta – közben bámulatós gyorsasággal sajátították el nehéz nyelvüket. De ó! Duchesne Anya számára örökké érthetetlen maradt az a madárnyelv, amit összevissza csicseregtek ezek a kis rézbőrű gyerekek, akik olyan szeretettel simultak jóságos, öreg szívére. A tölgy magára maradt. Kidőltek mellőle a fák, elszáradtak a kedves, jól ismert bokrok, elhallgatott lassankint lombjai között a madárdal is. Körülötte nagy, sivár üresség tátongott. A tölgy körül kihalt az élet. Nem maradt meg egyéb számára, csak a fekete rögös anyaföld, amelynek szívébe mind mélyebben és mélyebben vajúdtak bele gyökerei, s a tiszta, sötétkék ég végtelenje, a természetfölötti világ, amely felé vágyódva tárta ki ágait, mintha magához akarta volna ölelni! Duchesne Anya hivatása most már ez volt: az emberektől elrejtett, elfeledett, Istenbe temetkezett élet! Katekizmusra, imákra már nem taníthatta a kicsinyeket! Micsoda fájdalmas csalódás volt ez számára! S mindamellert boldog volt, végtelenül boldog, hiszen szemei látták az üdvösséget! Lelke mélyén ott hordozta a Gyermeket, a világ Megváltóját, a népek Világosságát, akinek fénye beragyogta élete alkonyát. Az agg Simeonnal ő is elénekelhette hattyúdalát: „Nunc dimittis servum tuum, Domine.”

Élő hittel fordult az imádság mindenható erejéhez, naponta legalább nyolc órát töltött a kis kápolnában. Vasárnap pedig úgyszólván egész nap nem mozdult onnét. Csak mikor egyik testvér délfelé egy kis főzelékfélét hozott, akkor ült le ebédelni pár percre a templomajtó küszöbére, hogy egy pillanatra se kelljen elszakadnia attól, aki minden gondolatát, szíve minden dobbanását örökre lekötötte. Hacsak tehették az indiánok, észrevétlenül megcsókolták fátyla szegélyét, s megilletődve beszéltek az „imádkozó asszonyról”. Magasabbrendű lénynek tartották s adományokat, friss tojást, gyümölcsöt olyan áhitattal helyeztek lábaihoz, mintha csak oltárra tették volna.

A másik, éppen olyan hathatós fegyvere a szenvedés volt. Ez az ő hűséges kísérője egész életén át, most sem hagyta el. A lakatlan, szabad síkságot semmi sem védte a sarki szelek ellen. Leírhatatlan volt a hideg. A rozoga kunyhóba beköszöntött az éhínség is. Kályhájuk eltörött. A háziállatok sorra pusztultak. Duchesne Anya a nagy nyomorúságban úgy legyöngült, hogy már alig bírt talpraállni s a nap jórészét földre vetett fekvőhelyén kötögetéssel töltötte abban az egyetlen helyiségben, amelyben a missziós élet minden mozzanata lefolyt.

Eljött a tavasz. Kenricks püspök Galitzin Anyával együtt meglátogatta az új missziós telepet. Amint megpillantották a szörnyű nélkülözésektől megviselt Duchesne Anyát, azonnal látták, hogy a további ittartózkodás életébe kerülne. A hősies élet utolsó állomása St. Charles

lett. Ez a végső elszakadás szíven találta a Szentet. Tán ez volt életének legnagyobb áldozata: az áldozat feláldozása. De ő egész egyszerűen csak annyit mondott: „Az Úristen tudja az áthelyezés okát, ez elég nekem. De most, hogy itthagynom az indiánok földjét, lelkem éltető elemét veszítem el. Ezután már nincs más hátra, minthogy szívem epedő vágyával egészen az örök haza felé forduljak, ahonnan már nem lesz többé távozás.”

## VI. Őszi lombok az örökkévalóság fényében (1842–1852)

### 1. Tűzpróba

Azt mondják, az ősz a természet haldoklása; a halál leheletét viseli magán. S ez egyrészt igaz. Mert hisz a tél már a küszöbön áll, hideg, hófehér halotti leplével. De az ősz ennél sokkal több: a befejezettség, az érés, a kiteljesedés; az ősz a természet diadala, bőkezű adakozása, utánozhatatlan mesterműve! Az ősz aransárga szőlőfürtök édes zamata, virágillattól terhes szellő, már nem perzselő, de melengető, éltető, simogató napsugár, az avar zizegő muzsikája, az égbolt szelíden hulló könnycseppjei s a hulló falevelek ezerszínű pazar játéka. Alig van szebb, megindítóbb, felemelőbb pillanat az életben, mint az elválás; amikor elérünk valaminek a határához ... amikor valamit el kell hagynunk. Az ősz is határkő, ilyenkor a természet búcsúzik s két kézzel szórja kincseit; a szépség, az erő, a gazdagság ellenállhatatlanul árad belőle:

„Bús az őszenek hervadása,  
Hulló lombok, néma táj,  
De az őszenek van varázsa,  
Enyészetben méla báj.”  
(Arany János)

S ez az élettől búcsúzó ember képe is, azé az emberé, aki mint a természet, az Isten gondolatát valóra váltotta önmagában.

A tölgy, amelyet az utolsó áldozat gyökerestől tépett ki a talajból, most új földbe ültetve őszi pompájában áll előttünk. A befejezettség, az erények gazdag színváltozata ragyog egész alakján. Már semmi sincs, amit áldozatul hozhatna. Hiszen a fejsze már a fa szívébe ütötte a halálos csapást. De a tölgy erősebb volt és állott rendületlenül. A sajtó sebről nem tudott senki.

Ki hitte volna, hogy ezt a végső, fájdalmas csapást éppen az mérte reá, – legalább látszólag – aki itt a földön legdrágább volt számára ... megértő barátja, lelkének fele, vezetője, anyja ... több annál ... az első tekintély, Isten helyettese, a szent alapítónő. E két kiválasztott lélek viszonyát szépen megvilágítja a következő pár sor, amelyet az általános főnöknő még Szűz Mária-hegyi kolostorában írt: „Az Úr adott bennünket egymásnak. Szeretetünknek mi más szabhat időt vagy határt, mint az örökkévalóság?”

Már három év telt el azóta, hogy Duchesne Anya elhagyta az indián missziót, mikor – eleinte meglepődve, később mélységes szomorúsággal kellett tapasztalnia – hogy az általános főnöknőhöz írt leveleire nem érkezik válasz. Persze nem tudta, hogy odaát, a tengeren túl a szent Anya is hiába vár, csodálkozik a hallgatáson, aztán végre is ő maga ír... s ez így tartott éveken át. Míg végre az alapítónő szerető, hűséges anyai szíve ösztönösen megoldást talált. Megbízta Duchesne Anya unokahúgát, Jouve Amáliát, akit éppen akkor küldött Kanadába, hogy ha pár száz mérföldes kerülővel is, de személyesen keresse fel St. Charlesban szentéletű nagynénjét. Szent Magdolna Zsófia mindenről tüzetesen akart értesülni, ami kedves Philippine-jét illeti s egyszersmind meg akarta szerezni neki az örömet, hogy családja egyik kedves tagját viszontláthassa.

Valóságos feltámadás volt ez a beteg számára. Végre, végre kiderült, hogy általános főnöknője a régi, változatlan szeretettel viseltetik iránta s Isten akaratában megnyugodott, de

meggyötört vérző szíve újraéledt. Jouve Anya hamarosan rájött a dolog nyitjára. Idegen kezek szakították meg a levelezést Duchesne Anya s általános főnöknője között és okozták a sajnálatos tévedések s félreértések egész sorozatát. De ma micsoda kárpótlás mindezért! A szent barátság drága köteléke végre ismét helyreállott, akkor, amikor ez a mélyen érző nagy lélek mindenétől megfosztva, teljes elhagyatottságban magára maradt. S az alázatos szívvel elfogadott áldozat mérhetetlen érdemekkel együtt szent Anyjának kétszeres szeretetét is visszaszerezte. „Hiszen az igaz szeretet a kereszt tövében fakad, az áldozatokon nő nagyra és erősödik meg.” Duchesne Anya örömtől túlárado szívvel írja: „Abban a fájdalmas hitben voltam, hogy kiestem Anyám szívéből s a gondolat, hogy mindez csak az én hibámból történt, még jobban kínozott. Drága Anyám! Levele üdítő balzsamként hatott lelkemre. Ó, hogy áldom érte a jóságos Istent!”

## 2. A lenyugvó nap bíborsugarai

Unokahúga pedig úgy festette le őt, mint egy második Remete Szent Pált a pusztában: „Nagy szent, aki már végső céljához közeledik. Úgy fogadott engem, mint az ég küldöttjét s boldog elragadtatás sugárzott arcáról, miközben Anyánk levelét olvasta. Bizony nagyon gyengének találtam s a hangja is olyan halk, hogy „gyakran alig hallani.” Duchesne Anya ápolását egyik fiatal szerzetesnőre bízták, aki áhítatos tisztelettel végezte szent feladatát. Szobájában aludt s éberen figyelt, hogy el ne mulassza az apró szolgálatokat, amelyeket a beteg soha nem kért ugyan, de mindig jóságos anyai szeretettel fogadott. Történt aztán, hogy a gyöngéd, gondos kis ápolónőt másik házba helyezték; de lelkére kötötték, hogy el ne árulja a dolgot előre ... És mégis, az örökkévalóság küszöbén álló szent szerzetesnő, tán valami szokottnál is gyöngédebb mozdulatból vagy tekintetből, vagy valami titkos sugallatból kitalálta, hogy kedves leánya rövidesen elhagyja. S másnap kora hajnalban, mikor a távozó utoljára haladt el a drága beteg ágya mellett, úgy érezte, hogy valami húzza, vonja visszafelé. Egyszer csak érezte, hogy a beteg kopott szentképecskét csúsztat a kezébe s hangtalan könnyek kíséretében meleg csókot nyom a homlokára ... Így búcsúztak el egymástól.

Szent Magdolna Zsófia megkérdezte öreg barátnőjétől, nem volna-e még valami kívánsága. „De van még kettő, – szolt a válasz – szeretném visszakapni azt a Regis Szent Ferenc-képet, amelyet Fleurissant-ban hagytam s aztán jól esnék, ha utolsó napjaimat kedves leányom, Hamilton Regisz Anya vezetése alatt tölthetném.” Az említett képet haladéktalanul el is küldték neki, s szeretett régi leánya, amerikai első újonca, akit anyául kívánt, nemsokára St. Charles főnöknője lett. Ez utóbbi így írja le a viszontlátást: „Amint megpillantottam az én Szent Duchesne Anyámat, aki alig áll a lábán s alig képes magát megértetni, majd megszakadt szívem a fájdalomtól. Megkérdezte, hajlandó volnék-e vele egy szobában lakni: képzelhetik, milyen boldog voltam! Reggel segíték neki az öltözködésnél s ápolom is, de távolról sem úgy, ahogy szeretném, mert még mindig azt képzelem, hogy vezekelnie kell... Persze a nézeteltérésekből szerető vitatkozások támadnak: néha én húzom a rövidebbet, máskor ő.”

Azt hihetne az ember, hogy ez a nagy lélek, aki végletekig menő szegénységben mindentől elszakadva élt, akinek egyetlen boldogsága az Istennel való érintkezés, az imádság s egyetlen vágya az örök haza, minden mást elfelejtett ezen a földön. Pedig dehogy! S éppen ez a legcsodálatosabb, hogy a gyermekek iránt való érdeklődés s a népek üdvösségének vágya tartotta benne a lelket. Most is szigorú böjttel könyörögte ki az égből egyik megátalkodott növendék teljes átalakulását.

„Engedjenek Duchesne Anyához, – kiabált egy másik kis lázadó düttől toporzékolva – vele mindig jól megértjük egymást, ő majd beszél nekem Jézus Krisztusról, így aztán bocsánatot is kérek.” Mintha még a hely is, ahol imádkozott, megszentelődött volna. „Szentéletű papok állítják, hogy ezeken a helyeken – ami különben nem történt meg velük –

mennyei elragadtatás vett erőt rajtuk, valósággal a paradicsomban érezték magukat s ezer örömmel tértek ide minél gyakrabban vissza.”

A sötét, szűk folyosón, amely a kápolnából Duchesne Anya cellájába vezet, kis emléktábla jelöli a helyet, ahol egyszer, szentségimádásról jövet, két növendék megpillantotta őt fején ragyogó fénykoszorúval. Egy öreg parasztember is egészen magánkívül beszélt el, hogy szentáldozás közben csodálatos fény övezte a Szent alakját. De ezerszer átfogóbb, mélyebbre ható volt Istenben rejtett életének apostoli munkássága. Mindenhatóvá lett a Mester Szíve fölött. Keresztes Szent János örökszép szavai szerint az ilyen léleknek: „Már birtokában van a Király gyűrűje s ez feljogosítja őt, hogy tetszése szerint rendelkezék bármivel, megtiltsa bármit Jegyesének országában. Minden vágyuk megvalósul azoknak, akiket Isten erre a magaslatra emel. Végigszenvedték a megpróbáltatásokat, most pedig élvezik az uralkodás örömeit. Minden cselekedetük mindmegannyi tüzes lángnyelv, mérhetetlen értékű. Egyetlenegy ilyen szikra több érdemet szerez a léleknek, többet ér mint mindaz, amit egy egész élet hosszú során át véghezvitt.”

### 3. „Nunc dimittis ...”

Halála előestéjén az Úr örvendetes biztató jelet küldött Duchesne Anyának. Ez az apostoli lélek szerette volna, ha az isteni Szív nemcsak Észak-Amerikára, hanem Dél-Amerikára is kiterjesztené uralmát. Gondolt Limára, kedves védőszentjének hazájára, vagy Carthagenára, ahol egykor Kláver Szent Péter működött. Történt, hogy 1852. november 16-án, Szent Magdolna Zsófia megbízásából, du Rousier Anya<sup>1</sup> St. Charlesba érkezett, hogy Chileben új zárdát alapítson.

Sohasem látta Duchesne Anyát, de valami égő vágy, valami megmagyarázhatatlan előérzet űzte, hajtotta az ifjú misszionáriust, hogy a dühöngő hóviharral s ezer más akadállyal nem törődve, látogassa meg a haldoklót. Megindító, szent pillanatok voltak ezek, mikor a két szerzetesnő kölcsönösen megáldotta egymást. A két kiváltságos lélek imára kulcsolt, szeretettől áradó kezében a Szent Szív Társaság eggyé forrasztotta a két hatalmas kontinenst, apostolságuk színhelyét. Most már elmondhatta Duchesne Anya a „Nunc dimittis”-t, mert látták szemei azt, aki a Szent Szív Társaság zászlaját kitűzi Dél-Amerika földjére.

Másnap s harmadnap a beteg csupa ima s várakozás volt. Verhaeghen Atya, aki pár évvel ezelőtt az indiánokhoz kísérte Duchesne Anyát, most ismét eljött, hogy előkészítse utolsó útjára. A haldokló utolsó óráiban is, miközben forró vággyal sóhajtott az ég felé, szokása szerint nem magával, hanem környezetével törődött. Az éj beálltával határozottan követelte, hogy Hamilton Anya is lepihenjen. „Különben, – fenyegette jóságos mosolyával – ha nem fekszik le, Anyám, én kelek fel!”

Szobája, Jouve Anya szerint, a legnyomorúságosabb az egész Társaságban, sohasem látott egy szikra tüzet sem. Egyszer, mikor a beteg rövid időre félálomba merült, a kedvező alkalmat kihasználta s lopva állítottak be a cellába egy kis vaskályhát. „Ó Istenem, – volt a gyöngéd anyai szemrehányás – mindig csak a földi dolgokkal törődnek. Pedig jobban tennék, ha egy üdvözlégyet mondanának el lelkem üdvéért.” Mikor megtudta, hogy az egész szerzetescsalád közösen imádkozik érte a szomszédos szobában, így szólt: „Milyen boldog vagyok, hogy ilyen szerzetesházban halhatok meg, ahol a szeretet uralkodik.” A betegápoló testvér elszomorodott szívvel suttogta fülébe: „Kérje, Anyám, a jó Istent, hogy nemsokára én

<sup>1</sup> M. du Rousier Anna igazi misszionárius lélek volt. Mint a turini Szent Szív Intézet főnöknője rendkívül áldásosan működött számos éven át, ami felkeltette a gonoszok gyűlöletét. Az 1848-i forradalom elseperte a turini zárdát, a főnöknő a nyilvános gúny céltáblája lett s távozni kényszerült. Az isteni Gondviselés ezt a körülményt használta fel, hogy de Rousier Anyát Dél-Amerikába vezérelje, ahová regénybe illő kalandok után érkezett meg. Emberfeletti munka és nélkülözések árán megalapította a chilei rendtartományt.



is követhessem.” – „Eszem ágába se jut, – hangzott a rövid, de határozott válasz – hová jutna alapító Anyánk, ha a házban mindenki sorra halna?” Egy óra múlva pedig édes békecsendben visszaadta lelkét Teremtőjének.

A viharverte tölgy nyolcvanhárom év után kidőlt e föld talajából, hogy kihajtsa az örökkévalóságban. De Smet atya, akivel egyszer megegyeztek, hogy amelyikük előbb hal meg, kiesz a másik számára valami kegyelmet, még abban az órában megkapta a mennyei üdvözlést. Három év múlva pedig, amikor a szegényes deszkakoporsó, utolsó álmának őrzője ismét napvilágra került, holttestét épségben találták. Arckifejezése annyira élethű volt, hogy le is fényképezhették. Még mindig magán viselte annak a hősies, elszánt erőnek bélyegét, amely a maga teljes lendületével az ég felé tört! Szent Magdolna Zsófia érezte jól, hogy ez a csodálatraméltó egyéniség egyedül áll a Társaság történetében. „A jó Isten ilyenfajta erényből és ilyen képességből csak egyet adott nekünk. Évek óta könyörgök, hogy adjon másikat helyette, de hiába. Úgy szeretném megírni életrajzát, még mielőtt az Úr magához szólít. Ez nagy vigasztalást nyújtana nekem.”

Ilyen alapkövet érdemelt ki a Szent Szív Társaság Amerikában, s nem is épülhetett volna fel máson, csak ezen. A mai lázas, zűrzavaros idők viharai hiába támadták meg, hiába ostromolták, a szellem, amelyet a nagy misszionárius beléje lehelt, érintetlen tisztaságban maradt fenn. A sziklára emelt épület áll, alapítójához hű marad s nem felejt el soha, mivel tartozik neki.

\* \* \*

Egy évszázad pergett le azóta. Duchesne Anya szegényes kis cellája szentéllé vált, ahova kegyelettel zárandokol el a hálás utókor. Erényeit az Egyház hősieseknek minősítette s az alázatos szerzetesnő homlokára illesztette a megdicsőültek aureoláját. Beteljesedett az Úr Jézus szava: „Bizony, bizony, mondom nektek, hacsak a földbeesett gabonaszem el nem hal, egymaga marad; ha pedig elhal, sok termést hoz.” (Jn 12,24-25.) Bár Duchesne Anya megjövendölte, hogy halála után új lendületet nyer minden, azt talán még sem sejtette, hogy egykor a Szent Szív Társaságnak nyolc rendtartománya hálózta majd be Amerikát s hogy Kanadától és az Egyesült Államoktól kezdve Közép-Amerikán és a Szigetvilágon túl Kolumbia, Chile, Peru, Argentína, Uruguay és Brazília földjén 60 nevelőintézetben 2-3000 rendtag és még sokkal több növendék ünnepli majd a Szent Szív Társaság első amerikai misszionáriusnőjének boldogáavatását. Exaltavit humiles. (Lk 1,25)

## Függelék

### Magyar földön

Tölgy volt, eleven, termékeny tölgy. Termése belekapaszkodott a szelek szárnyába és szállt, szállt mindenfelé, hogy árassza magából az Életet. 1883-ban történt, hogy egy mag az áldott magyar földre hullott, annak a népnek talajába, amely maga is mint magános tölgy állott a századok viharai közepette. Villámok cikáztak körülötte, de ő állott, fejszecsapások csonkították meg, de ki nem dönthették ... Mert ez a nemzet is az Úristen terveinek hordozója volt s az ő választottainak sorsa a kereszt.

„Magyarnak lenni, tudod, mit jelent?  
Küzdelmet, fájót, végesvégtelent,  
Születni nagynak, bajban büszke hősnek,  
De döntő harcra nem elég erősnek.”

(Sajó S.)

S a magyar készsége lélekkel vállalta az Úr akaratát.

„Ha küszködön, ha szenvedőn, ha sírva  
Viselni sorsunk, ahogy meg van írva!”

(Sajó S.)

A lehulló mag kemény, kérges, de termékeny talajra talált. Gyökeret eresztett. Fává lett. A kettős magyar hajtás szent örökségképpen a Szent Szív Társaság első két szentjének nevét kapta. Egyik a szent alapítónő különös pártfogása alatt mint „Sophianum” működik a leányifjúság nevelése terén, a másik, az első hajtás, a nagy misszionáriusról „Philippineum”-nak nevezte magát. S ugyanaz a bensőséges kapcsolat fűzi őket össze az Úr szolgálatában, mint amely egykor a két első nagy munkatársat egy szívvé, egy lélekké forrasztotta. Hiszen a névvel együtt magukba szívták a szellemet is, a bölcs megértés, a mindent átölelő szeretet szellemét, illetve a lovagi bátorság, a mindent kockáztató hősies lelkületet. A két ikerfa pedig növekedett, ugyanaz a szent életnedv keringett mindkettőben. Ágaikon sok-sok száz ifjú leánylélek bimbója nyílt ki az életre, hogy ott egykor termést hozzon az örökkévalóság számára. S öntudatlanul is a szentek életadó erejét szívták magukba, azt a csodálatos istenszeretetet, amelynek próbaköve az önmagát nem kímélő, mindenből kifosztó, a másokért felemészthető áldozatos lelkület.

„Hideg gondolat nagy sohasem lehet. Nagy csak az, amit nagyon szeretünk” – mondja Prohászka. Szent Magdolna Zsófia már régen közel férközött hozzánk, magyarokhoz is, vonzó, harmonikus s szellemileg olyan magas fokon álló egyéniségével, szentségével. De idegen maradhat-e Duchesne Philippine alakja a magyar léleknek, a nemes elszántság, a hősi nagyság melegszívű rajongójának? Hiszen ő sem valami hideg, elvont nagyság, benne élet lüktet, láng lobog s alakjában a magyar lovagias, féktelen, szenvedélyes természete igazi eszményt talál.

Ha a szent alapítónő irányt mutat arra, hogyan kell az összes emberi képességek összhangzó kifejtésével az Isten gondolatát a legtökéletesebben, teljes szépségében megvalósítani, úgy Duchesne Philippine egész élete arról zeng himnuszt, hogyan lehet egy királyi mozdulattal mindent megsemmisíteni s az áldozati oltáron elégetni, ha az Úr akaratát

az, hogy a saját énünk romjain keljen ki a jövő ígérete! S az a magyar ifjúság, amely ebből a magasztos, acélos lelkületből szívja az életet, az isteni Mester Szívének melegítő sugaraival majd „döntő harcra is elég erős lesz”! Mert a

„szeretet erős, mint a halál”,  
az igazi győzelem záloga – az áldozat,  
a végső diadal jele – a kereszt!

## Megdicsőülés

### Dekrétum tiszteletreméltó Duchesne Philippine erényeinek hősiességéről<sup>2</sup>

Az utolsó századokban, a hit és szeretet ellanyhulásának közepette az emberiség megsegítésére isteni Megváltónk végtelen jóságában Jézus Szent Szívének elnevezése alatt Egyházában számos szerzetestársaságot hívott életbe, hogy általuk irgalmának gazdagságát bőségesen kiárassza és uralmát kiterjessze a világra.

Ezen isteni céltól ihletve, ezen győzelmes lobogó alatt alapította Szent Magdolna Zsófia Jézus Szent Szívének Társaságát, amely mint Jézustársasága, Szent Ignác szellemében kezdetétől fogva különösen az ifjúság keresztény nevelésével törekedett Isten nagyobb dicsőségét az egész világon előmozdítani.

Azt mondtuk: az egész világon, kezdetétől fogva. Amint Szent Ignác Jézustársasága alapítása után nyomban elküldte Xavéri Szent Ferencet, hogy India népeit Krisztusnak meghódítsa, úgy Szent Magdolna Zsófia hozzájárulásával tiszteletreméltó Duchesne Philippine Észak-Amerikába indult. Sürgető könyörgése már régóta áhította e kiváltságot és a védőszentjéül választott Xavéri Szent Ferenc és Regis Szent Ferenc apostoli tüzetől hevítve a lelkek üdvéért bátran dolgozott az indiánok közt is.

Duchesne Philippine Róza Franciaország Grenoble nevű városában 1769. augusztus 29-én született. Atyja Péter Ferenc nevet viselt, anyját pedig Périer Róza Euphrosinának hívták. A kereszttség szentségében a Boldogságos Szűz Mária születése napján részesült. A vallásosságnak és hitnek első csirái, melyeket édesanyja oltott lelkébe, bámulatraméltó módon fejlődtek ki és a jámbor gyermek szerencsésen egyesítette magában a természetében rejlő, családjától örökölt jellemzilárdságot a szeretettel. Amit szüleitől kapott, a szegények felsegítésére fordította; a hittérítők fáradtságos élete, sőt vértanúság után áhítozott. 11 éves korában, neveltetése céljából, a Szűz Mária látogatásáról nevezett szerzetesnők hegyi kolostorába, Grenoble-ba került, ahol bámulatraméltó haladást tett a vallásosságban. 12 éves korában, első szentáldozása napján hallotta meg az Úr hívó szavát a szerzetesi életre; hivatását folytonos imával élesztette és gyermeki bizalommal a Boldogságos Szűz oltalmába ajánlotta. Míhelyt ez szüleinek tudomására jutott, leányukat visszahívták maguk mellé. Otthon Philippine tanulással töltötte idejét, foglalkozott latin nyelvvel, mennyiségtannal, rajzzal és egyéb művészi tárgygyal, amint a korabeli művelt családok leányai szokták. Szülei azt tanácsolták neki, hogy helyezkedjék el a világban, de Philippine állhatatosan kitartott szerzetesi hivatásában. Ekkor 17 éves volt.

Hogy véget vessen ennek a bizonytalanságnak, anyai nagynénjével a Sancta Mária hegyi kolostorba menekült és kijelentette, hogy nem tér többé haza. Hiába volt szüleinek minden mesterkedése, hogy őt visszatérésre bírják. Philippine győzelmesen került ki a küzdelemből. Szent noviciátusának végén, éppen ünnepélyes fogadalmainak letételére készült, mikor 1791 kezdetén a nagy forradalom kedves kolostorának elhagyására és az övéihez való visszatérésre kényszerítette. Philippine ugyan levetette a szerzetesi ruhát, de hűségesen folytatta a szerzetesi életet. A vallásüldözés idején élete kockáztatásával nagylelkűen segítette a katolikusokat, különösen a papokat. E célból néhány jámbor barátnőjével szövetségbe lépett, akik irigylve Krisztus hitvallóinak sorsát a börtönben, kitüntetésnek tekintették, ha tehetségükhöz mértén nekik szolgálhattak. 10 év múlva, a vihar elültével Isten szolgálója hiába kísérelte

<sup>2</sup> Felolvasta XI. Pius pápa jelenlétében a konzisztórium termében 1935. március 17-én Carinci prelátus, a Szent Rítusok Kongregációjának titkára.

meg a szétszórt szerzetesnök összegyűjtését a kolostorba, amihez az egyházi hatóság jóváhagyásával a köztársasági kormánytól engedélyt nyert.

Bölcs férfiak tanácsára 1803-ban Barát Szent Magdolna Zsófiának ajánlotta fel saját személyét és az elhagyott kolostort. Újabb noviciátus befejezése után a Szent Szív Társaságban tett fogadalmat és kijelentette az Alapítónőnek, hogy régóta érez hivatást a misszióba; de az Amerikába való utazásra az engedélyt, bölcs előrelátásból csak körülbelül 12 év múlva kapta meg. A várakozási idő alatt Philippine gyakran egész éjjeleket töltött a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt, tüzes imában öntötte ki lelkét, amint mondotta, az ő „vadjaiért” és kemény vezekléseket végzett megtérésükért. Midőn vágyai végre teljesültek, 1818. március 21-én, nagyszombaton, elhagyta Bordeaux kikötőjét és igen fáradtságos hajózás után május 29-én, Jézus Szent Szívének ünnepén kikötött Amerikában. St. Louisba augusztus 21-én érkezett meg.

34 éven át elképzelhetetlen sok fáradságot, szenvedést, veszélyt, dermesztő hideget, nélkülözést, nagy ínséget túrt el; lakatlan, megmunkálatlan vidéken keze munkájával tartotta fenn magát, sőt mi több, amennyire tőle telt, bőkezűen támogatta a szegényeket, Jézustársasága atyáit és újoncait. Jézus Szent Szíve iránt való égő szeretet üzte és sarkallta kitartásra; ez adott neki erőt, hogy művét végrehajtsa; teljes buzgóságát latba vetette, hogy az isteni Szív iránt való édes ájtatosság gyökeret verjen és elterjedjen ezeken a gyarmatokon.

Magas kort ért már el, mikor a potowatomi indiánokhoz mehetett, hogy megvigye nekik az örömhírt, és köztük maradt erejének összeroppanásáig. Az indiánok csodálattal teltek el iránta és azt a megtisztelő címet adták neki: az asszony, aki mindig imádkozik. Az évek súlya miatt a főnöknői tisztségtől fölmentve, ha lehetett, még több időt szentelt az imádságra, a vezeklésre és a többi erény gyakorlására.

84 éves korában, amilyen hosszú, éppoly ártatlan, megpróbáltatásokkal és munkával telt életre tekinthetett vissza. Méltán elmondhatta Szent Pállal: „Jó harcot harcoltam, a futást elvégeztem, a hitet megőriztem ...” (2Tim 4,7-8.) Nem maradt más hátra, mint hogy Isten megadja neki az igazság koronáját... Szentül, amint élt, 1852. november 18-án Egyházunk szentségeinek vétele után lelke felszállt isteni Jegyeséhez (ad Sponsum evolavit).

Szentnek tartották mindazok, akik ismerték, és ez a hírnév hozzánk is eljutott. St. Louisban a lehető leghamarabb megkezdődött a szokásos per *de fama sanctitatis*. 1897. július 27-én kihirdették Isten szolgálója iratairól a jóváhagyási dekrétumot. 1909. december 9-én szentemlékü X. Pius pápa sajátkezűleg írta alá a boldoggáavatási per megindításának határozatát. 1916. március 14-én megjelent a dekrétum a St. Louisban lefolytatott apostoli per – *de fama sanctitatis* – hitelességéről és fontosságáról. Egyidejűleg a római kúriában folytatták le a pert Isten szolgálójának erényeiről és csodáiról. Az előírt formalitásoknak az egyházjog szerint való megtartása után Őeminenciájának, Bisleti Gaetano bíborosnak jelenlétében 1931. május 12-én a Kongregáció *ante-preparatoria* ülésében az erények hősiességét vitatta meg. Majd 1934. október 29-én ugyanezt a tárgyat a *preparatoria* gyűlésben. Végül folyó évi március 12-én az általános gyűlésben, Szentatyánk, XI. Pius jelenlétében, *coram sanctissimo* őeminenciája Bisletti bíboros megvitásra felvetette a tételt: Vajon az isteni erények: hit, remény és szeretet akár Isten, akár a felebarát iránt és a sarkalatos erények, okosság, igazságosság, mértékletesség és erősség, és a többi erények hősi fokban megvannak-e a szóbanforgó esetben és célból. A Szentatya, elfogadva a bíbornokok, prelátusok, tanácsadó Atyák szavazatát, elhatározta, hogy ítéletét a mai napon, március 17-én, nagyböjt 2. vasárnapján nyilvánítja ki. Következésképpen meghívta Laurenti Kamillo és Bisletti Gaetano őeminenciákat, valamint ft. Natucci Salvator Atyát és engem, alulírott titkárt; és minekutána mély áhítattal bemutatta a szentmiseáldozatot, Őszentsége kijelentette, hogy az isteni erények: hit, remény, szeretet akár Isten, akár a felebarát iránt, nem kevésbé a sarkalatos erények: okosság, igazságosság, mértékletesség és erősség, és a többi erények Isten

szolgálójában, Duchesne Philippine-ben hősies fokban vannak meg a szóbanforgó esetben és célból.

Őszentsége elrendelte azután, hogy ez a dekrétum kinyilváníttassék és a Rítusok Kongregációjának aktái közé soroltassék.

Ezután ft. Páter Miccinelli S. J. lépett elő, és mint Duchesne Philippine boldoggáavatási perének szorgalmazója, a következő beszédet intézte XI. Pius pápához:

*Szentséges Atyám,*

az ünnepélyesen felolvasott dekrétum, Tiszteletreméltó Duchesne Philippine-nek a legnagyobb hódolatot nyújtja, mely emberi teremtményt érhet: erényeinek hősiességét hirdeti.

*Szentséges Atyám,*

ez a dekrétum szent örömmel tölti el az egész Szent Szív Társaságot. Szülőföldje, Franciaország, valamint második hazája, Amerika számára ez a dicsőségnek és reménynek újabb záloga. A küzdő Egyházban hozzájárul az általános épüléshez. A nagy misszionárius lélek megdicsőülése újabb hőstettekre sarkall.

Ilyen volt Isten tiszteletreméltó szolgálója. A jámbor gyermek, hogy beteg nővérét szórakoztassa, a rómaiak történetéből olvas fel neki, majd egy amerikai hittérítő elbeszéléseiért lelkesedik. 17 éves korában bátran mond búcsút a szülői háznak, hogy a vizitáció rendjének noviciátusába lépjen, ahol Xavéri Szent Ferenc életének olvasásakor kérdi önmagától: „Miért nem követhetném őt?” 21 éves korában a forradalom vihara kiszakítja őt a kolostor csendjéből és 10 éven át az üldözött papok és hívek segítőtje és vigasztalója lesz. Alig ült el a vihar, legyőzhetetlen akaraterével megkísérli a Sancta Maria hegyi kolostor tagjainak összegyűjtését, de az isteni Gondviselés Szent Magdolna Zsófia újonnan alapított társaságába vezérli.

12 éven át könyörög a szent Alapítónőnek a kegyelemért, hogy az amerikai missziókba indulhasson, és végre 49 éves korában, 1818-ban néhány társnőjével átszeli az Óceánt és kiköt Amerika földjén, ahol ezernyi nehézség és nélkülözés árán megveti a Szent Szív Társaság alapját. 73 éves korában eléri vágyainak netovábbját: eljut az indiánokhoz. Midőn megroppant egészsége miatt onnét visszahívják, a Sziklás-hegység felé fordítja tekintetét. Azonban meg kell elégednie azzal, hogy életének 10 utolsó évét imádság, áldozat és a halálra való készület töltse ki; 84 éves korában, 34 évi apostolkodás után hunyt el az Úrban.

Nemcsak ő maga volt hittérítő, hanem hathatósan támogatta munkájukban a hithirdetőket. Szerencsésnek érzem magamat, hogy ez alkalommal a Jézustársaság nevében hálámat fejezhetem ki tiszteletreméltó Duchesne Philippine és Társasága iránt. 1823-ban Fleurissant-ban, ahol ő négy évvel előbb Szent Szív-zárdát alapított, minden tőle telhető módon támogatta a halottaiból feltámadt Jézustársasága első letelepülését, 10 éven át szoros egyetértésben a Szent Szív-zárdával, végigküzdött mindennemű nehézséget, nélkülözést és szegénységet, és elhintette ezen a vidéken a jövőbeli gazdag aratás magvait.

*Szentséges Atyám,*

mintha csak Szentséged lábai előtt látnám e pillanatban a katolikus Franciaországot, Amerikát, Kanadát, Isten szolgálójának egykori munkaterét, ahol ma oly virágzó a katolikus élet. Mintha csak az egész világ missziós telepeit látnám, hogy örvendenek és hálálkodnak Szentségednek, aki az Egyház láthatárán a megdicsőülés útját nyitotta meg ennek a ragyogó missziós csillagnak. Szentséged trónja körül sorakozik ma a Szent Szív Társaság az ő

képviselőiben, akik az isteni Gondviselés különös kegye folytán éppen most gyűltek össze káptalanjukra. Mély alázattal ajánlják fel Szentségednek hálájuk hódolatát és ígéretüket, hogy Isten tiszteletreméltó szolgálójának példája szerint mindenkor az isteni Szív uralmának terjedésén dolgoznak az egész világon.

Ekkor XI. Pius pápa intézett beszédet a jelenvoltakhoz s utalva a két nagy angol vértanúra, Fisher Jánosra és Morus Tamásra, kiknek szenttéavatási perét néhány nappal ezelőtt tárgyalták Rómában, Őszentsége így folytatta:

„És most oly élet lefolyása előtt állunk, mely igazi, folytonos vértanúság, vagy jobban mondva, vértanúságok bámulatraméltó láncolata volt. Nagy nő, nagy lélek, Szent Magdolna Zsófiának nagy leánya Duchesne Philippine és még inkább Jézus Szent Szívének, a vértanúk csodálatos királyának önfeláldozó leánya. Már gyermekkorában édesdeden kínozza a vértanúság égő vágya. Irigyelte az igazi vértanúkat, a missziós apostolkodás vértanúit. Ez a megfontolás sugallta neki az igazi vértanúság gondolatát: a lemondást saját énjéről, mindenről, amije van, mindenről, amivé lehetne és amit még tehetne.

A nagy, istentelen forradalom kirobbanása vértanúságot jelentett neki; naponta szolgálta ki a vértanúkat s példájával másokat is ihletett. Évekig tartott ez a veszélyes életmód, mely könnyen a véres mártíriumhoz vezethetett volna. Ezen idő alatt híven megőrizte és élesztette önmaga teljes átadásának vágyát a vértanúk Királyának. Az igazi vértanúság lemondás mindenről, amivé még lehetünk; mindenről, amit még tehetünk; ez egyenértékű a véres mártíriummal. Ezt az áldozatot Duchesne Philippine előbb a vizitáció szelíd jelvényei, majd pedig a Szent Szív isteni tüzének jegyében hozta meg.

Meg kell még emlékeznünk Tiszteletreméltó Duchesne Philippine életében nemcsak arról a lemondásról, melyet a mindennapi élet keretében gyakorolhatott, hanem hogy feláldozta mindazt, amit a szerzetesi életben keresett: gondoljunk csak arra a hosszú várakozásra, mely a missziókba való utazását megelőzte; pedig érezte, hogy Isten hívja őt erre a pályára, mint Xavéri Szent Ferencet, kinek apostoli működése fakasztotta ki belőle a sóvárgó kérdést: „Miért nem követhetném őt?”

Nemcsak hithirdető volt ő, hanem a szó legigazibb értelmében élte is a hithirdetők életét. Meglep és egyben mélyen meghat még nagy vonásokban is mindaz, amit Isten szolgálója tervezett, kezdeményezett, megkísérelt, létrehozott és szenvedett; szenvedett mindent, amit csak szenvedni lehet, és ezt oly rideg életkörülmények, a nehézségek oly összetorlódása, mindennemű ellentmondások láncolata közt, hogy ez egymagában is elég lett volna a leghősiesebb akarat elcsüggesztésére. Ő azonban mindig hű maradt célkitűzéseire, szorgosan tevékenykedett, olyannyira, hogy – jóllehet, őt sem kímélte meg a rendkívüli szegénység semminemű keménységtől, nélkülözéstől, megaláztatástól – nem csupán a szegényeket segítette, hanem még a szűkölködő hittérítőket és apostolokat is támogathatta Fleurissant-ban.

Végül még egy másik vértanúság: le kellett mondania arról a nagy, mély, szilárd, nyugodt tevékenységről, mely a vezetésre teremtett egyének sajátja; éveken át le kellett mondania a felebaráti szeretet kiárasztásáról és cselekvés helyett élete alkonyán a kényszerű tehetetlenség magányába merült és elhagyatottságot kellett éreznie annak részéről, akitől legkevésbé várta volna.

És ez a hősi lélek, az önuralom teljes birtokában, ezért a látszólagos tehetetlenségért a folyton növekvő belső tevékenységben, az imádságos elmélyedésben keresett és talált kárpótlást. Imádság, Istennel való bensőséges egyesülés volt életének éltető eleme mindenkor, imádsággal szötte át és termékenyítette meg külső apostolkodását. Ez az elmélyedés előrehaladott korában oly teljessé vált, hogy az indiánok tisztelettel csak úgy emlegették: „a nő, aki mindig imádkozik”. Gyönyörű jellemzés, mely fellebbenti a fátyolt

egy belső vértanúságban eltelt élet titkáról: szakadatlan imádság: folytonos társalgás isteni Megváltójával, a legszentebb Szívvel, szüntelen ráhagyatkozás az állandóan jelenlévő Istenre.

Ez a csodálatraméltó élet abban leli magyarázatát, hogy Duchesne Philippine mindent az örökkévalóság szemszögéből nézett és a szerint cselekedett. És valóban, míg egyrészt feltárult előtte a missziók, az apostoli tevékenység mérhetetlen láthatára, és égett benne a vágy, hogy az Úr szántóföldjét saját verejtékével öntözze, saját munkájával, sőt vérével megtermékenyítse, másrészt minden képességét az Úr utolsó eljövételének várakozásában összpontosította, s lelke már előre elmerült az örökkévalóság kimondhatatlan jutalmának víziójába, melyet az isteni Király készít választott jegyeseinek. Ezen örök ragyogás szemlélésén és előízén túl állandóan maga előtt látta a szeretet és szentség Királyában minden vértanúságnak és minden nagylelkűségnek fölséges példaképét és megjutalmazóját.

Olyan élet ez, mely arra ösztönöz, hogy magunkra alkalmazzuk a kérdést, melyet ez a kiváltságos lélek Xavéri Szent Ferenc életének olvasásakor intézett magához: „Miért nem követhetném őt én is?” És ha ez nem is adatott meg mindenkinek, mert nem mindnyájan nyerték ugyanazt a hivatást és a kegyelemnek ugyanazt a bőségét – mégis mily buzdítást, mily reményt rejt magában ez az élet arra, hogy Isten segítségével bízzunk még gyarló emberi természetünk képességében is, ha bekapcsolódik az isteni kegyelem erejébe.”

\* \* \*

Végre a boldoggáavatáshoz megkívánt összes tárgyalások sikeres lefolytatása után 1940. február 25-én XII. Pius pápa Őszentségének jelenlétében felolvasták a dekrétumot, mely Tiszteletreméltó Duchesne Philippine boldoggáavatásának szertartását 1940. május 12-ére, pünkösdi vasárnapjára tűzi ki. – Örömnöve ez a Szent Szív Társaság valamennyi zárdájában, hatalmas ösztönzés minden tagjára nézve, hogy annak nyomdokaiba lépjen, akiben testet öltött gyermeki lelkének mondása: „Nekem az tetszik, ami hősies.



## A Szent Szív Társaság Amerikában 1940-ben (térkép)

